

Załącznik do Uchwały Nr XVII/173/2016
Rady Gminy Drużbice
z dnia 27 czerwca 2016 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY DRUŻBICE NA LATA 2016-2025

DRUŻBICE 2016

Dokument opracowany przez:

**PPUH „BaSz” mgr inż. Bartosz Szymusik
26-200 Końskie ul. Polna 72
tel./fax: 41 372 49 75
e-mail: basz@post.pl**

przy współpracy:

Urzędu Gminy w Drużbicach

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
CZĘŚĆ I	8
DIAGNOZA STANU AKTUALNEGO GMINY DRUŻBICE	8
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DRUŻBICE	8
Polożenie administracyjne gminy	8
1.2. Rys historyczny	9
1.3. Funkcjonowanie Gminy Drużbice	10
1.3.1. Organizacja i władze Gminy	10
1.3.2. Jednostki organizacyjne i instytucje	11
1.3.3. Działalność budżetowa Samorządu Gminy Drużbice w latach 2010-2015	11
2. CHARAKTERYSTYKA SFERY SPOŁECZNEJ	17
2.1. Sytuacja demograficzna	17
2.2. Problemy społeczne	21
2.3. Mieszkalnictwo	24
2.4. Infrastruktura społeczna	26
2.4.1. Oświata	26
2.4.2. Ochrona zdrowia	27
2.4.3. Pomoc społeczna	28
2.4.4. Bezpieczeństwo publiczne	29
2.4.5. Kultura i dziedzictwo kulturowe	30
2.4.6. Sport, rekreacja i turystyka	33
2.5. Aktywność społeczna	34
3. Charakterystyka infrastruktury technicznej	35
3.1. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna	35
3.2. Gospodarka wodno-kanalizacyjna	36
3.3. Gospodarka odpadami	36
3.4. Zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	38
4. Charakterystyka sfery gospodarczej	39
4.1. Aktywność gospodarcza	39
4.2. Rolnictwo	41
4.3. Leśnictwo	42
5. Charakterystyka środowiska przyrodniczego	43
5.1. Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia i geologia	43
5.2. Warunki klimatyczne	43
5.3. Surowce mineralne	43
5.4. Hydrologia i hydrografia	43
5.5. Ochrona przyrody	44
6. Zagospodarowanie przestrzenne	45
6.1. Obowiązujące w gminie dokumenty zagospodarowania przestrzennego	45
6.2. Uwarunkowania zagospodarowania	45
CZĘŚĆ II	47
PLANOWANIE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY DRUŻBICE	47
1. Identyfikacja problemów i szans rozwoju Gminy Drużbice	47
1.1. Analiza SWOT	47
1.2. Założenia ogólne do „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025”	49
2. Wizja Gminy Drużbice	49

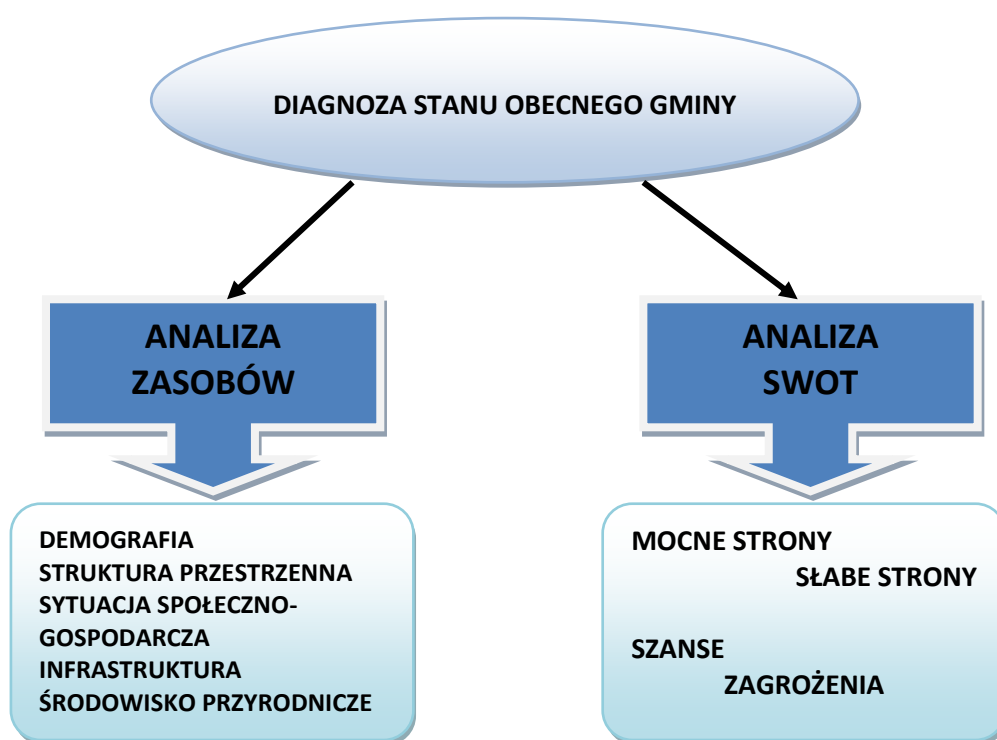
3. Plan strategiczny dla gminy Drużbice na lata 2016-2025	51
3.1. Obszary priorytetowe i cele rozwoju gminy Drużbice	51
3.2. Plan działań Gminy Drużbice	56
3.2.1. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych	63
3.2.2. Środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji przewidzianych w „Strategii ...”	64
3.2.3. Powiązanie „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” z dokumentami strategicznymi krajowymi i regionalnymi	66
4. Uwarunkowania realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025”	73
4.1. Wdrażanie „Strategii ...”	73
4.2. Finansowanie zadań „Strategii ...”	73
4.4. Monitorowanie i ewaluacja „Strategii ...”	74
4.5. Wskaźniki realizacji zadań „Strategii...”	75
ZAKOŃCZENIE	79
BIBLIOGRAFIA	80
SPIS TABEL.....	80
SPIS WYKRESÓW.....	81
SPIS RYSUNKÓW	82

Wstęp

„Strategia Rozwoju Gminy na lata 2016-2025” jest kluczowym elementem planowania rozwoju lokalnego. Jest to podstawowy instrument długofalowego zarządzania gminą, który określa strategiczne kierunki rozwoju gminy poprzez sformułowanie misji i docelowej wizji gminy w określonej perspektywie czasowej. Jest to również wybór długookresowych celów rozwojowych zapewniających urzeczywistnienie przyjętej wizji.

„Strategia...” jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Umożliwia ona efektywne gospodarowanie własnymi, ograniczonymi, zasobami. Do zasobów gminy należą: zasoby ludzkie i ich kondycja, stan infrastruktury społecznej i technicznej, stopień rozwoju gospodarczego i zagospodarowania przestrzeni, ale też środki finansowe.

Rysunek 1. Schemat diagnozowania w strategii rozwoju gminy

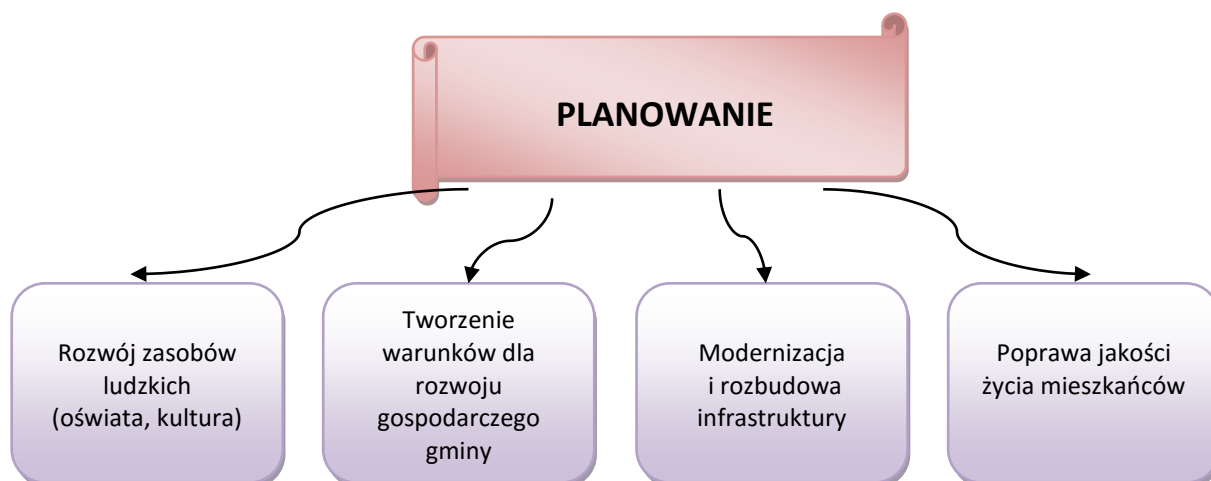

Z jednej strony „Strategia...” stanowi diagnozę stanu obecnego, z drugiej strony jest zbiorem jasno sprecyzowanych potrzeb oraz wynikających z nich kierunków działania, które mogą przyspieszyć rozwój Gminy Drużbice, co w rezultacie podniesie poziom życia jej mieszkańców. „Strategia...” stanowi ponadto cenne źródło informacji dla potencjalnych inwestorów o przyjętych oraz planowanych ścieżkach rozwoju.

Dokument ten jest swego rodzaju „drogowskazem” dla władz oraz mieszkańców gminy, informującym o najważniejszych problemach Gminy Drużbice oraz sposobach ich rozwiązania w postaci określenia konkretnych zadań do wykonania. „Strategia...” jest więc próbą spojrzenia na rozwój gminy poprzez cele oraz zadania, jakie społeczność lokalna wyznaczyła sobie na kolejne lata.

Założono, że strategia będzie dokumentem średniookresowym a okres jej realizacji przypadnie na lata 2016-2025. Taki horyzont czasowy jest zgodny z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala w części na dostosowanie strategii do wymogów wynikających z obowiązującej perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2014-2020.

Rysunek 2. Schemat planowania strategicznego

Opracowanie „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” jest warunkiem koniecznym z uwagi na fakt, że gmina zamierza ubiegać się o pozabudżetowe środki pomocowe, w tym środki z funduszy Unii Europejskiej. Inną przesłanką opracowania niniejszego dokumentu jest potrzeba przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego wchodzących w skład gminy miejscowości, poprzez podejmowanie nowych wyzwań i konsekwentną realizację zaplanowanych działań. Realizacja zapisów „Strategii...” powinna przyczynić się do wzrostu atrakcyjności życia społeczno-gospodarczego i kulturalnego, aktywizować lokalną społeczność a także zwiększać poczucie tożsamości z miejscem, w którym ona zamieszkuje.

W czasie opracowywania niniejszej „Strategii...” w oparciu o posiadane strategiczne – dokumenty gminne, powiatowe i wojewódzkie oraz dane Urzędu Gminy – starano się w jak największym stopniu poznać otoczenie i zrozumieć zachodzące w niej procesy. Szczególny nacisk położony został na identyfikację problemów, potrzeb i oczekiwań mieszkańców.

„Strategia Rozwoju Gminy Drużbice” składa się z dwóch zasadniczych części:

→ Część I – na podstawie dostępnych danych statystycznych, informacji pozyskanych z Urzędu Gminy w Drużbicach oraz obowiązujących dokumentów strategicznych, przedstawiono stan aktualny gminy. Analiza ta wykonana została dla następujących sfer: społecznej z uwzględnieniem dziedzictwa kulturowego, infrastruktury technicznej, gospodarczej, środowiska przyrodniczego i zasobów naturalnych.

→ Część II – stanowi część planistyczną niniejszego dokumentu.

W części tej zaprezentowano podsumowanie diagnozy stanu obecnego gminy w kontekście istniejącego potencjału oraz szans i barier rozwoju, przedstawione w formie analizy SWOT i wyznaczono obszary strategiczne dla gminy.

W planie strategicznym określono misję oraz wizję gminy. Wyznaczono obszary priorytetowe, cele strategiczne a w ich ramach cele operacyjne. Część ta zawiera określone kierunki działań przyszłościowych, które będą mieć zasadniczy wpływ na

rozwój gminy. W tej części określono również sposoby wdrażania, monitorowania oraz finansowania zadań przewidzianych do realizacji.

Ten – swoistego rodzaju – scenariusz przyszłości został nakreślony po to, aby gmina korzystając ze swoich atutów mogła efektywnie wykorzystywać pojawiające się szanse i skutecznie niwelować pojawiające się zagrożenia.

Zakłada się, że w wyniku realizacji zamierzeń niniejszego dokumentu obszar Gminy Drużbice zyska walor atrakcyjności inwestycyjnej, będzie bardziej przyjazny dla mieszkańców pod względem zaspokajania potrzeb społecznych, będzie miał szanse rozwijać się i wykorzystywać swój potencjał.

CZĘŚĆ I

DIAGNOZA STANU AKTUALNEGO GMINY DRUŻBICE

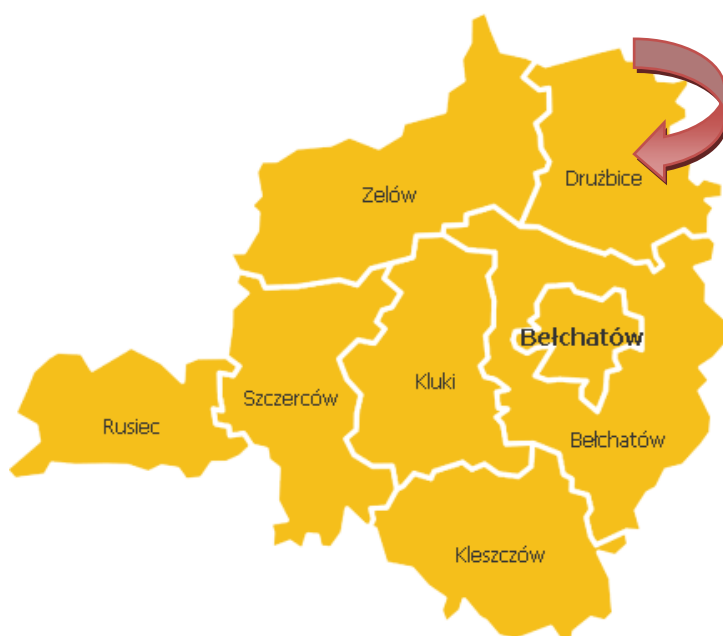
1. OGÓLNA CHARTAKTERYSTYKA GMINY DRUŻBICE

Położenie administracyjne gminy

Gmina Drużbice położona jest w centralnej części województwa łódzkiego, w południowo-wschodniej części Wysoczyzny łaskiej, na pograniczu z Wysoczyzną Bełchatowską. Wysoczyzna łaska ma charakter moreny równinnej zbudowanej na powierzchni z luźnych osadów czwartorzędowych, o miąższości dochodzącej do kilkudziesięciu metrów, z wyraźnie zarysowanym dnem doliny Grabi. Pod względem geomorfologicznym gmina znajduje się w obrębie Łódzkiej Niecki Kredowej związanej z występowaniem skał wapiennych górnej kredy, wykształconej w postaci wapieni, margli i opok.

Gmina Drużbice to gmina wiejska położona w północno-wschodniej części powiatu bełchatowskiego. W latach 1975-1998 gmina położona była w województwie piotrkowskim. Gmina Drużbice graniczy z 5 gminami: od zachodu z gminą Zelów (powiat bełchatowski), od północy z gminą Dłutów (powiat pabianicki), od wschodu z gminą Grabica i gminą Wola Krzysztoporska (powiat piotrkowski), od południa z miastem i gminą Bełchatów. Ogółem obszar gminy z powierzchnią 113,35km² stanowi 11,71% całkowitej powierzchni powiatu bełchatowskiego i 0,62% powierzchni województwa łódzkiego. Ogółem w skład gminy wchodzi 47 wsi skupionych w 31 sołectwach: Brzezie, Bukowie Dolne, Bukowie Górne, Chynów, Drużbice-Kolonia, Drużbice, Głupice, Józefów, Gręboszów, Hucisko, Kazimierzów, Kącik, Kobyłki, Łęczyca, Patok, Podstola, Rasy, Rawicz, Roźniatowice, Skrajne, Stefanów, Stoki, Suchcice, Teofilów, Teresin, Wadlew, Wdowin-Kolonia, Wdowin, Wola Roźniatowska, Zabełłów i Zwierzyniec.

Rysunek 3. Gmina Drużbice na tle powiatu bełchatowskiego (źródło: maps.google.pl)

Gmina Drużbice charakteryzuje się bardzo dobrym układem komunikacyjnym, na szlaku dróg tranzytowych północ-południe i wschód-zachód. Przez jej obszar przebiega m.in. droga wojewódzka relacji Łask-Piotrków Trybunalski, stanowiąca dawną drogę krajową nr 12 oraz droga wojewódzka nr 485.

1.2. Rys historyczny

Pierwsze wzmianki o obszarze na którym położona jest gmina Drużbice, pochodzą z pierwszej połowy XIV wieku. W okresie tym Suchcice były już osadą rolniczą –1336 rok. Nazwa miejscowości „Drużbice” pojawia się w dokumentacji historycznej pięćdziesiąt lat później, tj. w roku 1386. W początkach XIX wieku tereny północne (m.in. Wadlew) oraz zachodnie gminy (m.in. Głupice) wchodziły w skład dóbr biskupów kujawskich. W XIX wieku na terenie dzisiejszej gminy rozbudowana była gospodarka folwarczna z dużym udziałem lasów, o czym świadczą pozostałości po majątkach ziemskich poddanych parcelacji po II wojnie światowej (Głupice, Suchcice, Bukowie, Zwierzyniec). Spuścizna dziejowa gminy Drużbice jest bardzo uboga, obejmuje jedynie obiekty podworskie, zniszczone parki, pozostałości po budowlach dworskich, kościoły, zabytki techniki.

Świadectwem historii obszarów gminy są zachowane do dziś, nieliczne i dowodzące typowo wiejski charakter obszaru z dominującą funkcją rolniczą lokalnej gospodarki *zabytki architektury i budownictwa* wpisane do rejestru zabytków i ewidencji konserwatorskiej, tj.: murowany dwór w miejscowości Bukowie z pierwszej połowy XIX wieku, drewniany kościół pw. Św. Ignacego Loyoli w Suchcicach z drugiej połowy XIX wieku, murowany kościół pw. Św. Rocha w Drużbicach z 1906 roku, dwory z zespołami dworskimi w miejscowościach Wadlew i Wrzosa, jak również *historyczne zespoły zieleni formowanej* (park zabytkowy w Bukowiu Dolnym z połowy XIX wieku, park zabytkowy w Głupicach z przełomu XVIII/XIX wieku, park zabytkowy w Suchcicach z przełomu XVIII/XIX wieku, park zabytkowy w Wrzosach z około 1920 roku, park w Kąciku z połowy XIX wieku, park we Wdowinie z drugiej połowy XIX wieku), *zabytki techniki* (młyn wodny w Chynowie – XIX/XX wiek, młyn we wsi Depczyk – XVII wiek, młyn wodny we wsi Kuców – XIX wiek, młyn wodny we wsi Zalepa – 1890 rok), *cmentarze* (cmentarz wojenny w Chynowie – 1914 rok, przykościelny cmentarz rzymsko-katolicki w Drużbicach, cmentarz rzymsko-katolicki w miejscowości Drużbice Poduchowne –XIX wiek, cmentarze ewangelickie w Rasach i Stokach). Wszystkie dobra kulturowe są dokumentem intensywnie rozwijającego się przez wieki osadnictwa.

Rysunek 4. Herb Gminy Drużbice oraz flagi

Flaga Gminy Drużbice

Flaga Urzędu Gminy w Drużbicach

Herb gminy przedstawia pełną postać biskupa z siwą brodą, wąsami i włosami (dla podkreślenia jego długowieczności) oraz z księgą – Biblią w ręku i gęsią u stop, jako identyfikującymi go atrybutami. Do herbu wprowadzono również pomłot z herbu Nałęcz, jako nawiązanie do byłych właścicieli Drużbic i równocześnie dziedzicznych, świeckich patronów parafii. Przyjęto, że najlepszą barwą tarczy będzie błękit, znamionujący w heraldyce stałość, miłość niebiańską, pobożność oraz świętość, co podkreśla odniesienie do świętego, a w przypadku odmienionego w ten sposób Nałęcz, może przywoływać wspomnienie Kacpra Drużbickiego.

Herb jest niepowtarzalny, mocno osadzony w tradycji historycznej głównego ośrodka gminy. Pozwala on nie tylko na łatwą identyfikację konkretnej wspólnoty samorządowej, ale również jest elementem identyfikującym tę wspólnotę poprzez dobrane symbole.

Flaga gminy została zaprojektowana z użyciem barw herbu i została wybrana przez radnych spośród kilku projektów.

1.3. Funkcjonowanie Gminy Drużbice

1.3.1. Organizacja i władze Gminy

Gmina Drużbice stanowi lokalną wspólnotę samorządową tworzoną przez jej mieszkańców. Zarządza nią Rada Gminy składająca się z 15 radnych, pracujących w 4 komisjach.

Wójt Gminy Drużbice jest jednoosobowym organem wykonawczym Gminy.

Gmina posiada własny herb i flagę przyjęte statutem.

Jednostką administracyjną gminy jest Urząd Gminy w Drużbicach.

Adres:

Budynek I: Drużbice 77A

Budynek II: Drużbice 20

97-403 Drużbice

Kontakt:

tel. 44 631 10 78, fax 44 631 12 59 (Budynek I),

tel. 44 633 15 36, fax 44 631 10 88 (Budynek II)

e-mail: ug@druzbice.pl; sekretariat@druzbice.pl

Urząd Gminy w Drużbicach wykonuje zadania gminy wynikające z ustawy, zadania zlecone z zakresu działań organów administracji rządowej, zadania wynikające z porozumień zawartych pomiędzy gminą a jednostkami samorządu terytorialnego oraz inne zadania określone statutem, uchwałami Rady Gminy oraz zarządzeniami Wójta Gminy. Zadania te realizowane są poprzez poszczególne referaty lub samodzielne stanowiska pracy utworzone w urzędzie.

1.3.2. Jednostki organizacyjne i instytucje

Wykaz jednostek organizacyjnych i instytucji funkcjonujących na terenie gminy Drużbice:

Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Drużbicach

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Medycyny Rodzinnej” w Wadlewie

Lecznica Weterynarii z siedzibą w Drużbicach

Posterunek Policji w Drużbicach

Poczta Polska – Urząd Pocztowy w Drużbicach

Gimnazjum w Drużbicach z siedzibą w Rasach

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Drużbicach

Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Arciszewskiego w Wadlewie

1.3.3. Działalność budżetowa Samorządu Gminy Drużbice w latach 2010-2015

Budżet jest planem dochodów i wydatków gminy uchwalany w formie uchwały budżetowej stanowiący podstawę gospodarki finansowej gminy. Gmina samodzielnie prowadzi gospodarkę finansową właśnie na podstawie uchwały budżetowej gminy. Budżet gminy jest rocznym planem dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki.

Tabela 1. Dochody budżetu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Źródła dochodów	2010	2011	2012	2013	2014	2015
subwencja ogólna z budżetu	5 612 270,00	5 893 077,00	5 735 577,00	6 233 737,00	6 069 262,00	6 462 139,00
dotacja celowa na zadania zlecone	1 841 624,91	1 854 126,72	1 915 220,02	1 892 847,01	1 922 524,44	1 871 595,11
dotacja na dofinansowanie własnych zadań bieżących	602 537,13	499 798,13	578 941,00	677 755,65	752 696,00	796 833,48
dotacja na dofinansowanie inwestycji	1 218 027,46	1 927 829,23	309 633,00	504 750,56	1 838 649,00	2 161 779,00
dochody z majątku gminy	23 576,00	1 800,00	79 386,00	58 470,00	80 590,00	220 364,00
podatki i opłaty	3 194 010,69	3 452 083,00	3 654 642,74	3 929 296,35	4 432 978,38	4 940 087,29
pozostałe dochody własne	1 634 862,83	877 532,03	1 326 727,47	1 452 468,23	1 323 341,18	1 230 652,54
dochody ogółem	14 126 909,02	14 506 246,11	13 600 127,23	14 749 324,80	16 420 041,00	17 683 450,42

Tabela 2. Wydatki budżetu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Rodzaj wydatków	2010	2011	2012	2013	2014	2015
wydatki ogółem	17 889 684,36	16 564 362,56	14 157 897,99	15 245 384,20	16 023 754,18	16 562 967,73
wydatki inwestycyjne	5 849 499,86+	4 302 369,91	1 918 321,43	2 768 863,40	3 152 330,15	3 129 844,71

Tabela 3. Dochody i wydatki budżetu gminy Drużbice na 1 mieszkańca w latach 2010-2015 (obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Drużbicach)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dochody na 1 mieszkańca	2 809,08	2 860,06	2 672,45	2 893,72	3 197,67	3 508,62
wydatki na 1 mieszkańca	3 557,30	3 265,84	2 782,05	2 991,05	3 120,49	3 286,30

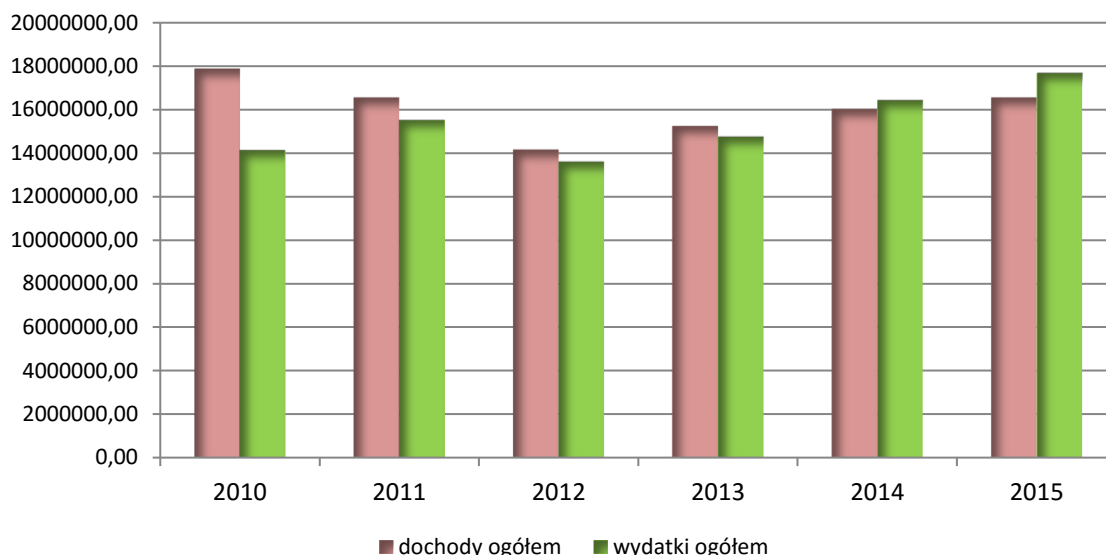
Tabela 4. Wydatki, według działów budżetu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Wyszczególnienie działów	2010	2011	2012	2013	2014	2015
rolnictwo i łowiectwo	817 676,82	1 198 153,50	1 929 134,54	2 157 955,82	879 104,40	2 182 089,45
transport i łączność	3 805 426,32	1 933 121,37	176 253,33	401 468,96	702 245,82	631 205,78
gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1 637 383,77	1 712 415,15	855 244,05	960 494,94	1 133 273,15	1 352 749,04
gospodarka mieszkaniowa	141 569,95	61 168,70	203 817,95	173 242,75	214 518,06	103 517,57
oświata i wychowanie	5 865 115,69	5 104 232,59	5 293 895,30	5 385 963,76	5 563,875,20	5 954 393,49
kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	195 316,12	378 203,87	338 554,89	489 729,29	2 024 275,69	856 528,49
ochrona zdrowia	44 622,58	62 169,43	430 965,78	48 001,09	57 649,47	48 656,79
pomoc społeczna	2 395 462,83	2 332 159,72	2 443 503,55	2 440 680,04	2 391 851,55	2 348 028,51
kultura fizyczna i sport	100 821,26	1 227 414,81	255 099,76	451 583,91	155 135,31	485 120,20
administracja publiczna	2 105 597,45	1 819 018,11	1 830 233,24	1 970 565,74	1 983 674,19	2 003 709,84
bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	339 130,53	240 554,81	230 607,30	282 022,10	488 927,27	210 683,29
pozostałe	441 561,04	495 750,50	170 588,30	483 675,80	429 161,07	386 285,28
wydatki ogółem	17 889 684,36	16 564 362,56	14 157 897,99	15 245 384,20	16 023 754,18	16 565 967,73

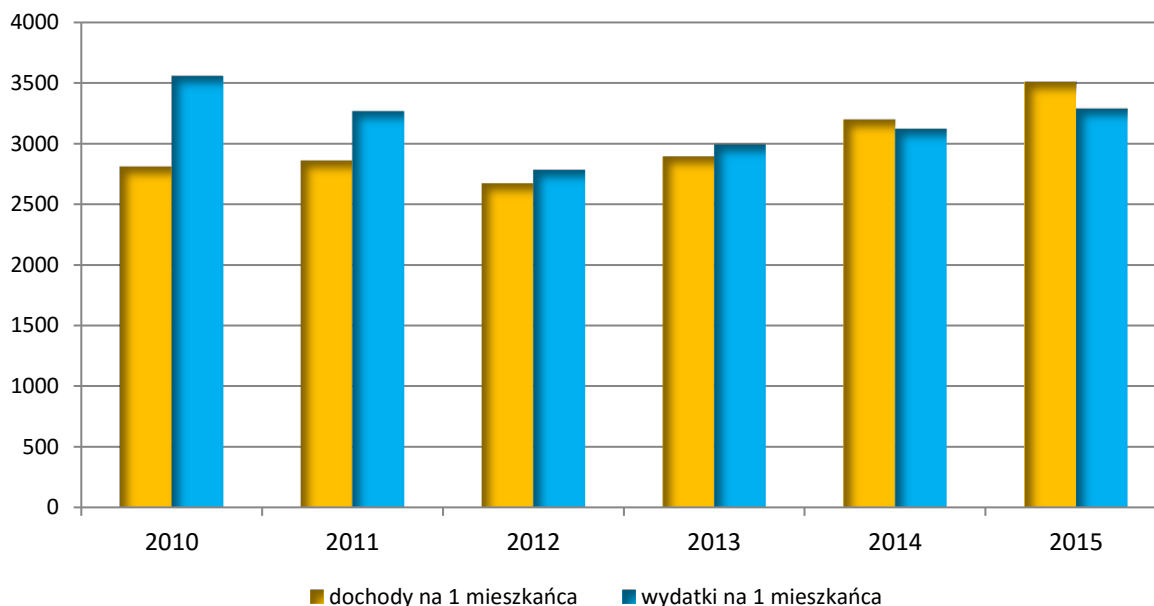
Dodatkowe źródła finansowania inwestycji w gminie stanowią głównie:

- Urząd Marszałkowski,
- Urząd Wojewódzki,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi,
- budżet państwa oraz budżety ministerstw,
- dofinansowanie ze środków unijnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Bank Gospodarstwa Krajowego,
- preferencyjne kredyty i pożyczki z banków komercyjnych.

Wykres 1. Dochody i wydatki budżetu Gminy Drużbice na przestrzeni lat 2010-2015 [w zł]

Wykres 2. Dochody i wydatki budżetu gminy Drużbice na 1 mieszkańca w latach 2010-2015

Gmina Drużbice korzystała w ostatnich latach z dofinansowania zewnętrznego do prowadzonych przez siebie inwestycji i projektów. Inwestycje przeprowadzone w latach 2011-2015 na terenie gminy dotyczyły m.in. realizacji zadań: drogowych i zaplecza drogowego, rozbudowy wodociągów i budowy kanalizacji, przeprowadzenia remontów/termomodernizacji i dostosowania obiektów użyteczności publicznej. Główne inwestycje gminne zrealizowane w ostatnich latach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Inwestycje gminne realizowane w latach 2011-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Nazwa zadania	Lokalizacja	Lata realizacji	Koszt realizacji	Poziom dofinansowania
Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Głupice	Głupice	2015	27.500,00	13.500,00
Zakup i montaż zbiornika bezodpływowego na ścieki przy świetlicy wiejskiej w miejscowości Drużbice-Kolonia w ramach środków z budżetu Powiatu Bełchatowskiego	Drużbice-Kolonia	2015	4.500,00	2.700,00
Przebudowa drogi w miejscowości Teofilów	Teofilów	2015	330.000,00	21.290,00
Utworzenie ogródka dydaktycznego „Leśny Zakątek” przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Drużbicach	Drużbice	2015	46.500,00	25.791,00
Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Zwierzyniec	Zwierzyniec	2014	355.000,00	85.000,00
Utworzenie ekopracowni w szkołach z terenu Gminy Drużbice	ZSP Drużbice, SP Wadlew, Gimnazjum w Rasach	2014	107.708,00	106.236,00
Zagospodarowanie placu wraz z rozbiórką budynku gospodarczego w miejscowości Drużbice	Drużbice	2014	330.000,00	212.477,00
Przebudowa i rozbudowa stacji wodociągowej wraz z remontem obudowy studni głębinowych w miejscowości Głupice-Parcela	Głupice -Parcela	2014	1.900.000,00	1.187.485,00 + 61.613,00 =1.249.098,00
Zagospodarowanie terenu wokół świetlicy wiejskiej w miejscowości Drużbice-Kolonia	Drużbice-Kolonia	2014	42.000,00	25.000,00
Poprawa wydajności ujęć wody i efektywności oczyszczania ścieków na terenie gm. Drużbice	Gm. Drużbice	2013	110.000,00	50.000,00
Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Rawicz	Rawicz	2013	150.000,00	72.000,00
Zakup i montaż palnika na pellet do Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Drużbicach	Drużbice	2013	60.000,00	40.713,00
Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza poprzez kompleksową termomodernizację budynku użyteczności publicznej w Suchcicach w ramach RPO WŁ	Suchcice	2014-2015	410.000,00	204.000,00
Rozbudowa, przebudowa, zmiana konstrukcji dachu budynku OSP wraz ze zmianą sposobu użytkowania na świetlicę wiejską w miejscowości Wadlew	Wadlew	2013	900.000,00	500.000,00

Modernizacja i wyposażenie świetlicy wiejskiej w miejscowości Drużbice-Kolonia	Drużbice-Kolonia	2013	42.500,00	25.000,00
Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Drużbice	Drużbice-Kolonia	2012	80.000,00	60.000,00
Budowa przydomowej oczyszczalni ścieków przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Drużbicach	Drużbice	2012	68.000,00	40.000,00
Przebudowa, rozbudowa i zmiana konstrukcji dachu świetlicy wiejskiej w miejscowości Hucisko	Hucisko	2012	750.000,00	460.241,00
Wymiana rur azbestowych wodociągowych (ok. 12km) w miejscowościach: Wadlew (2012r.), Kobyłki, Drużbice, Drużbice – Kolonia, Głupice, Wola Głupicka, Głupice Parcela (2013r.)	Wadlew, Kobyłki, Drużbice, Drużbice–Kolonia, Głupice, Wola Głupicka, Głupice Parcela	2012-2013	3000.000,00	1 858.284,60
Budowa kompleksu boisk sportowych w m. Rasy w ramach programu „Moje Boisko – Orlik	Rasy	2011-2012	1100.000,00	833.334,00
Zagospodarowanie terenu wokół boiska przy Zespole Szkolno – Przedszkolnym w Drużbicach	Drużbice	2011	400.000,00	267.676,00
Przebudowa drogi gminnej w m. Suchcice	Suchcice	2011	900.000,00	596.000,00
Przebudowa drogi w m. Roźniatowice	Roźniatowice	2011	490.000,00	76.000,00

2. CHARAKTERYSTYKA SFERY SPOŁECZNEJ

2.1. Sytuacja demograficzna

Gmina Drużbice (wg stanu na 31.12.2014r.) liczy ogółem 5135 mieszkańców, w tym 2534 mężczyzn i 2601 kobiet. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 45 osób na 1 km².

Tabela 6. Liczba ludności w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)

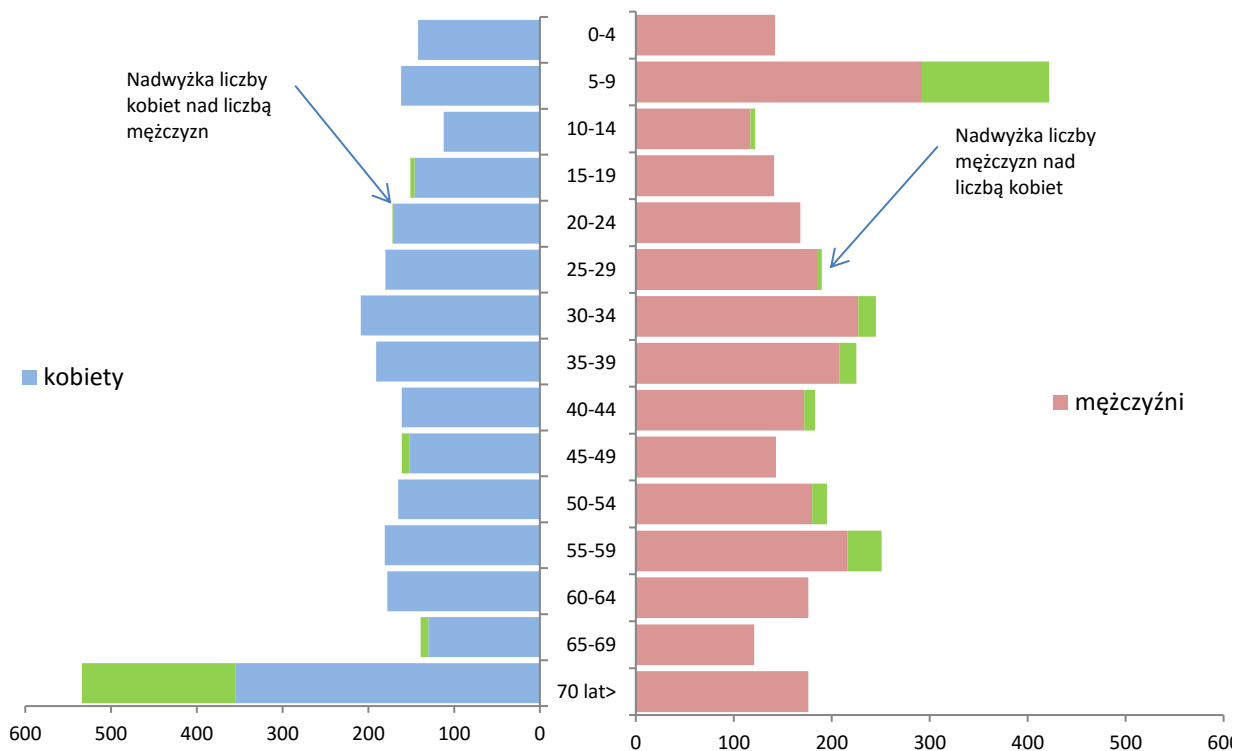
Liczba ludności	2010	2011	2012	2013	2014
liczba ludności w gminie ogółem	5029	5072	5089	5097	5135
liczba mężczyzn	2477	2499	2507	2515	2534
liczba kobiet	2552	2573	2582	2582	2601

W strukturze demograficznej miejscowej ludności można zauważyć zrównoważone proporcje pomiędzy płciami. W 2014 roku kobiety stanowiły 50,74% (2552) ogółu mieszkańców gminy. Trend ten widoczny jest również na poziomie powiatu bełchatowskiego (50,88% kobiet) i w mniejszym stopniu na poziomie całego województwa (52,34% kobiet). Średnio w tym okresie, w gminie Drużbice, jak i w całym powiecie bełchatowskim na 100 mężczyzn przypadają 104 kobiety. Analizując biologiczne, edukacyjne i ekonomiczne grupy wiekowe mieszkańców gminy Drużbice należy stwierdzić, że wśród ogółu ludności dominują osoby młode.

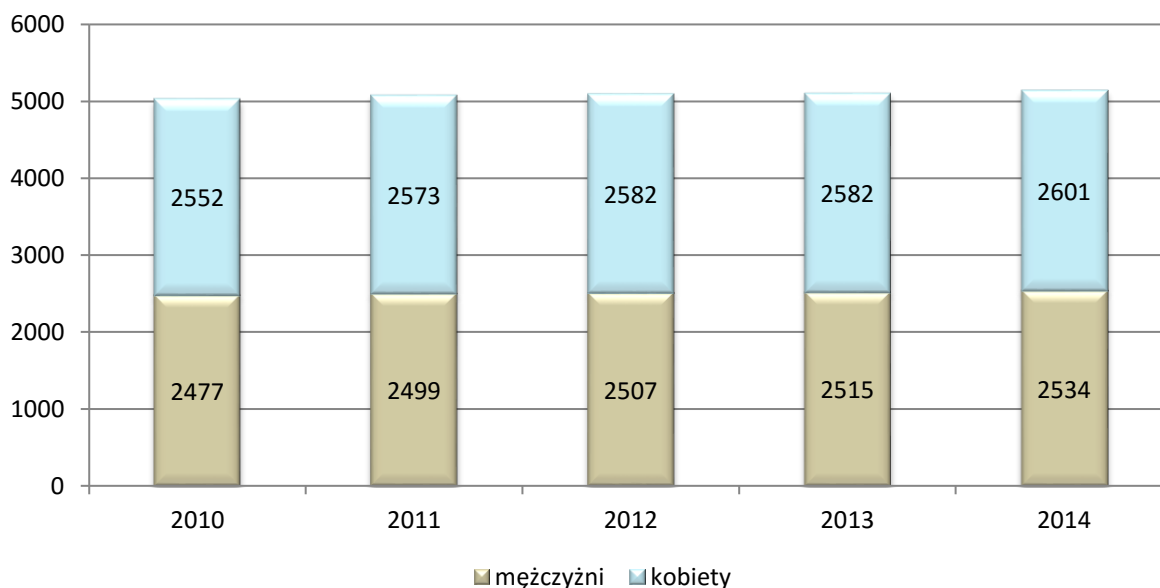
Tabela 7. Liczba ludności w gminie Drużbice w podziale na grupy wiekowe w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)

Liczba ludności w wieku	2010	2011	2012	2013	2014
0-4 lata	285	304	296	285	284
5-9 lat	231	233	249	275	292
10-14 lat	265	267	239	240	229
15-19 lat	321	313	312	290	287
20-24 lata	367	350	352	342	338
25-29 lat	421	422	395	397	365
30-34 lata	390	371	398	410	436
35-39 lat	351	411	411	403	399
40-44 lata	276	278	297	309	333
45-49 lat	317	296	291	307	295
50-54 lata	390	382	353	330	345
55-59 lat	373	387	413	395	397
60-64 lat	307	313	325	349	353
65-69 lat	174	199	219	242	251
70 lat i powyżej	561	546	539	523	531

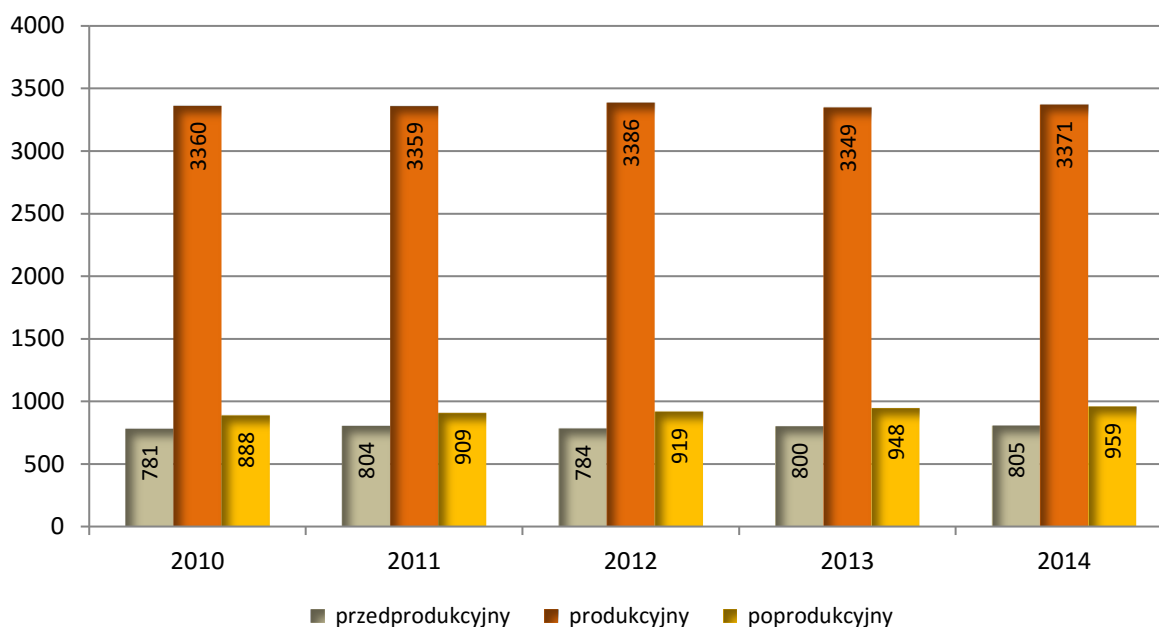
Wykres 3. Ludność gminy Drużbice według płci i wieku w 2014 roku (na podstawie GUS 2014)

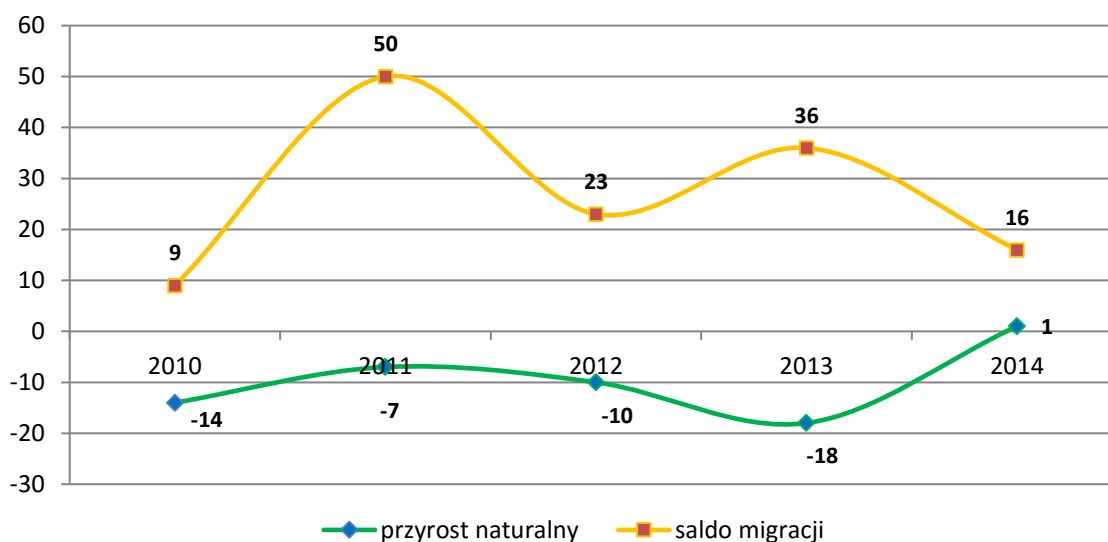
Wykres 4. Liczba ludności w gminie Drużbice w latach 2010-2014

Wykres 5. Struktura ludności gminy Drużbice wg ekonomicznych grup wiekowych w latach 2010-2014

Wykres 6. Wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji w gminie Drużbice w latach 2010-2014

Struktura ludności gminy pod względem ekonomicznych grup wiekowych (według danych GUS 2014) przedstawia się następująco: 18,9% ogółu mieszkańców stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym, 62,4% osoby w wieku produkcyjnym, a 18,7% osoby w wieku poprodukcyjnym. Populacja gminy charakteryzuje się obecnie mało korzystną strukturą wiekową, ponieważ jest zbyt mała różnica pomiędzy populacją w wieku przedprodukcyjnym a poprodukcyjnym. Zdecydowana większość mieszkańców gminy znajduje się w wieku produkcyjnym. Liczebność tej grupy ludności nie ulega znacznym wahaniom.

Tabela 8. Mieszkańcy w poszczególnych sołectwach gminy Drużbice - stan na dzień 31.12.2015r. (źródło Urząd Gminy w Drużbicach)

Nazwa jednostki	Liczba mieszkańców	Gęstość zaludnienia (osoby/km ²)
Brzezie	121	43,08
Bukowie Dolne	176	66,62
Bukowie Górne	151	33,49
Chynów	146	39,05
Drużbice	124	170,11
Drużbice-Kolonia	436	68,01
Głupice	286	34,68
Gręboszów	243	66,68
Hucisko	153	41,65
Józefów	146	59,07
Kazimierzów	221	53,12
Kącik	78	29,88
Kobyłki	113	97,71
Łęczycza	49	29,10
Patok	82	31,65
Podstoła	276	43,68
Rasy	259	59,41
Rawicz	163	24,09
Rożniatowice	159	35,72
Skrajne	46	21,95
Stefanów	120	31,73
Stoki	131	32,42
Suchcice	219	57,92
Teofilów	39	27,69
Teresin	70	37,99
Wadlew	446	65,00
Wdowin	122	43,16
Wdowin-Kolonia	140	27,87
Wola Rożniatowska	78	35,11
Zabiełłów	24	14,98
Zwierzyniec	223	45,42

Stopień koncentracji ludności w poszczególnych sołectwach jest nierównomierny i uzależniony jest od ich wielkości, położenia, rodzaju pełnionej funkcji oraz zagospodarowania terenu. Analizując obszar gminy należy zauważyć, iż najwięcej ludności zamieszkuje sołectwo Drużbice i Drużbice Kolonia (mieszkańcy stanowią ponad 11% ogólnej liczby zamieszkującej obszar gminy) oraz sołectwa: Wadlew – 8,8 oraz Głupice – 5,6% ogółu liczby ludności zamieszkującej gminę. Najmniej zaludnionym sołectwem jest Zabiełłów zamieszkiwana przez 24 osoby (gęstość 14,98 osób/km²).

Wskaźniki demograficzne dla gminy Drużbice przedstawiają się następująco (wg GUS, 2014):

* wskaźnik obciążenia demograficznego:

- ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 60,2 osoby,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – 98,9 osoby,
- ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym – 29,9 osób,

* wskaźniki modułu gminnego:

- gęstość zaludnienia – 45 osób na 1km²,
- kobiety na 100 mężczyzn – 103,
- przyrost naturalny na 1000 ludności – 0,2,
- zgony na 1000 ludności – 10,39,
- urodzenia żywe na 1000 ludności – 10,6,
- saldo migracji – 16 osób.

Tabela 9. Porównanie wybranych wskaźników demograficznych Gminy Drużbice do wskaźników demograficznych powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego w roku 2014 (GUS, 2014)

Wskaźnik	Gmina Drużbice	Powiat bełchatowski	Województwo łódzkie
Gęstość zaludnienia (osoba na 1km ²)	45	117	137
Kobiety na 100 mężczyzn	103	104	110
Urodzenia żywe na 1000 ludności	10,6	10,5	9,1
Zgony na 1000 ludności	10,39	8,38	11,85
Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,2	2,1	-2,8
Saldo migracji na 1000 osób	3,1	-1,0	-0,8

Według prognozy statystycznej GUS „Prognoza ludności na lata 2014-2050 – powiaty”, ogólna liczba mieszkańców powiatu będzie sukcesywnie maleć w całym okresie objętym prognozą. Prognoza ludności dla obszarów wiejskich powiatu pokazuje wzrost liczby mieszkańców zamieszkujących wieś, co spowodowane będzie „ucieczką” ludności z aglomeracji miejskich do miejscowości wiejskich. W związku z powyższym należy założyć prognozy demograficzne dla gminy Drużbice (wykonane na podstawie prognoz powiatu dla obszarów wiejskich) wykazujące tendencje wzrostu liczby ludności ją zamieszkujących. Poniższa prognoza ludności do roku 2035 dla gminy Drużbice ma jedynie charakter szacunkowy.

Tabela 10. Prognoza demograficzna dla powiatu bełchatowskiego i Gminy Drużbice do roku 2035

Wyszczególnienie	Prognoza do roku 2035			
	2020	2025	2030	2035
Powiat bełchatowski	111 868	110 401	108 269	105 539
w tym:				
obszary wiejskie	47 985	49 547	50 919	52 072
Gmina Drużbice	5340	5500	5610	5722

*Opracowanie własne na podstawie Prognoza ludności na lata 2014-2050 – powiaty (demografia.stat.gov.pl)

2.2. Problemy społeczne

Gmina Drużbice zabezpiecza podstawowe potrzeby społeczne. Na jej terenie działają placówki oświatowe do szczebla gimnazjalnego, podstawowa opieka medyczna, instytucje społeczne (GOPS, Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach). Gmina przeżywa problemy podobne do wielu gmin wiejskich w regionie, czy nawet kraju. Szczególnie niekorzystny wpływ na funkcjonowanie i rozwój gminy ma niskie tempo rozwoju gospodarczego, który bezpośrednio przekłada się na poziom życia mieszkańców.

Ważnymi wskaźnikami kondycji społeczeństwa gminy są: demografia, wykształcenie mieszkańców, aktywność zawodowa (w tym skala bezrobocia) oraz aktywność społeczna.

Na terenie gminy w 2015 roku, ze świadczeń Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej skorzystały 144 rodziny. Najwięcej świadczeń przyznawanych jest z powodu długotrwałej choroby, ubóstwa, bezrobocia oraz niepełnosprawności.

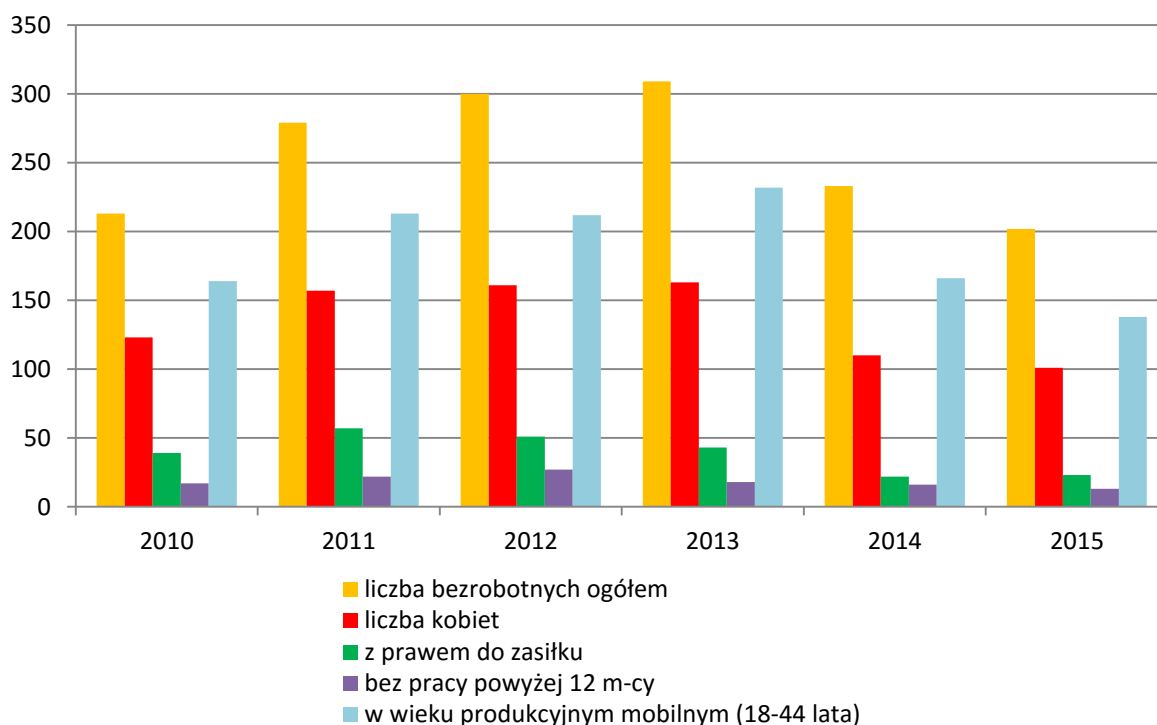
Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych problemów społeczno- ekonomicznych gminy, podobnie jak dla całego województwa, gdzie problem ten (w odniesieniu do całego kraju) osiąga szczególnie istotną skalę.

W skali gminy Drużbice udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosi około 6%. W 2015 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bełchatowie zarejestrowanych było 202 bezrobotnych z terenu gminy Drużbice, w tym 101 mężczyzn i 101 kobiet.

Tabela 11. Poziom bezrobocia w latach 2010-2015 na terenie gminy Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
kobiety	123	157	161	163	110	101
zarejestrowani w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia szkoły	17	22	27	18	16	13
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	7	4	23	27	21	19
z prawem do zasiłku	39	57	51	43	22	23
w wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	164	213	212	232	166	138
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	63	93	118	127	113	87
OGÓŁEM	213	279	300	309	233	202

Wykres 7. Wybrane wskaźniki ilustrujące poziom bezrobocia w gminie Drużbice w latach 2010-2015

Tabela 12. Bezrobotni wg wieku w latach 2010-2015 w gminie Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)

Wiek	2010	2011	2012	2013	2014	2015
18-24 lat	57	63	63	53	36	29
25-34 lat	73	92	96	120	80	61
35-44 lat	34	58	53	59	50	48
45-54 lat	38	43	45	44	35	29
55-59 lat	10	17	39	28	22	24
powyżej 60 roku życia	1	6	4	5	10	11

Tabela 13. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy (w miesiącach) w latach 2010-2015 w gminie Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)

Czas pozostawania bez pracy	2010	2011	2012	2013	2014	2015
do 1 miesiąca	19	31	23	15	21	13
od 1 do 3 m-cy	44	42	35	45	25	37
od 3 m-cy do 6 m-cy	42	48	56	51	32	27
od 6 m-cy do 12 m-cy	45	65	68	71	42	38
od 12 m-cy do 24 m-cy	41	57	65	67	51	37
powyżej 24 m-cy	22	36	53	60	62	50

Tabela 14. Bezrobotni wg wykształcenia w latach 2010-2015 w gminie Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)

Wykształcenie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
wyższe	22	30	30	38	28	27
policealne i średnie zawodowe	54	58	62	63	46	42
średnie ogólnokształcące	17	29	34	31	16	17
zasadnicze zawodowe	49	68	78	77	62	52
gimnazjalne i poniżej	71	94	96	100	81	64

Wskaźniki charakteryzujące bezrobocie rejestrowane na terenie gminy Drużbice (dane za 2015 rok):

- wśród ogółu bezrobotnych 50% stanowiły kobiety,
- jedynie 23 osoby, to bezrobotni z prawem do zasiłku (11,4% ogółu bezrobotnych),
- 138 bezrobotnych to osoby będące w wieku produkcyjnym mobilnym (62,7% ogółu bezrobotnych),
- 27 bezrobotnych to osoby z wykształceniem wyższym (13,4% ogółu bezrobotnych),
- 50 bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy (24,4% ogółu bezrobotnych).

Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie oferuje bezrobotnym różnego rodzaju pomoc w ich aktywizacji, m.in. oferując staże, przygotowanie zawodowe, szkolenia, dotacje na rozpoczęcie działalności oraz dofinansowując zakładom pracy zatrudnianie osób w ramach robót publicznych czy pracach interwencyjnych.

Tabela 15. Rodzaje pomocy udzielanej bezrobotnym z terenu gminy Drużbice (powiatowy Urząd Pracy w Belchatowie)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Prace interwencyjne	11	5	6	4	5	10
Roboty publiczne	5	3	0	3	3	3
Stáže/bony stażowe	39	16	12	15	23	28
Przygotowanie zawodowe dorosłych	0	0	0	0	0	0
Szkolenia/bony szkoleniowe	16	11	9	8	10	7
Jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej	5	5	6	6	9	5

Przedstawione powyżej dane określające skalę bezrobocia w gminie, nie odzwierciedlają w pełni całego problemu. Powodem jest tzw. bezrobocie ukryte, głównie w rolnictwie. Zgodnie z obowiązującymi zasadami rejestracji bezrobotnych, osoby będące właścicielami lub posiadaczami nieruchomości rolnej powyżej 2ha przeliczeniowych nie są ujęte w ewidencji osób bezrobotnych, nawet w sytuacji, gdy nie wykonują żadnej pracy. Ma to wpływ na skalę zjawiska bezrobocia ukrytego.

2.3. Mieszkalnictwo

Czynnikiem wpływającym na standard życia ludności danego obszaru są warunki mieszkaniowe. Istniejące warunki mieszkaniowe w gminie są zbliżone do warunków mieszkaniowych w kraju. Polityka gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego polega zarówno na działaniach doraźnych jak i długofalowych, zmiernych do uporządkowania spraw związanych z planowaniem przestrzennym. Gmina sporządziła i wprowadza szereg zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, zmiernych do zwiększenia obszaru przeznaczonego pod budownictwo mieszkaniowe.

Na terenie gminy Drużbice dominuje zabudowa jednorodzinna w formie osiedlowej, zabudowa jednorodzinna wolnostojąca i szeregowa oraz zabudowa zagrodowa i jednorodzinna – na terenach wiejskich gminy, ukształtowana w oparciu o tradycje rolnicze i rolnicze wykorzystanie ziemi, zgrupowana głównie wzdłuż dróg, charakteryzująca się stosunkowo małym rozproszeniem.

Według danych GUS –www.stat.gov.pl, stan na koniec 2014 roku, w gminie znajdowały się 1824 mieszkania o łącznej powierzchni użytkowej 159614m². Na jedno mieszkanie o przeciętnej wielkości 87,5m² przypada średnio 2,81 osób. W skład jednego mieszkania wchodzi przeciętnie 4,01 izby, co daje wartość 0,7 osoby na jedną izbę. Statystyczny mieszkaniec gminy Drużbice ma do swojej dyspozycji 31,08m² powierzchni mieszkaniowej.

Tabela 16. Wielkość zasobów mieszkaniowych gminy Drużbice na przestrzeni lat 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych GUS)

Wyszczególnienie:	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba mieszkań	1767	1779	1791	1806	1824
Liczba izb	7001	7063	7138	7220	7322
Powierzchnia użytkowa w m ²	151 720	453 266	154 953	157 081	159 614

W latach 2010-2014 przy zwiększeniu liczby mieszkańców o 106 osób, zasób mieszkaniowy zwiększył się o 57 mieszkań, ilość izb wzrosła o 321, przybyło blisko 7 894m² powierzchni użytkowej mieszkalnej.

Tabela 17. Mieszkania indywidualne oddane do użytkowania w latach 2003-2014 na terenie gminy Drużbice (GUS, 2003-2013)

Wyszczególnienie	2003-2007 razem	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
mieszkania ogółem	139	22	11	14	16	14	16	23
izby	753	127	57	81	79	86	87	126
powierzchnia użytkowa (m ²)	18485	2746	1436	1973	2034	1936	2243	3116
powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	132,98	124,81	130,54	140,92	127,12	138,28	140,18	135,47

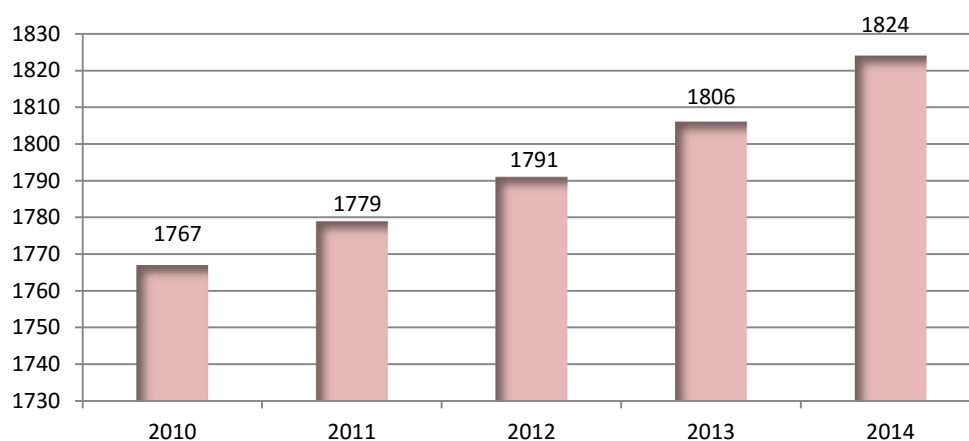
Ruch budowlany na terenie gminy, biorąc pod uwagę okres 2003-2014, kształtuje się na poziomie około 21 mieszkań na rok i dotyczy budynków nowych, jak również po rozbudowie. Nowe mieszkania realizowane są w szczególności w ramach budownictwa indywidualnego i charakteryzują się wyższym standardem zamieszkania – średnia powierzchnia nowych mieszkań kształtuje się na poziomie ok. 134m². Jest to wskaźnik nieporównanie wyższy niż w latach poprzednich.

Dla poziomu życia ludności gminy ważne są również wskaźniki mieszkaniowe, tj.: powierzchnia lokalu, wyposażenie w instalacje techniczno-sanitarne, dostęp do infrastruktury technicznej.

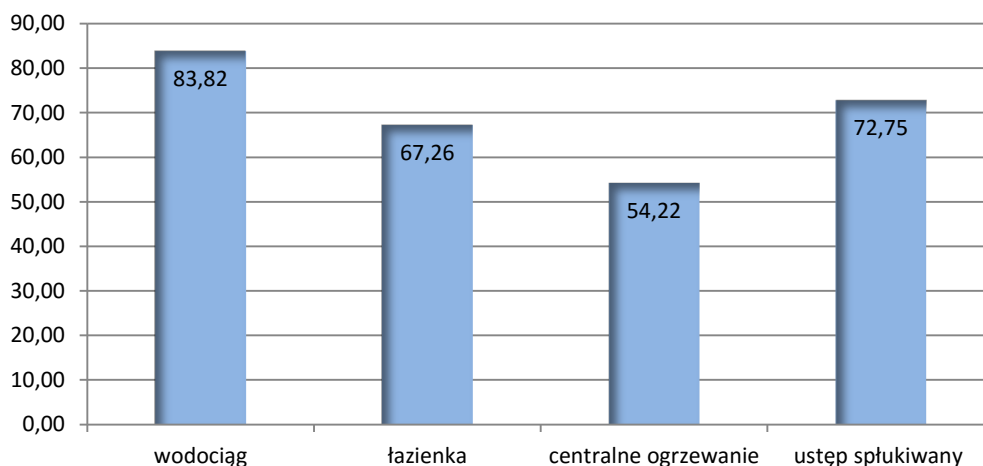
Tabela 18. Wskaźniki procentowe wyposażenia mieszkań w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
wodociąg	83,24	83,36	83,47	83,61	83,82
ustęp spłukiwany	71,70	71,95	72,13	72,36	72,75
łazienka	66,04	66,32	66,55	66,83	67,26
centralne ogrzewanie	52,57	52,95	53,26	53,65	54,22

Wykres 8. Zmiany w zasobach mieszkaniowych gminy Drużbice w latach 2010-2014

Wykres 9. Wskaźniki wyposażenia mieszkań w infrastrukturę techniczną w gminie Drużbice w 2014 (w %)

2.4. Infrastruktura społeczna

2.4.1. Oświata

Na terenie gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Drużbicach,
- Szkoła Podstawowa w Wadlewie,
- Gimnazjum w Drużbicach z siedzibą w Rasach

Tabela 19. Informacje o placówkach oświatowych na terenie gminy Drużbice - stan na rok 2015 (Urząd Gminy w Drużbicach)

Placówka oświatowa	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli	Liczba sal dydaktycznych	Powierzchnia użytkowa w m ²	Sale gimnastyczne/ zaplecze dodatkowe
Gimnazjum w Drużbicach z siedziba w Rasach	141	15	9	970	sala gimnastyczna o powierzchni 62,37m ²
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Drużbicach	286	23	13	713	sala gimnastyczna, kuchnia, stołówka
Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Arciszewskiego w Wadlewie	137	14	8	564,4	sala o powierzchni 50,4m ² , kuchnia, stołówka

Szkoły podstawowe na terenie gminy realizują programy profilaktyczne o zdrowym żywieniu, o bezpieczeństwie oraz o uzależnieniach. Na terenie szkół organizowane są stosownie do możliwości bezpłatne zajęcia dodatkowe, takie jak: koła przedmiotowe związane z realizacją treści programowych poszczególnych przedmiotów, gry sportowe zgodnie z zainteresowaniami i możliwościami oraz dodatkowe zajęcia wyrównawcze.

W gimnazjum organizowane są bezpłatne zajęcia dodatkowe, takie jak koła przedmiotowe związane z realizacją treści programowych poszczególnych przedmiotów, gry sportowe zgodnie z zainteresowaniami i możliwościami uczniów oraz dodatkowe zajęcia wyrównawcze. W roku szkolnym 2014/2015 w placówce prowadzone były programy profilaktyczne:

- W I semestrze roku szkolnego 2014/15 odbyły się warsztaty profilaktyczne organizowane dla uczniów wszystkich klas przez pedagoga, finansowane przez GKRPA.

Warsztaty prowadzone były przez specjalistów firmy LOGOS. W klasach pierwszych głównym tematem była integracja, w klasach drugich profilaktyka alkoholowa, w klasach trzecich przeciwdziałanie zażywaniu narkotyków przez młodzież,

- Dla uczniów klas trzecich odbyły się również spotkania z doradcą zawodowym z Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej w Bełchatowie: „Wybór dalszej drogi kształcenia”,

- Uczniowie podzieleni na III grupy (I – kl. pierwsze, II – kl. drugie i III – klasy trzecie), uczestniczyli w zajęciach warsztatowych z policjantami z Wydziału ds. Nieletnich i Patologii KPP w Bełchatowie. Spotkanie dotyczyło zagrożenia demoralizacją oraz odpowiedzialności karnej nieletnich,

- Policjanci z Wydziału ds. Nieletnich i Patologii przeprowadzili również pedagogizację rodziców na zebraniu szkolnym. Temat prelekcji dotyczył zagrożenia demoralizacją oraz odpowiedzialności karnej nieletnich,

- We wszystkich klasach pedagog szkolny przeprowadziła wśród uczniów ankiety o tematyce profilaktycznej: „Przemoc w szkole” oraz „Uzależnienia wśród uczniów”,

- W drugim semestrze - 25.02.2015r. - uczniowie klas I i II uczestniczyli w warsztatach pt. „Tydzień bezpiecznego Internetu”. Uczniowie klas III uczestniczyli w spotkaniu z doradcą zawodowym z PPP w Bełchatowie,

- Dnia 20.05.2015r. wszyscy uczniowie gimnazjum byli widzami przedstawienia o tematyce profilaktycznej pt. „Bloggerka”, które zostało sfinansowane ze środków GKRPA,

- Uczniowie gimnazjum uczestniczyli jako wolontariusze w Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy,

- W ramach działań wolontaryjnych uczniowie zaangażowali się w akcję na rzecz schroniska dla zwierząt oraz akcję zbiórki plastikowych nakrętek,

- Nauczyciele na godzinach do dyspozycji wychowawcy realizowali tematykę zawartą w Planach Pracy Wychowawcy na rok szkolny 2014/15. Program profilaktyczny realizowany był również na lekcjach przedmiotowych zgodnie z programami nauczania,

- Uczniowie pod opieką pedagoga szkolnego i opiekuna Samorządu Uczniowskiego brali udział w konkursach realizowanych w ramach szkolnego projektu przeciwdziałania przemocy. W ramach projektu przeprowadzono konkursy profilaktyczne w czterech kategoriach: konkurs plastyczny, konkurs wiedzy, konkurs multimedialny, szkolny regulamin przeciwdziałania przemocy,

- Uczniowie pod opieką opiekuna SU i pedagoga szkolnego uczestniczyli w konkursach (plastycznym i wiedzy) na temat HIV i AIDS. Obchody uroczystości poprzedzono prezentacją multimedialną przygotowaną przez ucznia we współpracy z nauczycielami,

- Uczniowie brali udział w akcji SANEPIDU „ZNAJDŹ WŁAŚCIWE ROZWIĄZANIE” oraz „TRZYMAJ FORMĘ”.

2.4.2. Ochrona zdrowia

Możliwość dostępu mieszkańców danego obszaru do służby zdrowia i usług medycznych stanowi istotny czynnik organizacji infrastruktury społecznej. Poziom dostępności służby zdrowia określić można za pomocą następujących wskaźników: liczba placówek specjalistycznych świadczących usługi medyczne, wyposażenie, liczba lekarzy, itp.

W gminie Drużbice funkcjonują: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Drużbicach oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Poradnia Medycyny Rodzinnej” Ewa Pacześ w Wadlewie. Na terenie gminy działają dwie apteki w Drużbicach oraz Wadlewie.

Specjalistyczną oraz szpitalną opiekę medyczną mieszkańcom gminy zapewnia Szpital Wojewódzki im. Jana Pawła II w Bełchatowie.

2.4.3. Pomoc społeczna

Na terenie gminy pomoc społeczną mieszkańcom świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach, który realizuje zadania własne zgodnie z wymogami określonymi przez przepisy prawa stosownie do zaleceń Wójta Gminy, a zadania zlecone z zakresu pomocy społecznej na mocy przepisów prawnych i ustaleń Wojewody łódzkiego. GOPS realizuje swe zadania na podstawie m.in.: ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych, ustawy o dodatkach mieszkaniowych, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, przepisów dotyczących samorządu gminnego, finansów publicznych, rehabilitacji zawodowej i społecznej, zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zamówień publicznych i systemu ubezpieczeń społecznych. Ośrodek może udzielać pomocy w formie pieniężnej oraz rzeczowej.

Przy realizacji zadań GOPS współdziała z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Drużbicach prowadzi gospodarkę finansową na zasadach obowiązujących samorządowe jednostki budżetowe. Pomoc społeczna finansowana jest ze środków: budżetu gminy (realizacja zadań własnych), dotacji budżetu państwa (realizacja zadań zleconych), dotacji budżetu państwa przeznaczonych na dofinansowanie zadań własnych.

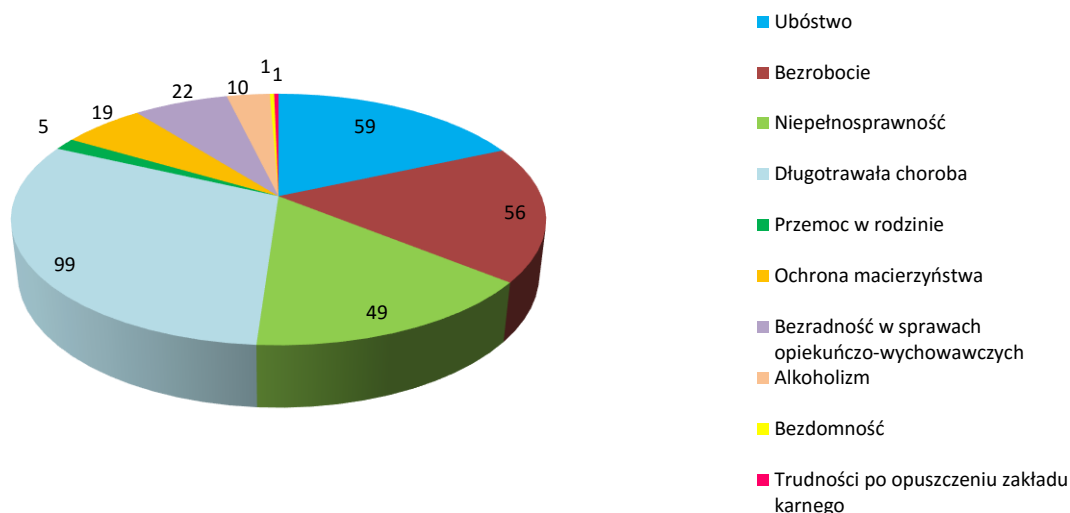
Tabela 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Drużbicach w latach 2010-2015 (GOPS Drużbice)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba rodzin korzystających z pomocy	191	181	159	167	142	144
Liczba osób w rodzinach	546	518	444	483	400	406

Tabela 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów trudnej sytuacji życiowej w latach 2010-2015 (GOPS w Drużbicach)

Powody trudnej sytuacji życiowej	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ubóstwo	75	79	78	81	76	59
Sieroctwo	0	0	0	0	0	0
Bezdomność	2	2	2	0	2	1
Bezrobocie	47	64	61	65	60	56
Niepełnosprawność	82	77	66	63	49	49
Długotrwała choroba	126	111	97	110	93	99
Przemoc w rodzinie	0	2	3	5	6	5
Ochrona ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0	0	0
Ochrona macierzyństwa	9	5	8	9	15	19
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	60	59	56	54	31	22
Alkoholizm	21	16	16	16	11	10
Trudności po opuszczeniu zakładu karnego	1	5	2	3	2	1
Trudności w integracji uchodźcy	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna/zdarzenie losowe	0	0	0	0	0	0

Wykres 10. Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Drużbice w roku 2015 (w liczbach)

W gminie działa pomoc instytucjonalna dla osób z problemami społecznymi. Są to Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, w skład którego wchodzi przedstawiciele: Sądu Rejonowego w Bełchatowie – kuratorzy sądowi, Posterunku Policji w Drużbicach, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Drużbicach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Drużbicach, służby zdrowia, pedagogy szkolni. Celem Zespołu Interdyscyplinarnego jest działalność profilaktyczna i pomoc rodzinom w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych a w szczególności zapobieganie występowania przemocy w rodzinie, oraz zapewnienie pomocy dziecku krzywdzonemu. Ponadto GOPS współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie, Posterunkiem Policji w Drużbicach, Poradnią Pedagogiczno-Psychologiczną, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej, Polskim Czerwonym Krzyżem itd.

2.4.4. Bezpieczeństwo publiczne

W myśl ustawy o samorządzie gminnym, do zadań własnych gminy należy m.in. zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, w tym także zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej. Troska gminy o porządek publiczny, zapewnienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz niski stopień przestępczości należą do czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności danego obszaru.

Gmina Drużbice należy do obszarów bezpiecznych. Na terenie gminy notowane są jedynie drobne przestępstwa o niewielkim ciężarze gatunkowym. Do najczęściej popełnianych wykroczeń należą: drobne kradzieże, wandalizm i niszczenie mienia, bójki, pobicia, kierowanie pojazdami w stanie nietrzeźwym.

Podstawowymi organami państwa, powołanymi do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego są policja oraz straż pożarna. Za bezpieczeństwo mieszkańców gminy

odpowiada Komenda Powiatowa Policji w Bełchatowie oraz Posterunek Policji w Drużbicach. Sprawami bezpieczeństwa przeciwpożarowego i ratownictwa ogólnego zajmują się: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Bełchatowie oraz gminne jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w miejscowościach: Drużbice, Wadlew, Suchcice, Podstola, Bukowie Górne, Chynów, Rasy oraz Różniatowice (OSP Drużbice oraz Wadlew zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Jednostki OSP w gminie Drużbice dysponują sprzętem ratowniczo – gaśniczym niezbędnym do prowadzenia akcji ratowniczych. W celu poprawy stanu bezpieczeństwa, w szkołach zrealizowane są programy profilaktyczne dotyczące zagrożeń związanych z nadużywaniem alkoholu wśród nieletnich, narkomanią i paleniem papierosów itp..

Na terenie gminy Drużbice funkcjonuje Gminne Centrum Zarządzania Kryzysowego (GCZK), gdzie przyjmowane są zgłoszenia spraw związanych m.in. z postępowaniem z rannymi lub padłymi zwierzętami, bezpańskimi wściekłymi psami, podtopieniami. Ponadto w powiecie bełchatowskim działa Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego, które powołane jest do zbierania informacji o zagrożeniach, ich przetwarzania i reagowania na zagrożenia, co pozwala na racjonalizację wykorzystania wszystkich podmiotów działających w sferze ładu, porządku i bezpieczeństwa oraz prowadzenia akcji ratunkowych.

2.4.5. Kultura i dziedzictwo kulturowe

Działalnością kulturalną na terenie gminy zajmuje się Gminna Biblioteka Publiczna w Drużbicach. Historia Biblioteki w Drużbicach sięga roku 1956. W październiku tego roku przekazano Gromadzkiej Bibliotece Publicznej w Drużbicach 1128 książek. W swojej długiej historii często zmieniała lokalizację. Dziś trudno stwierdzić, gdzie kolejno gromadzony był księgozbiór. Wiemy, że siedzibą biblioteki był m.in. budynek tzw. Domu Ludowego w Drużbicach, lokal w budynku prywatnym u Państwa Zgid, barak przy szkole Podstawowej w Drużbicach, budynek po zlikwidowanym przedszkolu. Obecnie Biblioteka mieści się na piętrze budynku Ośrodka Zdrowia w Drużbicach. Przez wiele lat oprócz biblioteki głównej, gmina Drużbice posiadała filie biblioteczne w Suchcicach, Różniatowicach i Wadlewie. Zostały one zlikwidowane decyzją Wójta Gminy Drużbice w 1995 roku, a księgozbiór przekazany do szkół.

Uchwałą Nr XXVII/202/2006 Rady Gminy Drużbice z dnia 31 lipca 2006r. istniejąca biblioteka została przekształcona w samorządową instytucję kultury, wpisana do rejestru instytucji kultury, uzyskała osobowość prawną i weszła w skład ogólnopolskiej sieci bibliotecznej. Celem działalności Gminnej Biblioteki Publicznej w Drużbicach jest zaspokajanie i rozwijanie potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności gminnej oraz dbałość o sprawne funkcjonowanie systemu informacyjnego na terenie gminy. Realizując go biblioteka może prowadzić działalność dokumentacyjną, badawczą i wydawniczą.

Do zadań biblioteki należy:

1. Gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych i samokształceniowych oraz kulturalnych;
2. Pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, gromadzenie piśmiennictwa oraz wszelkich materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, gospodarczy i naukowy gminy;
3. Udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej;

4. Organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych ludziom chorym i niepełnosprawnym;
5. Tworzenie i udostępnianie własnych komputerowych baz danych, katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych;
6. Organizowanie form pracy z czytelnikami, służących popularyzacji sztuki, nauki oraz upowszechniania dorobku kulturalnego gminy;
7. Współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej;
8. Inne zadania przekazane do realizacji na podstawie umów i porozumień

Biblioteka może podejmować inne zadania dla zaspokojenia potrzeb kulturalnych mieszkańców gminy, w tym promocję tych zadań oraz promocję gminy Drużbice zakresie prowadzenia takiej działalności

Na podstawie zapisów statutu w strukturę Gminnej Biblioteki Publicznej w Drużbicach włączono Orkiestrę Gminną „Suchcice i Okolice”. Ponadto przy bibliotece utworzony został dziecięcy zespół folklorystyczny i klub seniora. Do zadań biblioteki przypisano również na podstawie zapisów statutu promocję Gminy Drużbice. Do 1999 nadzór merytoryczny nad biblioteką sprawowała Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Piotrkowie Tryb., od roku 2000, kiedy nastąpił nowy podział administracyjny kraju, zmieniła się jednostka nadrzędna. Stanowi ją teraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Bełchatowie.

Od stycznia 2006 roku biblioteka prowadzi czytelnictwo internetowe. Składa się ona z trzech stanowisk komputerowych. Sprzęt, znajdujący się w czytelni jest darem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji Departament Społeczeństwa Informacyjnego w ramach programu „lkonka”. Czytelnia jest czynna w godzinach pracy Biblioteki. Uruchomiono także katalog wyszukiwawczy w wersji elektronicznej z dostępem dla czytelników. Na koniec 2015 roku księgozbiór Gminnej Biblioteki Publicznej liczył 12 279 woluminów. Bibliotekę odwiedziło 9135 osób, natomiast zostało wypożyczonych 11829 książek.

Działalność kulturalna wśród dzieci i młodzieży prowadzona jest również w szkołach poprzez wszelkiego rodzaju grupy recytatorskie, teatryki dla dzieci i młodzieży itp. .

Obszar gminy Drużbice nie odznacza się znaczącym nasyceniem zabytkami. Do obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego należą:

- kościół Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. św. Ignacego Loyoli w Suchcicach z II połowy XVIII wieku, wpisany do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego pod nr 179, w którym znajdują się zabytki ruchome, wchodzące w skład wyposażenia wnętrza kościoła (ołtarze, obrazy, ambona, chrzcielnica w większości barokowe, pochodzące z około 1770 roku);

- parterowy dwór murowany w zespole dworsko-parkowym (własność prywatna) w Bukowiu Dolnym to klasycystyczny dwór został wzniesiony w pierwszej połowie XIX wieku przez Zygmunta Jelenieckiego wpisany do rejestru zabytków nieruchomych województwa łódzkiego po nr 168. Budowla na planie podkowy z dwoma skrzydłami przylegającymi do korpusu głównego. W elewacji frontowej mieści się sześciokolumnowy portyk zwieńczony trójkątnym szczytem. W tylnej części pomiędzy dwoma skrzydłami mieści się ryzalit

ozdobiony palistrami. Obecnie dwór – jak informuje tabliczka – jest własnością prywatną, mimo to jest bardzo zaniedbany i opuszczony. Całość otoczona jest 3,5ha również bardzo zaniedbanym parkiem podworskim wpisanym do rejestru zabytków nieruchomości województwa łódzkiego pod nr 334, o charakterze krajobrazowym z trzema stawami i zabytkową stajnią. We wsi zachowały się również dwa dawne budynki folwarczne, które do dziś są użytkowane i zamieszkałe;

- dwór oraz park w zespole dworsko-parkowym w miejscowości Wrzosa z ok. 1920 roku – nawiązujący do klasycyzmu, to budowla drewniana, modrzewiowa, kryta dachem polskim wpisany do rejestru zabytków nieruchomości województwa łódzkiego pod nr 338. Do dworu prowadzi aleja dębowa. Zabytek należy do osoby prywatnej i jest zamieszkały i remontowany. Wrzosa położone są na północ od trasy nr 8/E67 Bełchatowa do Piotrkowa;

- park dworski oraz zieleń wokół kościoła Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. św. Ignacego Loyoli w miejscowości Suchcice z przełomu XVIII/XIX wieku, wpisany do rejestru zabytków nieruchomości województwa łódzkiego pod nr 337;

- park w zespole dworsko-parkowym w miejscowości Głupice z XVIII/XIX wieku wpisany do rejestru zabytków nieruchomości województwa łódzkiego pod nr 306.

Zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków, a godne zachowania dla przyszłych pokoleń zostały wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Drużbice. Należą do nich:

- dworek z parkiem w miejscowości Wdowin Kolonia z II połowy XIX wieku,
- kościół p.w. św. Rocha w Drużbicach (parafia rzymsko-katolicka) – kościół z początku XX wieku (dokładnie 1906 rok) wybudowany w stylu neogotyckim według projektu Kornela Szreterera,
- plebania przy Kościele Parafii Rzymsko-Katolickiej p.w. św. Rocha w Drużbicach z 1906 roku,
- zespół kościelny przy kościele Rzymsko-Katolickim p.w. św. Rocha w Drużbicach z 1906 roku,
- młyn wodny w miejscowości Drużbice Kolonia (Zalepa) wybudowany w 1890 roku, drewniany młyn wodny położony nad rzeką Grabią, ok. 1km na północ od Drużbic. Pięknie położony, obecnie nieczynny. Właściciele pozwalają na zwiedzanie obiektu,
- młyn wodny w miejscowości Chynów, wybudowany na przełomie XIX i XX wieku, drewniano-murowany (murowany parter, drewniane piętro), nieczynny od 1960 roku, położony nad Małą Widawką dopływem Grabi. Dostępny do zwiedzania z właścicielem,
- młyn wodny Kuców – z początku XX wieku położony w miejscowości Wdowin nad rzeką Grabią. Młyn jest czynny, od 1957 roku napęd turbiną wodną zastąpiono silnikiem elektrycznym. Można go zwiedzać po wcześniejszym umówieniu się z właścicielem,
- cmentarze ewangelickie w Rasach z I połowy XX wieku (gdzie zachowały się szczątki jedynie trzech grobów) i Stokach z II połowy XIX wieku (gdzie pozostały fragmenty kilkunastu grobów) – obydwa bardzo zaniedbane. Najstarsze groby pochodzą z XIX wieku,
- przykościelny cmentarz Rzymsko-Katolicki w Drużbicach Kolonia z I połowy XIX wieku,
- cmentarz Rzymsko-Katolicki w miejscowości Drużbice z I połowy XIX wieku,
- układ przestrzenny (wieś sznurowa) w miejscowości Suchcie z 1336 roku,
- drewniane domy prywatne w Drużbicach z końca XIX wieku i I połowy XX wieku,
- dom ludowy w Drużbicach z XVIII wieku,
- układ przestrzenny w Drużbicach z 1386 roku,
- drewniane domy prywatne w Wadlewie z końca XIX w. - I połowa XX w.,

- zespół dworski w miejscowości Bukowie Dolne z XIX wieku,
- dworek z parkiem w miejscowości Bukowie Dolne z I połowy XIX wieku,
- obora ze spichlerzem w miejscowości Bukowie Dolne z końca XIX wieku,
- zespół dworski w miejscowości Głupice z I połowy XIX wieku,
- park w miejscowości Głupice z XVIII/XIX wieku,
- kościół Parafii Rzymsko –Katolickiej p.w. św. Ignacego Loyoli z II połowy XVIII wieku,
- przykościelny cmentarz rzymsko-katolicki w Drużbicach Kolonia z I połowy XIX wieku,
- park dworski w miejscowości Suchcice z końca XVIII/XIX wieku,
- zespół dworski w miejscowości Wrzosa z 1920 roku,
- dworek z parkiem w miejscowości Wrzosa z ok. 1920 roku.

2.4.6. Sport, rekreacja i turystyka

Sport na terenie gminy Drużbice odgrywa znaczącą rolę. Funkcjonujące kluby sportowe upowszechniają kulturę fizyczną wśród mieszkańców gminy, zwłaszcza młodzieży, przyczyniając się jednocześnie do rozwoju różnych dyscyplin sportowych. W gminie działają dwa kluby sportowe, które realizują zadania publiczne z zakresu upowszechniania kultury fizycznej i sportu:

- Gminny Ludowy Klub Sportowy w Drużbicach,
- Gminny Ludowy Klub Sportowy „Siatkarz” Drużbice.

Bazę sportowo-rekreacyjną tworzą:

- plac zabaw zlokalizowany obok zespołu szkolno-przedszkolnego w Drużbicach – miejsce spotkań i zabaw dzieci, plac zabaw powstał w 2009 roku, przy udziale środków zewnętrznych w ramach programu „Radosna Szkoła”. W 2015 roku plac został ogrodzony oraz doposażony o nowe elementy przy udziale środków z EFS;
- plac zabaw zlokalizowany obok Szkoły Podstawowej w Wadlewie – miejsce spotkań i zabaw dzieci, plac zabaw powstał w 2009 roku, przy udziale środków zewnętrznych w ramach programu „Radosna Szkoła”. W 2015 roku plac został ogrodzony oraz doposażony o nowe elementy przy udziale środków z EFS;
- boisko sportowo-rekreacyjne przy ZSZP w Drużbicach - organizacja różnego rodzaju zawodów i turniejów, miejsce rozwijania pasji sportowych;
- zespół boisk i bieżni obok Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Drużbicach – miejsce rozwijania pasji sportowych, organizacja różnego rodzaju zawodów i turniejów, wybudowany w 2013 roku przy udziale środków PROW LEADER;
- ogródek dydaktyczny obok Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Drużbicach – miejsce do przeprowadzania zajęć dla najmłodszych tworzy okazję do nabywania wiedzy o świecie przyrody. Zajęcia uatrakcyjnią szkolną codzienność, pozwolą lepiej zrozumieć i dostrzec piękno otaczającego środowiska. Powstał w 2015 roku przy udziale środków WFOŚiGW w Łodzi;
- plac w Drużbicach, - znajduje się tutaj utwardzony plac obsadzony zielenią, ławeczki i parkowe latarnie, klinkierowe ogrodzenie. Jest to wspaniałe miejsce do wypoczynku oraz organizacji imprez na świeżym powietrzu;
- boisko „Orlik” przy Gimnazjum w Rasach – miejsce rozwijania pasji sportowych, organizacja różnego rodzaju zawodów i turniejów, obejmuje: boisko do piłki nożnej, boisko wielofunkcyjne do koszykówki i piłki siatkowej oraz dwa budynki sanitarno- szatniowe. Dojścia, miejsca postojowe oraz teren zaplecza zostały wyłożone kostką betonową. Boiska są

ogrodzone oraz oświetlone reflektorami umieszczonymi na masztach, co umożliwia prowadzenie rozgrywek sportowych także w godzinach wieczornych, wybudowany w 2011r..

Niewielka gęstość zaludnienia, położenie geograficzne gminy, obecność obszarów leśnych i malowniczych cieków wodnych, przyjazne środowisko przyrodnicze odznaczające się dużym stopniem naturalności sprawiają, że jest to miejsce służące rekreacji i odpoczynkowi. Gmina Drużbice nie posiada rozwiniętej infrastruktury turystycznej. Mimo, iż obszar ten odznacza się bogactwem walorów przyrodniczych i krajobrazowych, to ze względu na niedostateczną infrastrukturę turystyczną (brak hoteli, miejsc noclegowych oraz rozbudowanej gastronomii) jest mało atrakcyjny dla turystów. Brakuje również infrastruktury odpowiadającej za możliwość uprawiania turystyki aktywnej (np. sieci szlaków rowerowych). Bazę noclegową i gastronomiczną na terenie gminy tworzą jedynie: Zajazd „Guliwer”, mieszczącym się w miejscowości Drużbice Kolonia 102 (obiekt noclegowo-gastronomiczny) oraz „Gospoda w Wadlewie”, Wadlew 103 a (obiekt gastronomiczny).

2.5. Aktywność społeczna

Aktywność społeczna mieszkańców gminy przejawia się w działalności stowarzyszeń, fundacji, kół oraz innych organizacji i związków, które poprzez swoją działalność chronią dorobek kulturalny poprzednich pokoleń, służą młodzieży, uczą postaw ekologicznych, dbają o rozwój społeczno- kulturalny gminy. Na terenie gminy aktywną działalność prowadzą jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, kluby sportowe, Gminne Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich w Drużbicach, Wadlewskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Mój Drugi Dom”, Stowarzyszenie „Nasza Wieś” w Rasach, Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Hucisko i Okolic, Stowarzyszenie na rzecz rozwoju wsi Podstoła „Podstoli” oraz Koło Stowarzyszenia Pokolenia Bukowie Dolne.

Miastem partnerskim współpracującym z gminą jest Gmina i Miasto Nowe Brzesko. Ponadto gmina jest członkiem Lokalnej Grupy Działania LGD „Dolina rzeki Grabi”, która obejmuje teren 7 gmin wiejskich: Buczek, Dłutów, Dobroń, Drużbice, Sędziejowice, Widawa, Wodzierady oraz 2 gminy miejsko-wiejskie: Łask oraz Żelów. Obszar LGD stanowi powierzchnię 1094km² i obejmuje całą dolinę rzeki Grabi. Dolina rzeki Grabi ma decydujący wpływ na krajobraz oraz rozwój gospodarczy tego obszaru. Położenie w dolinie rzeki Grabi, stwarza ciekawy, unikatowy krajobraz cenny przyrodniczo zaliczony do obszarów Natura 2000. Położenie w dolinie Grabi wpłynęło również silnie na bogatą kulturę tego terenu. Bogate zasoby materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego, oraz walory przyrodnicze Doliny rzeki Grabi stwarzają możliwość rozwoju tego obszaru również w kierunku turystyki. Wspólne dziedzictwo i losy dziejowe stwarzają w mieszkańcach tego obszaru poczucie tożsamości kulturowej: wspólnoty doświadczeń oraz wspólnych wartości.

3. Charakterystyka infrastruktury technicznej

3.1. Infrastruktura transportowa i komunikacyjna

Gmina Drużbice charakteryzuje się bardzo dobrym układem komunikacyjnym na szlaku dróg tranzytowych północ-południe i wschód-zachód, nawiązujących do historycznych szlaków handlowych. Przez jej obszar przebiega droga krajowa nr 8 przebiegająca niewielkim odcinkiem przez Bukowie Górne, droga wojewódzka relacji Łask-Piotrków Trybunalski, stanowiąca dawna drogę krajową nr 12 oraz droga wojewódzka nr 485 Pabianice-Bełchatów, łącząca centrum województwa z Bełchatowskim Okręgiem Przemysłowym. Gmina pełni istotną funkcję w transporcie drogowym. Poprzez Piotrków Trybunalski jest dogodnie połączenie z Lubelszczyzną i Małopolską Wschodnią, a poprzez Łask z Wielkopolską. Sieć komunikacyjną uzupełniają drogi powiatowe oraz gminne.

Tabela 22. Drogi powiatowe w gminie Drużbice

Nr drogi	Nazwa drogi
1903E	Kociszew-Głupice-Drużbice
1905E	Drużbice-Wola Roźniatowska
1906E	Rawicz-Grabica
1927E	Zelów-Bujny Szlacheckie-Głupice
2308E	Kącik-Mzurki

Tabela 23. Drogi gminne (źródło: Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Drużbice)

Nr drogi	Nazwa drogi
101301E	Zabiełków-Podstola-Wadlew
101303E	Chynów-Zwierzyniec
101304E	Chynów-Czarny Las
101305E	Zwierzyniec-Skrajne
101319E	Rawicz-Józefów
101353E	Helenów-Józefów
101306E	Brzezie
101307E	Patok
101310E	Wola Głupicka-Patok
101308E	Gręboszów-Boryszów
101309E	Gręboszów-Wdowin
100159E	Wdowin-Gadki
101311E	Emilianów-Stefanów-Pólko
101312E	Roźniatowice-Rasy-Wdowin
101312E	Wdowin-Kazimierzów
101313E	Kazimierzów-Bukowie Dolne
101214E	Katarzynka-Zbijowa
101262E	Bukowie Dolne-Dobrzelów
101316E	Drużbice Kolonia
101317E	Teofilów
101252E	Wola Roźniatowska-Józefów
101318E	Pieńki Głupickie- Katarzynka

3.2. Gospodarka wodno-kanalizacyjna

Zasoby dyspozycyjne wód podziemnych na terenie gminy Drużbice zaspokajają potrzeby mieszkańców. Wody podziemne występujące na terenie gminy odznaczają się dobrą jakością oraz spełniają wymagania norm wody pitnej.

System zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę bazuje na trzech czynnych ujęciach podziemnych wody. Łączna długość sieci wodociągowej w gminie wynosi 137,8km (wg danych Urzędu Gminy - stan na 31.12.2015r.), z przyłączami wodociągowymi w ilości 1749 szt.

Tabela 24. Charakterystyka ujęć wody zlokalizowanych na terenie gminy Drużbice (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Nazwa stacji	q - dm ³ /sek	Q _{śr/d} - m ³ /h	Q _{max/h} - m ³ /h	Ciśnienie na wyjściu ze stacji - Mpa
Hydrofornia Suchcice	16,66	1063	60	0,3
Stacja Uzdatniania Wody w Wadlewie	10,00	505	36	0,38
Stacja Uzdatniania Wody w Głupicach	13,33	700	48	0,38
Hydrofornia Dziewuliny	Nieczynna	200	33	-

Według danych gminnych długość sieci kanalizacyjnej w gminie wynosi 4,05km, natomiast ilość przyłączy kanalizacyjnych 99 szt. (stan na dzień 31,12.2015r.). Na terenie gminy funkcjonują cztery oczyszczalnie ścieków w miejscowościach: Drużbice Kolonia, Bukowie Dolne, Głupice oraz Rasy. Mieszkańcy obszarów nie objętych siecią kanalizacyjną odprowadzają ścieki do przydomowych zbiorników bezodpływowych, które są opróżniane w miarę potrzeb.

Tabela 25. Charakterystyka oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie gminy gminie Drużbice (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Lokalizacja	Rodzaj	Przepustowość	Obszar funkcjonowania
Drużbice Kolonia	Komunalna mechaniczno-biologiczna	15m ³ /dobę	osiedle domów jednorodzinnych w Drużbicach Kolonii
Bukowie Dolne	Komunalna mechaniczno-biologiczna	15m ³ /dobę	5 bloków mieszkalnych i 3 domy jednorodzinne w miejscowości Bukowie Kolonia
Głupice	Komunalna mechaniczno-biologiczna	4,5m ³ /dobę	1 blok mieszkalny i 1 dom jednorodzinny w miejscowości Głupice
Rasy	Komunalna mechaniczno-biologiczna	23m ³ /dobę	miejscowości Bukowie Górne i Rasy

3.3. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne na terenie gminy powstają przede wszystkim w sektorze gospodarstw domowych oraz w obiektach infrastruktury, tj. handel, usługi, zakłady rzemieślnicze, zakłady produkcyjne w części socjalnej, tereny zielone- cmentarze, ulice i place, placówki kulturalno- oświatowe, ośrodki zdrowia, obiekty administracji publicznej, inne instytucje posiadające część socjalno- biurową.

Od 1 lipca 2014 roku na terenie gminy Drużbice funkcjonuje nowy system gospodarki odpadami komunalnymi. Od tego czasu podmiotem odpowiedzialnym za funkcjonowanie i organizację systemu jest gmina Drużbice. W zamian za uiszczaną przez mieszkańców opłatę gmina gospodaruje odpadami komunalnymi zgodnie z obowiązującymi przepisami. Gmina systemem objęła odbiór i zagospodarowanie odpadów pochodzących z nieruchomości zamieszkałych oraz wyposażenie tych nieruchomości w pojemniki do gromadzenia odpadów (120 l., 240 l.), jak również organizację i prowadzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych oraz obwoźną zbiórkę odpadów wielkogabarytowych dwa razy w roku. Odpady zbierane selektywnie, są odbierane nie tylko w sposób jednorodny, ale także w formie zmieszanej (jako odpady „suche” oraz szkło zmieszane). Odpady odebrane selektywnie w sposób jednorodny, są przez wykonawcę usługi (EKO-REGION sp. z o.o.) czasowo magazynowane na terenie zakładu i następnie przekazywane do recyklingu. Odpady zebrane selektywnie w sposób zmieszany są poddawane procesowi segregacji na poszczególne frakcje oraz przygotowywane do dalszego zagospodarowania. Część z tych odpadów trafia do produkcji paliwa alternatywnego (są to możliwe do wydzielenia frakcje, które nie mają odbiorców oraz odpady zabrudzone spełniające warunki, pozwalające na wykorzystanie w procesie produkcji paliwa alternatywnego). Obecnie brak jest innych możliwości w zakresie przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów przeznaczonych do składowania.

W ramach nowego systemu właściciele nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy mają możliwość prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów „u źródła”, czyli w gospodarstwie domowym, bezpośrednio na nieruchomości. Odbiorem „u źródła” objęte zostały frakcje odpadów:

- odpady komunalne zmieszane (pozostałość po segregacji),
- odpady suche (papier, tworzywa sztuczne, metal),
- odpady ze szkła (opakowania szklane),

Odpady komunalne zmieszane i suche odbierane są z częstotliwością 1 raz w miesiącu natomiast odpady szklane 1 raz na kwartał.

Powstały w miejscowości Drużbice-Kolonia 86 Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów czynny jest raz w tygodniu, w każdą sobotę w godzinach 9.00-17.00. Od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy Drużbice przyjmowane są w nim następujące rodzaje odpadów: opakowania z papieru i tektury, opakowania z metali, opakowania z tworzyw sztucznych, opakowania wielomateriałowe, opakowania ze szkła, zużyte opony (zużyte opony do rozmiaru 1250x400mm oraz opony od ciągników), odpady ulegające biodegradacji, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji oraz odpady zielone, przeterminowane leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlano-rozbiórkowe, odzież, odpady komunalne nie wymienione w innych grupach (np. popiół, żużel), świetlówki, opakowania po środkach ochrony roślin, nawozach i aerozoluach.

Ponadto gmina Drużbice organizuje obwoźną zbiórkę odpadów wielkogabarytowych. Obsługa systemu obwoźnej zbiórki odpadów wielkogabarytowych, pochodzących z gospodarstw domowych położonych na terenie gminy odbywa się zgodnie z wcześniej ustalonym harmonogramem, dwa razy w każdym roku (w okresie wiosennym i jesiennym). Zbiórka nie obejmuje odpadów powstałych w trakcie prowadzonej działalności przez podmioty gospodarcze. Odbierane są wystawione na zewnątrz posesji, do utwardzonej, publicznej drogi dojazdowej odpady:

- złom metalowy (rynny, rury, blachy, piece itp.),
- zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne (telewizory, monitory, pralki, kuchenki, radia, odkurzacze itp. sprzęt RTV i AGD,
- urządzenia zawierające freony (lodówki itp.),
- zużyte opony - do rozmiaru 1250x400 mm oraz opony od ciągników rolniczych,
- baterie i akumulatory,
- odpady ulegające biodegradacji (gałęzie, listwy, deski, płyty wiórowe itp.),
- tworzywa sztuczne (beczki, skrzynki, wiadra, krzesła, doniczki, folia itp.).

Tabela 26. Odpady zbierane w Gminie Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Rodzaj	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ilość odpadów komunalnych zebranych ogółem (w Mg)	395,9	517	520	563,8	843,44	866,86
Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie (w Mg)	215	154	138	421,2	391,24	455,72
Liczba gospodarstw objętych selektywną zbiórką odpadów (szt.)	gniazda na ternie gminy – 31 szt.	~830	~830	1384	1435	1476
Ilość zebranych odpadów azbestowych (w Mg)	30,32	b.d.	42	108	64	45,95

3.4. Zaopatrzenie w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe

Ciepłownictwo

Na terenie gminy Drużbice nie funkcjonują scentralizowane systemy ogrzewania (nie istnieją zakłady produkujące ciepło oraz jednostki zajmujące się dystrybucją ciepła). Podstawą gospodarki cieplnej jest więc infrastruktura ciepłownicza oparta na lokalnych źródłach ciepła eksploatowanych przez ich właścicieli wyłącznie na własne potrzeby oraz przez piecowy system ogrzewania mieszkań. Głównym czynnikiem grzewczym jest węgiel oraz inne produkty węglpochodne, bardzo rzadko olej opałowy. Budynki użyteczności publicznej należące do gminy zasilane są w ciepło z kotłów na paliwa stałe (głównie węgiel, drewno, biomasa) i paliwa ciekłe (olej opałowy).

Energia elektryczna

Położenie gminy w bliskiej odległości od Elektrowni Bełchatów powoduje, że przez teren gminy przebiegają linie energetyczne najwyższych napięć:

- 400kV Bełchatów-Łowicz-Płock przez Głupice-Wadlew
- 220kV Bełchatów-Pabianice przez Roźniatowice
- 220kV Łągisza-Łódź-Janów przez Wdowin

Gmina Drużbice zaopatrywana jest w energię elektryczną liniami elektroenergetycznymi średniego napięcia 15kV wyprowadzonymi z głównych stacji zasilających 110/15kV w Bełchatowie i Zelowie. Sieć linii średniego napięcia w swej przeważającej mierze jest siecią napowietrzną doprowadzającą energię do stacji transformatorowo-rozdzielczych 15/0,4kV w poszczególnych miejscowościach. Do indywidualnych odbiorców energia doprowadzana jest za pomocą linii niskiego napięcia 0,4/0,231kV. Stan techniczny sieci na terenie gminy jest ogólnie dobry. W niektórych miejscowościach konieczna jest modernizacja sieci polegająca na dobudowie stacji transformatorowo-rozdzielczych 15/0,4kV dla skrócenia obwodów niskiego napięcia i poprawy napięciowych standardów dostawy energii.

Dystrybutorem energii elektrycznej na terenie gminy Drużbice jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź-Teren. Dystrybucja energii elektrycznej polega na transporcie energii elektrycznej za pomocą sieci i urządzeń elektroenergetycznych wysokich, średnich i niskich napięć do odbiorców końcowych.

Gaz sieciowy

Gmina Drużbice nie posiada sieci gazowej. Jednakże coraz częściej mieszkańcy gminy instalują lokalne, domowe urządzenia grzewcze oparte o gaz płynny propan-butan.

4. Charakterystyka sfery gospodarczej

4.1. Aktywność gospodarcza

Działalność gospodarcza na terenie gminy Drużbice jest rozwinięta w stopniu średnim, a gospodarcze wykorzystanie zasobów gminy jest również oparte na działalności rolniczej prowadzonej w gospodarstwach indywidualnych. Głównie z braku zaplecza umożliwiającego rozwój przemysłu, jak również mało dochodowego rolnictwa ludność gminy poszukuje zatrudnienia poza rolnictwem, zakładając własne małe firmy handlowo-usługowe.

Na terenie gminy Drużbice funkcjonuje obecnie 330 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON. Rynek pracy na terenie gminy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny - ponad 96% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego. Większość z zarejestrowanych firm stanowią podmioty małe, gdzie znaczna ich część działa jako podmioty jednoosobowe.

Tabela 27. Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Drużbice wg sekcji PKD w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)

Sektor gospodarki:	2010	2011	2012	2013	2014
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	16	15	14	18	18
górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0
przetwórstwo przemysłowe	50	51	49	45	45
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę	0	0	0	1	1
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, działalność związana z rekultywacją	2	1	1	1	1
budownictwo	28	27	34	38	40
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	87	87	90	98	96
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	30	29	26	28	29
transport i gospodarka magazynowa	3	6	7	6	7
informacja i komunikacja	1	1	1	2	3
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	6	6	6	5
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	2	1	1	1
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12	14	16	17	13
działalność w zakresie usług administrowania i	3	4	4	4	4

działalność wspierająca					
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne	9	10	10	10	10
edukacja	8	9	9	10	11
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	13	15	15	16	15
działalność związana z kulturą, rozrywką, rekreacją	7	6	6	6	7
pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	20	22	23	20	24
OGÓŁEM	297	305	312	327	330

W sektorze prywatnym zdecydowanie przeważają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek (ok 82,5%). Spółki handlowe mają zaledwie 3,8% udział. Liczba podmiotów gospodarczych sektora prywatnego świadczy o aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy.

Tabela 28 Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS 2010-2014)

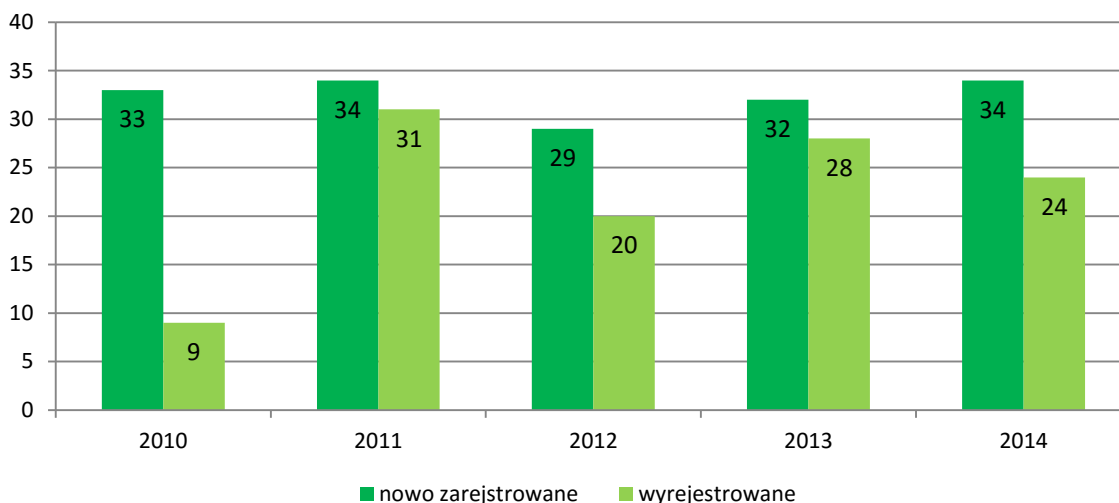
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	33	34	29	32	34
sektor publiczny	0	0	1	0	0
sektor prywatny	33	34	28	32	34
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	31	31	27	31	28

Tabela 29. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS 2010-2014)

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem	9	31	20	28	24
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	8	30	20	26	21

W roku 2014 w rejestrze Regon w gminie Drużbice nowo zarejestrowano 34 podmioty gospodarcze (wszystkie w sektorze prywatnym), natomiast wyrejestrowano 24 podmiotów.

Wykres 11. Podmioty gospodarki narodowej – nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w latach 2010-2014 w gminie Drużbice

4.2. Rolnictwo

Gmina Drużbice jest gminą typowo wiejską, pełniącą także funkcje turystyczne. Większość gruntów ornych gminy należy do gleb słabych i bardzo słabych (klasy V i VI zajmują ponad 60%). Słaba jakość gruntów ogranicza możliwości intensyfikacji produkcji rolniczej – głównie uprawia się na nich żyto, owies, łubin, częściowo ziemniaki. Grunty dobre (klasy III) zajmujące tylko około 9% powierzchni gruntów ornych gminy, umożliwiają uprawę gatunków bardziej wymagających, intensywnych tj. pszenica, uprawy przemysłowe. Grunty klasy IV (średnie) o przeciętnych warunkach plonotwórczych dla zbóż i ziemniaków zajmują powierzchnię około 31% ogólnej powierzchni gruntów ornych gminy.

Tabela 30. Powierzchnia użytków rolnych w gminie w 2015 roku (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Wyszczególnienie		Powierzchnia w ha	
Rodzaj	Klasa	w poszczególnych klasach ziemi	ogółem
Grunty orne	II	-	6781,99
	IIIa	107,42	
	IIIb	634,39	
	IVa	1012,04	
	IVb	1105,31	
	V	2599,54	
	VI	1323,29	
łąki i pastwiska	II	0,10	1548,31
	III	10,88	
	IV	483,85	
	V	903,76	
	VI	149,72	
Powierzchnia użytków rolnych ogółem		8395,49	

Na obszarze gminy znajduje się 947 gospodarstw rolnych (Powszechny Spis Rolny z 2010 roku) o łącznej powierzchni 7653,55ha. Są to wyłącznie gospodarstwa indywidualne. Średnia powierzchnia gospodarstw indywidualnych w gminie wynosi około 8,08ha.

Tabela 31. Struktura gospodarstw na terenie gminy Drużbice (według danych Powszechnego Spisu Rolnego, GUS 2010)

Rodzaj	Gospodarstwa					
	ogółem	do 1 ha włącznie	1-5 ha	5-10 ha	10-15 ha	15 ha i więcej
gospodarstwa ogółem (szt.)	947	188	294	283	94	88
gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą (szt.)	789	60	269	280	93	87
powierzchnia gospodarstw rolnych (ha)	7653,55	122,35	1117,55	2470,22	1388,16	2555,27
powierzchnia gospodarstw prowadzących działalność rolniczą (ha)	7426,98	52,34	1042,13	2437,55	1363,04	2531,92

W gminie przeważają małe gospodarstwa indywidualne o powierzchni do 5ha (stanowią około 51% wszystkich gospodarstw). Najwięcej takich gospodarstw występuje w miejscowościach: Drużbice Kolonia, Wadlew, Drużbice oraz Teresin. W strukturze użytkowania gruntów ornych gminy Drużbice dominują zboża. Ich udział w strukturze zasiewów w gospodarstwach rolnych gminy wynosi około 85%. W gminie przeważa hodowla trzody chlewnej i bydła oraz dodatkowo królików i drobiu.

Na terenie gminy funkcjonuje Grupa Producentów Rolnych Suflidowo Sp. z o.o., skupiająca sześć gospodarstw zlokalizowanych w Teresinie, Głupicach Parceli, Świerczyni i Lipinie. Historia Grupy Producentów Rolnych Suflidowo sięga 1977 roku. Wtedy to działalność rozpoczęło gospodarstwo produkujące jaja konsumpcyjne, należące do Józefa Suflidy. Na przełomie najbliższych lat w ramach rodziny Suflida wykształciły się kolejne fermy. Z uwagi na wyzwania współczesnego rynku ww. podmioty zdecydowały się udoskonalić swoje działania w zakresie organizacji pracy i obsługi klienta. W następstwie, czego powstała Grupa Producentów Rolnych Suflidowo skupiająca obecnie sześciu producentów jaj (Gospodarstwo Suflidowo Katarzyna Suflida - Ferma kurza produkująca jaja; Gospodarstwo Suflidowo Witold Suflida - Ferma kurza produkująca jaja; Gospodarstwo Suflidowo Józef Suflid - Własne odchowalnie piskląt, Uprawa ziemi rolnej, Ferma kurza produkująca jaja; Liliana Suflida - Ferma kurza produkująca jaja; Artur Banachowski - Ferma kurza produkująca jaja; Magdalena Słomian - Ferma kurza produkująca jaja). Działalność Grupy opiera na wieloletnim doświadczeniu jej członków. Suflidowo zachowuje tradycyjny, wolny od chemii i oparty na naturalnych składnikach sposób karmienia piskląt i niosek, który zawdzięcza w dużej mierze własnej mieszalni pasz. Powyższe zastosowania sprawiły, że produkt końcowy charakteryzuje się wybitnymi walorami smakowymi.

4.3. Leśnictwo

Lasy chronią gleby przed zmywaniem i wyjąłowieniem przez wody opadowe, regulują stosunki wodne w zakresie retencjonowania wód podziemnych i powierzchniowych a także zmniejszają ich wpływ powierzchniowy. Stwarzają również korzystne warunki rekreacyjne i topoklimatyczne.

Według danych GUS (Bank Danych Regionalnych) powierzchnia lasów na terenie gminy Drużbice wynosi (na 31.12.2014r.) 2298,92ha. Pod względem własności ponad 30% stanowią lasy państwowe. Tereny leśne skupiają się głównie w północnym fragmencie obszaru gminy. Na pozostałym obszarze lasy są rozrzucone i stanowią na ogół własność prywatną.

5. Charakterystyka środowiska przyrodniczego

5.1. Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia i geologia

Obszar gminy leży w obrębie Wysoczyzny Łaskiej, w jej południowo-wschodniej części na pograniczu z Wysoczyzną Bełchatowską. Wysoczyzna Łaska jest częścią wielkiego makroregionu - Niziny Południowo-Wielkopolskiej. Pod względem geomorfologicznym wysoczyzna ma charakter moreny równinnej, z wyraźnie zarysowanym dnem doliny Grabi. Różnice wysokości dochodzą w gminie do 60m, od 178m n.p.m. u ujścia Grabi w rejonie Zabiętowa k/wsi Kuźnica, po 239,7m n.p.m., na południowym-wschodzie we wsi Bukowie Dolne na pograniczu z gminą Bełchatów. Powstanie tej moreny równinnej wiąże się ze stadiem Warty lądolodu środkowopolskiego. Wysoczyzna zbudowana jest na powierzchni z luźnych osadów czwartorzędowych, o miąższości dochodzącej do kilkudziesięciu metrów. Najmniej tych osadów jest w strefie Drużbice-Głupice-Wadlew, gdzie na powierzchni spotyka się nawet występowanie niewielkich fragmentów skał węglanowych - opoki, wapienie i margle związanych z Łódzką Niecką Kredową. Ponadto występują tu wały wydymowe (Czarny Las - Skrajne) dochodzące do 5-10m wysokości, związane z okresem zlodowacenia bałtyckiego. Budowa geologiczna starszego podłoża jest tu mało zróżnicowana. Gmina leży na obszarze Łódzkiej Niecki Kredowej, gdzie występują skały wapienne górnej kredy (z okresu mastrychtu), wykształcone w postaci wspomnianych już wapieni, margli i opok występujących w rejonie Zwierzyńca i Dłutowa.

5.2. Warunki klimatyczne

Warunki klimatyczne są charakterystyczne dla obszaru Nizin Polski Środkowej, średnia temperatura roku wynosi 7,6⁰C, a okres wegetacyjny trwa około 215 dni. Opady atmosferyczne określa się w rejonie gminy na 600mm rocznie. Pokrywa śnieżna na tym obszarze zalega w ciągu około 65 dni w roku, zaś średnia szybkość wiatru 3-4 m/s.

5.3. Surowce mineralne

Na terenie gminy występują i są eksploatowane kopaliny użyteczne, reprezentowane przez surowce okrucowe: piaski wydymowe, piaski i żwiry akumulacji lodowcowej i wodnolodowcowej. Głównymi kopalinami gminy Drużbice są złoża kruszywa naturalnego:

- Złoże Zwierzyniec obejmujące obszar 3,0ha o zasobach udokumentowanych wynoszących 230 tys. ton. Złoże jest nieeksploatowane, chociaż kruszywo jest wydobywane przez okoliczną ludność;

- Złoże Suchcice (piaski, piaski i żwiry) o powierzchni 0,97ha i zasobach udokumentowanych w ilości 82,0 tys. ton nie ujęte w krajowym bilansie kopalin. Eksploatacja rozpoczęta była w latach osiemdziesiątych. Obecnie eksploatacja prowadzona jest nieregularnie.

5.4. Hydrologia i hydrografia

W gminie występuje dość gęsta sieć wód powierzchniowych. Główną rzeką jest Grabia z dopływami prawobrzeżnymi: Brzezią i Małą Widawką. Grabia płynie tu w dość szerokiej dolinie (ok. 1km) w okolicy Chynów-Patok. W górnym biegu od Gręboszowa po Skrajne jest

regulowana, a okoliczne łąki (terasa zalewowa) są zmeliorowane. Podobnie regulowana jest Brzezia i Mała Widawka. We Wdowinie, Drużbicach oraz na zachód od Teresina występują stawy rybne.

Występowanie wód podziemnych na obszarze gminy związane jest przede wszystkim z utworami kredy, trzeciorzędu i czwartorzędu. Na terenie gminy podstawowymi poziomami użytkowymi są czwartorzędowy i kredowy. Na ogół poziom czwartorzędowy jest eksploatowany przez wodociągi wiejskie i obiekty o niewielkim zapotrzebowaniu na wodę. Najczęściej wykazuje słabą izolację od powierzchni stąd też wody są potencjalnie narażone na zanieczyszczenie. Płytszy poziom wodonośny występuje w piaskach i żwirach wodnolodowcowych rozdzielających gliny stadiału mazowiecko-podlaskiego od glin morenowych środkowopolskich. Poziom ten o zwierciadle napiętym, stwierdzony jest powszechnie niemal na całym terenie gminy.

5.5. Ochrona przyrody

Na terenie gminy występują elementy środowiska przyrodniczego, które z uwagi na wysokie wartości objęte zostały różnymi formami ochrony wprowadzonymi na podstawie przepisów ogólnych z zakresu ochrony środowiska oraz miejscowych aktów prawnych. Obszary podlegające ochronie na terenie gminy Drużbice to pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne.

Tabela 32. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Drużbice (stan na dn. 04.08.2015r. <http://lodz.rdos.gov.pl>)

Nazwa pomnika przyrody	Obowiązująca podstawa prawna	Opis pomnika przyrody	Lokalizacja
7 dębów szypułkowych	Zarządzenie Nr 45/87 Wojewody piotrkowskiego z dnia 15 grudnia 1987r. w sprawie uznania za pomniki przyrody Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 17, poz. 177	7 dębów szypułkowych; wysokość i obwód na wysokości 1,3m: 30m, 500m (1), 28m, 340m (2), 23m, 492m (3), 28m, 350m (4), 28m, 445m (5), 28m 370m (6) 26m, 340m (7)	Głupice, park RSK
dąb szypułkowy w wieku ok. 500 lat	Uchwała Nr XI/80/2011 Rady Gminy Drużbice w sprawie uznania za pomnik przyrody (Dz. U. Woj. Łódzkiego Nr 353, poz. 3549)	dąb o wysokości 30m i obwodzie na wysokości 1,3m wynoszącym 630m	Józefów w pobliżu skrzyżowania drogi krajowej nr 12 (Łask-Piotrków Trybunański) z drogą w miejscowości Kociołki

Tabela 33. Wykaz użytków ekologicznych na terenie gminy Drużbice (stan na dn. 04.08.2015r. <http://lodz.rdos.gov.pl>)

Nazwa użytku ekologicznego	Obowiązująca podstawa prawna	Lokalizacja
bagno o powierzchni 1,75ha	Rozporządzenie Nr 57 Wojewody Łódzkiego z 17 grudnia 2001r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Głupice, Leśnictwo Głupice, oddz. 5 a, N-ctwo Bełchatów, dz. Nr 5 LP
bagno o powierzchni 0,18ha		Głupice, Leśnictwo Głupice, oddz. 5 d, N-ctwo Bełchatów, dz. Nr 5 LP
bagno o powierzchni 0,26ha		Głupice, Leśnictwo Głupice, oddz. 8 b, N-ctwo Bełchatów, dz. Nr 8 LP
oczko wodne o powierzchni 0,32ha		Drużbice Kolonia, Leśnictwo Głupice, oddz. 20 f, N-ctwo Bełchatów, dz. Nr 20 LP

bagno o powierzchni 0,25ha		Drużbice Kolonia, Leśnictwo Głupice, oddz. 20 n, N-ctwo Bełchatów, dz. Nr 20 LP
oczko wodne o powierzchni 0,25ha		Drużbice Kolonia, Leśnictwo Głupice, oddz. 20 o, N-ctwo Bełchatów, dz. Nr 20 LP
bagno o powierzchni 0,52ha		Drużbice Kolonia, Leśnictwo Głupice, oddz. 21 g, N-ctwo Bełchatów, dz. Nr 21 LP
oczko wodne o powierzchni 0,23ha		Kącik-Katarzyna, Leśnictwo Głupice, oddz. 25 a, N-ctwo Bełchatów, Dz. Nr 25 LP
bagno o powierzchni 0,43ha		Kącik-Katarzyna, Leśnictwo Głupice, oddz. 25 i, N-ctwo Bełchatów, Dz. Nr 25 LP
bagno o powierzchni 0,21ha		Wola Roźniatowska, Leśnictwo Głupice, oddz. 26A c, N-ctwo Bełchatów, Dz. Nr 110

6. Zagospodarowanie przestrzenne

6.1. Obowiązujące w gminie dokumenty zagospodarowania przestrzennego

Gmina Drużbice zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (tj. Dz. U. 2012, poz. 647 ze zm.) posiada opracowane "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego", przyjęte uchwałą Rady Gminy Drużbice Nr XXII/137/01 z dnia 28 czerwca 2001r..

Rady Gminy Drużbice uchwałą Nr X/67/2015 z dnia 28 września 2015r. przystąpiła do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Drużbice.

Podstawowe ustalenia „Studium...” obejmują kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy w aspekcie: struktury przestrzennej, przeznaczenia terenów pod konkretne funkcje, ochrony środowiska, rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, społecznej, kształtowaniu przestrzeni rolniczej i leśnej.

Podstawowymi dokumentami sterującymi zagospodarowaniem przestrzennym w gminie są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Obecnie na terenie gminy Drużbice obowiązują:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Roźniatowice w gminie Drużbice - Uchwała nr XLI/285/2010 Rady Gminy Drużbice z dnia 28 czerwca 2010r;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego fragmentu wsi Rasy w gminie Drużbice - Uchwała nr XLI/287/2010 Rady Gminy Drużbice z dnia 28 czerwca 2010r.

6.2. Uwarunkowania zagospodarowania

Gmina Drużbice jest gminą wiejską. Dominującą formą zabudowy jest więc charakterystyczna dla gmin wiejskich zabudowa zagrodowa i jednorodzinna, która ukształtowana została w oparciu o tradycyjne rolnicze wykorzystanie ziemi, rzeźbę terenu oraz zasobność przyrody. Dominuje tu budownictwo niskie, charakterystyczne dla osadnictwa wiejskiego zarówno pod względem formy jak i funkcji, tj. budynek mieszkalny jednorodzinny wraz z towarzyszącą zabudową związaną z działalnością gospodarczą mieszkańców.

Zagospodarowanie przestrzenne gminy związane jest głównie z dostępnością komunikacyjną- zabudowa mieszkaniowa ukształtowała się głównie w postaci zwykłych siedlisk przydrożnych. Są to układy liniowe, o zabudowie mniej lub bardziej skupionej, wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych.

Aktualnie zauważalna jest tendencja odchodzenia od zabudowy zagrodowej na rzecz zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Na podstawie wydawanych decyzji o warunkach zabudowy obserwuje się zwiększony ruch w kierunku zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Nieliczne są przypadki, które dotyczą budowy obiektów związanych z produkcją rolniczą.

Jednostkami pomocniczymi gminy są sołectwa w liczbie 31. W większości sołectw funkcją wiodącą jest rolnictwo, natomiast funkcjami uzupełniającymi są: produkcja i obsługa produkcji rolniczej, działalność przemysłowa a także na terenach atrakcyjnych środowiskowo - indywidualna zabudowa rekreacyjna.

Tabela 34. Powierzchnia sołectw w gminie Drużbice (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia sołectwa w ha
1.	Brzezcie	280.86
2.	Bukowie Dolne	264.17
3.	Bukowie Górne	450.88
4.	Chynów	373.81
5.	Drużbice	72.89
6.	Drużbice-Kolonia	641.01
7.	Głupice	824.47
8.	Gręboszów	364.38
9.	Hucisko	367.30
10.	Józefów	247.13
11.	Kazimierzów	416.02
12.	Kącik	260.99
13.	Kobyłki	115.64
14.	Łęczycza	168.35
15.	Patok	259.07
16.	Podstoła	631.82
17.	Rasy	435.93
18.	Rawicz	676.59
19.	Rożniatowice	445.06
20.	Skrajne	209.54
21.	Stefanów	379.08
22.	Stoki	404.04
23.	Suchcice	378.10
24.	Teofilów	140.81
25.	Teresin	184.22
26.	Wadlew	686.05
27.	Wdowin	282.61
28.	Wdowin-Kolonia	502.27
29.	Wola Rożniatowska	222.10
30.	Zabiełłów	160.21
31.	Zwierzyniec	490.95

Część II

PLANOWANIE STRATEGICZNE ROZWOJU GMINY DRUŻBICE

1. Identyfikacja problemów i szans rozwoju Gminy Drużbice

1.1. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest kluczowym elementem stosowanym w analizie strategicznej. Jest narzędziem przy pomocy którego można dokonać wyboru najlepszych kierunków rozwoju gminy w wyniku przeprowadzenia badania środowiska wewnętrznego gminy poprzez identyfikację mocnych i słabych jej stron oraz zbadać otoczenie w jakim gmina funkcjonuje i określić szanse oraz zagrożenia, jakie mogą mieć wpływ na dalszy jej rozwój.

Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – *Strengths* (silne strony), W – *Weaknesses* (słabości, słabe strony), O - *Opportunities* (możliwości, szanse), T – *Threats* (zagrożenia).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki.

ANALIZA SWOT

	Czynniki wewnętrzne (wewnętrzne środowisko gminy)	Czynniki zewnętrzne (cechy otoczenia, w którym gmina funkcjonuje)
Czynniki pozytywne	MOCNE STRONY	SZANSE
Czynniki negatywne	SŁABE STRONY	ZAGROŻENIA

W dniu 15 stycznia 2016r. w ramach prac nad „Strategią Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” odbyła się sesja planowania strategicznego. Celem sesji było wypracowanie metodą analizy SWOT danych wyjściowych do określenia optymalnych kierunków rozwoju gminy. Uczestnicy sesji pracowali w dwóch grupach. Każda z grup określała mocne i słabe strony gminy, zagrożenia i szanse jej rozwoju oraz misję gminy Drużbice.

Wszystkie propozycje słabych i mocnych stron gminy oraz szans i zagrożeń dla jej rozwoju jak również listę uczestników sesji planowania strategicznego zamieszczono w „Raporcie z sesji planowania strategicznego w gminie Drużbice”. Poniżej zaprezentowano analizę SWOT dla gminy Drużbice wg poszczególnych grup.

Tabela 35. Analiza SWOT dla Gminy Drużbice wg poszczególnych grup

WYSZCZEGÓLNIENIE	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY	SZANSE	ZAGROŻENIA
Grupa A	<ul style="list-style-type: none"> - Położenie gminy (trasa Bełchatów-Łódź) - Oświata - Rolnictwo - Mieszkańcy - Wodociągi 	<ul style="list-style-type: none"> - Drogi i infrastruktura drogowa (wiaty przystankowe, zatoki, oświetlenie, chodniki) - Wodociągi i ujęcia wody w części gminy - Sale gimnastyczne - Kanalizacja - Melioracje pól - Brak domu kultury - Emigracja młodzieży 	<ul style="list-style-type: none"> - Pozyskanie funduszy zewnętrznych - Pozyskanie inwestorów - Opracowanie planu zagospodarowania przestrzennego - Inwestowanie w „człowieka” i infrastrukturę społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> - Przepisy prawa - Emigracja - Brak dofinansowania ze strony państwa - Malejący rynek pracy
Grupa B	<ul style="list-style-type: none"> - Położenie gminy względem szlaków komunikacyjnych - Aktywność gminy w pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych (środki UE) - Rolnictwo - Istniejąca w centrum gminy infrastruktura społeczna (oświata, kultura) - Czyste środowisko - Dobry dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) - Wodociągi - OSP – działalność i przynależność do Krajowego Sytemu Ratowniczo-Gaśniczego 	<ul style="list-style-type: none"> - Zły stan nawierzchni dróg gminnych. Niepełne oświetlenie uliczne i infrastruktura okołodrogowa (m.in. chodniki, przystanki) - Brak opracowanego programu kanalizacji gminy. Brak przydomowych oczyszczalni ścieków - Brak sal gimnastycznych i domu kultury, świetlic, biblioteki - Obecność „dzikich wysypisk” - Internet (słaby dostęp) - Gospodarka wodna (melioracje pól, rowów, rzeka) - Niesprzyjające warunki do rozwoju przedsiębiorczości 	<ul style="list-style-type: none"> - Możliwość pozyskania środków zewnętrznych - Współpraca międzygminna - Przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz polityka podatkowa przyjazna przedsiębiorcom - Promocja zachowań proekologicznych 	<ul style="list-style-type: none"> - Skomplikowane przepisy prawa utrudniające rozwój - Brak środków na tzw. wkład własny przy pozyskiwaniu funduszy zewnętrznych - Starzejące się społeczeństwo – migracje ludzi młodych - Brak zgody w społeczeństwie - Anomalie pogodowe

Zadaniem podsumowującym było opracowanie przez poszczególne grupy misji gminy Drużbice. Poniżej przedstawiono propozycje misji wypracowane przez poszczególne grupy.

Grupa „A”

Gmina Drużbice poprawia standard życia mieszkańców.

Grupa „B”

Gmina Drużbice przyjazna dla ludzi, którzy chętnie chcą się tu osiedlać; zapewnia życie na przynajmniej dobrym poziomie. Ludzie są szczęśliwi i współpracują ze sobą.

1.2. Założenia ogólne do „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025”

„Strategia Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” wskazuje kierunek rozwoju gminy poprzez ustalenie wizji i misji, wybór obszarów priorytetowych, celów strategicznych i operacyjnych a w ich ramach działań i zadań. „Strategia ...” ustanawia jednocześnie podstawy dla podejmowania kluczowych decyzji w przyszłości, tworzenia planów szczegółowych i kreowania projektów o zasadniczym wpływie na rozwój lokalny.

Posiadając „Strategię ...” gmina będzie dążyć do identyfikacji i wykorzystywania nieodkrytych dotychczas potencjałów i szans rozwojowych.

Determinacja i konsekwencja działań strategicznych podejmowanych przez władze lokalne wraz z wyzwaniem i utrwalaniem aktywności społeczności lokalnej prowadzić będzie do intensyfikowania rozwoju lokalnego.

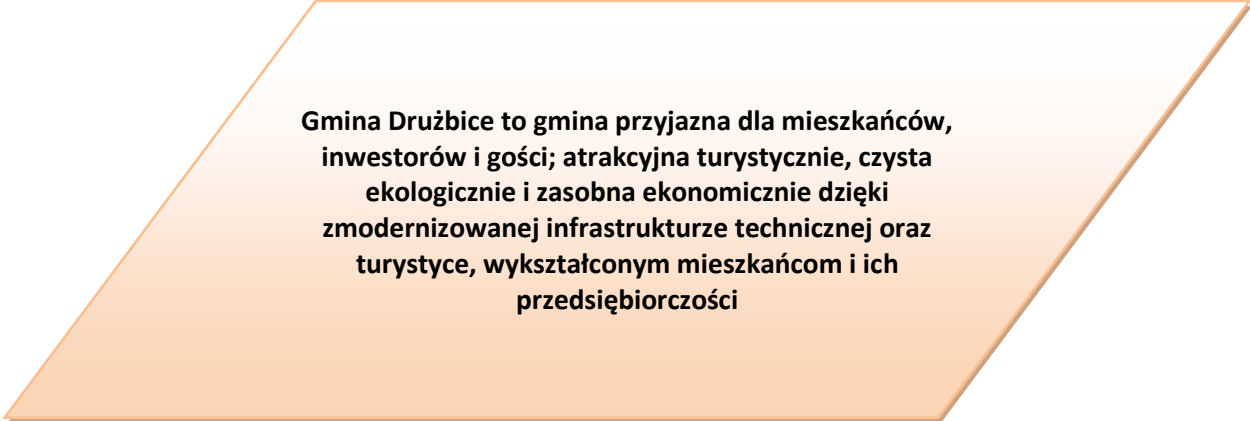
„Strategia ...” stanowi fundament systemu zarządzania sukcesywnym rozwojem gminy. Rozpoznanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców stworzyło podstawy do określenia wizji i misji gminy Drużbice a następnie pozwoliło na stworzenie podstaw do uruchomienia pożądanych procesów rozwojowych. Niwelowanie istniejących barier rozwoju gminy wymaga równocześnie od różnych środowisk i grup społecznych a także liderów życia społeczno-gospodarczego nowych inicjatyw i niekonwencjonalnych działań. Niniejsza „Strategia ...” powinna przyczyniać się do tworzenia sprzyjających warunków i promowania rozwoju przedsiębiorczości, do podejmowania inicjatyw samozatrudnienia, skutecznego wspierania przedsiębiorczości społecznej w formie organizacji pozarządowych. Powinna również pozwolić na wzrost jakości ochrony zdrowia, przyczyniać się ożywiania życia kulturalnego w gminie, powstawania nowych inicjatyw służących spędzaniu wolnego czasu przez mieszkańców, zwłaszcza młodzieży i dzieci.

Zakłada się, że wdrażanie „Strategii ...” będzie wynikiem aktywności możliwie dużej liczby podmiotów lokalnych.

2. Wizja Gminy Drużbice

Wizja gminy jest wyrazem jej aspiracji społecznych oraz wyobrażeń na temat jej przyszłości, określających rangę, atrakcyjność, efekty wykorzystania atutów i szans rozwojowych a także eliminację problemów i zagrożeń. Wizja opisuje stan gminy w przyszłości, rozwija treść misji, określa przyszłe pożądane stany, które będą możliwe do osiągnięcia w perspektywie długookresowej.

Wizja gminy Drużbice:

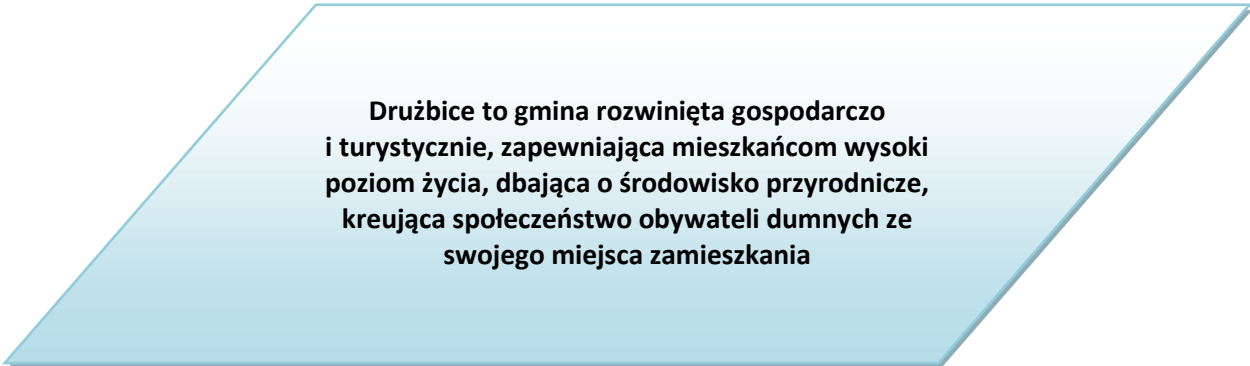
Gmina Drużbice to gmina przyjazna dla mieszkańców, inwestorów i gości; atrakcyjna turystycznie, czysta ekologicznie i zasobna ekonomicznie dzięki zmodernizowanej infrastrukturze technicznej oraz turystyce, wykształconym mieszkańcom i ich przedsiębiorczości

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Stanowi ona nadrzędny cel funkcjonowania wspólnoty samorządowej. Określa przede wszystkim rolę władz w procesie rozwoju, ale ma równocześnie integrować, motywować i rozbudzać aspiracje całej społeczności lokalnej.

Misja jest zwięzłym opisem docelowego, oczekiwanego stanu i zakresu funkcji spełnianych przez gminę wobec jej mieszkańców i otoczenia. Stan opisywany w misji ma charakter idealny, którego osiągnięcie powinno być zasadniczym celem wszystkich działań podejmowanych przez lokalną społeczność i władze.

Zgodnie z powyższą definicją cele strategiczne i cele operacyjne odwołują się do zadeklarowanej misji, a zaproponowane w ich ramach działania prowadzić będą do postulowanego w misji stanu.

Misja rozwoju gminy Drużbice:

Drużbice to gmina rozwinięta gospodarczo i turystycznie, zapewniająca mieszkańcom wysoki poziom życia, dbająca o środowisko przyrodnicze, kreująca społeczeństwo obywateli dumnych ze swojego miejsca zamieszkania

U podstaw misji rozwoju gminy Drużbice leży przekonanie, iż gmina ma potencjalne szanse by stać się atrakcyjnym miejscem do zamieszkania, życia, prowadzenia działalności gospodarczej, lokowania kapitału a także wypoczynku i spędzania wolnego czasu.

3. Plan strategiczny dla gminy Drużbice na lata 2016-2025

3.1. Obszary priorytetowe i cele rozwoju gminy Drużbice

Punktem wyjścia do szczegółowych rozwiązań przewidzianych w niniejszej „Strategii...” jest określenie zasadniczych obszarów strategicznych (kluczowych) rozwoju gminy. Obszary te są najistotniejszymi polami działania gminy i jednocześnie wytyczają kierunki prac na najbliższe lata. U podstaw sformułowania obszarów priorytetowych rozwoju gminy Drużbice leży diagnoza społeczno-gospodarcza. W niniejszej strategii określono trzy obszary, w których będzie koncentrował się rozwój gminy Drużbice.

Wskazane poniżej obszary strategiczne należy postrzegać jako całość. Obszary te wzajemnie przenikają się a rozwój w jednym z nich wywiera wpływ na postęp w innych obszarach. Zostały one wyznaczone w sposób współzależny i łącznie wskazują drogę rozwoju Gminy Drużbice.

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie do 2025 roku), z którego wynikają cele operacyjne. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki interwencji – kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty gminy w perspektywie długofalowej.

Dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju stworzono listę rekomendowanych wskaźników, które są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista wskaźników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

Rysunek 5. Obszary strategiczne oraz cele strategiczne dla gminy Drużbice

Opis celów strategicznych, stanowiących fundament do rozwoju gminy Drużbice:

I CEL STRATEGICZNY:

Pełna i nowoczesna infrastruktura techniczna oraz czyste środowisko naturalne zapewniające komfort życia mieszkańców

Wysoki stopień wyposażenia danego obszaru w infrastrukturę techniczną jest podstawowym czynnikiem aktywizującym postęp społeczno – gospodarczy. Stanowi podstawę wszelkiej działalności gospodarczej i warunkuje jakość życia.

Wielkość zapotrzebowania na inwestycje infrastrukturalne w gminie należy ocenić jako stosunkowo dużą, zarówno w zakresie infrastruktury komunalnej jak również systemów telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych. Przede wszystkim należy dążyć do ograniczenia barier infrastrukturalnych utrudniających dostęp do wiedzy, bieżących informacji (korzystanie z zasobów Internetu). Rozwój systemów telekomunikacyjnych ma decydujący wpływ na zwiększanie konkurencyjności lokalnej gospodarki i rozwój zasobów ludzkich. Interwencja w obszarze infrastruktury energetycznej, efektywności energetycznej i gospodarki niskoemisyjnej powinna koncentrować się na systematycznym podnoszeniu efektywności systemów energetycznych, dywersyfikacji źródeł energii w kierunku energii odnawialnej, wdrażanie rozwiązań, których celem będzie ograniczenie zjawiska tzw. „niskiej emisji”. Istotny priorytet infrastrukturalny stanowią: uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej (rozbudowa oraz modernizacja istniejącego zasobu) oraz poprawa stanu technicznego dróg wymagających interwencji. Poza działaniami na rzecz rozwoju społecznego i gospodarczego, polityka zrównoważonego rozwoju kładzie silny nacisk na kwestie związane z ochroną środowiska naturalnego. Korzystny stan środowiska zamierza się osiągnąć poprzez działania w sferze gospodarki ściekami i odpadami, prowadzenie gospodarki rolnej i przestrzennej nie powodującej degradacji środowiska, rozbudowę infrastruktury technicznej chroniącej środowisko oraz szeroką edukację ekologiczną.

Poprzez oferowanie terenów odpowiednio przygotowanych pod inwestycje wraz z odpowiednią infrastrukturą techniczną (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, drogowa, system gospodarki odpadami, infrastruktura informatyczna, itp.) samorząd stwarza warunki dla rozwoju gospodarczego. Dysponując środkami na rozwój infrastruktury i świadczenie usług publicznych można kreować lokalny rynek, m.in. podmiotów budowlanych i firm świadczących usługi. Dzięki temu pośrednio samorząd staje się też jednym z największych partnerów oferujących pracę.

Działania służące rozwojowi przedsiębiorczości i infrastruktury technicznej nie mogą ograniczać się do granic administracyjnych jednej gminy, czy nawet jednego powiatu. Wskazana jest współpraca międzygminna, której efektem może być kompleksowy rozwój sieci infrastrukturalnej, zmniejszenie kosztów inwestycji, a także możliwość pozyskania większego wsparcia finansowego ze środków strukturalnych Unii Europejskiej. Dostępność infrastruktury technicznej jest jednym z podstawowych elementów warunkujących atrakcyjność inwestycyjną danej jednostki samorządowej.

Działania w w/w obszarach wpłyną nie tylko na komfort życia mieszkańców i lokalne środowisko, ale będą miały m.in. pozytywny wpływ na stan rzek i wód podziemnych oraz pośrednio na zmniejszenie się ilości zanieczyszczeń trafiających do Bałtyku. Infrastruktura drogowa, sieć oraz jej stan techniczny, stanowi element ponadregionalnego systemu komunikacji, dlatego tak ważne jest aby spełniała wymagania jakimi charakteryzują się poszczególne kategorie dróg. Działania służące poprawie jakości powietrza (m.in.

termomodernizacja budynków, modernizacja oświetlenia i źródeł ciepła, promocja wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych itd.), realizowane na poziomie lokalnym-gminnym, będą służyć osiągnięciu celów strategicznych określonych w pakiecie klimatyczno – energetycznym dla Polski do roku 2020, tj.: redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zużycia energii finalnej poprzez podniesienie poziomu efektywności energetycznej.

II CEL STRATEGICZNY:

Efektywna gospodarka lokalna – intensyfikacja rozwoju gospodarczego gminy

Obecnie w strukturze gospodarczej gminy dominują mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, a wskaźnik przedsiębiorczości nie jest wysoki. W rolnictwie natomiast brakuje dużych gospodarstw czy grup producenckich oraz specjalizacji produkcji. Głównymi barierami rozwoju gospodarczego gminy są: niski wskaźnik przedsiębiorczości ludności wiejskiej oraz niska opłacalność rolnej produkcji pierwotnej. Samorząd gminy poprzez tworzenie warunków i odpowiedniego wizerunku, mogą przyczyniać się pośrednio do wzrostu liczby podmiotów gospodarczych na swoim terenie oraz kształtować cechy przedsiębiorcze wśród mieszkańców. Szczególnie obecnie, w latach członkostwa Polski w strukturach europejskich, wzmacnianie konkurencyjności lokalnej gospodarki staje się jednym z najważniejszych zadań dla każdej jednostki samorządu terytorialnego.

Sposobem na wyjście z niekorzystnej sytuacji w rolnictwie jest łączenie się rolników w grupy producenckie. Takie grupy mają o wiele większą szansę na wzmocnienie ich pozycji przetargowej na rynku. Ponadto jedynie zrzeszeni, a nie pojedynczy producenci mogą liczyć na rejestrację produktu lokalnego. Alternatywnym rozwiązaniem dla małych gospodarstw jest rozwój ich działalności w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości (ekologicznej, bez dodatków środków chemicznych), połączone ze współpracą w tym zakresie z obiektami turystycznymi.

Szansą rozwojową dla gminy jest zbrojenie terenów inwestycyjnych w celu uatrakcyjnienia jej terenu jako miejsca do inwestowania i w konsekwencji tworzenia miejsc pracy dla mieszkańców gminy.

III CEL STRATEGICZNY:

Wysoki poziom usług społecznych i konkurencyjny kapitał ludzki

Cele realizowane w obszarze „Społeczeństwo i infrastruktura społeczna” związane są ściśle z realizacją polityki zrównoważonego rozwoju w obszarze społecznym, który zakłada utrzymanie dostępności i wysokiego poziomu oświaty i innych usług społecznych, poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, umiejętność tworzenia lepszych warunków życia i aktywizacji społeczności lokalnej. Konkurencyjność gminy będzie przejawiać się w zapewnianiu wysokiej jakości życia mieszkańców, dbaniu o rozwój potencjału ludzkiego, zapobieganie rozwojowi zjawisk patologicznych.

Działania podejmowane w ramach tego obszaru będą mieć na celu również integrację lokalnej społeczności i dążenie do wzrostu poziomu zaufania społecznego czy eliminację rozłamów społecznych.

Ważnym elementem jest także współpraca gminy z mieszkańcami, inwestorami, innymi jednostkami samorządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami itp.

Rysunek 6. Plan strategiczny dla gminy Drużbice w układzie obszarów priorytetowych, celów strategicznych i celów operacyjnych

3.2. Plan działań Gminy Drużbice

Plan działań „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” zaprezentowano w układzie tabelarycznym z podziałem na cele operacyjne, działania i zadania.

Większość działań przewidzianych jest na cały okres funkcjonowania „Strategii...”, czyli na lata 2016-2025.

W planie działań zostały wpisane zadania należące nie tylko do kompetencji gminy oraz jej jednostek organizacyjnych i podległych, ale także innych podmiotów, w tym osób fizycznych, które przyczynią się do zrównoważonego rozwoju gminy. Poprzez wpisanie takich zadań do „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” różnorodni beneficjenci mogą ubiegać się o zewnętrzne źródła finansowania.

Plan działań gminy Drużbice w obszarze priorytetowym „**INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I ŚRODOWISKO NATURALNE**”

Cel strategiczny: Pełna i nowoczesna infrastruktura techniczna oraz czyste środowisko naturalne zapewniające komfort życia mieszkańców		
Cel operacyjny	Działania	Zadania
Gmina zapewniająca wysoki poziom życia poprzez rozwój i modernizację infrastruktury technicznej	Rozbudowa infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa sieci wodociągowej Drużbice-Kolonia – Drużbice – Kobyłki - Budowa sieci wodociągowej na działkach gminnych objętych MPZP w Rasach - Wymiana zasuw i hydrantów na terenie sieci wodociągowych - Modernizacja studni głębinowych w ujęciu wody w Suchcicach - Montaż automatyki do agregatów prądotwórczych w ujęciach wody Suchcice i Wadlew - Odprowadzenie wód popłucznych z terenu stacji uzdatniania wody w Głupicach - Rozbudowa i modernizacja ujęć wody na terenie gminy - Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych na terenie gminy - Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na terenie gminy - Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy - Modernizacja przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych przy budynkach komunalnych na terenie gminy - Wsparcie w budowaniu przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie - Dopuszczenie zaplecza sprzętowego stanowiącego mienie gminy.
	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej	<ul style="list-style-type: none"> - Przebudowa drogi w miejscowości Głupice - Przebudowa drogi w miejscowości Zwierzyniec - Przebudowa drogi w miejscowości Zabiełtów - Podstola - Przebudowa drogi gminnej wraz z infrastrukturą techniczną w miejscowości Drużbice i Drużbice-Kolonia - Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Nowa Wieś – Rasy – Bukowie Górne - Suchcice - Budowa, przebudowa, remont dróg gminnych - Budowa chodników przy ciągach komunikacyjnych i terenach użyteczności publicznej

		<ul style="list-style-type: none"> - Budowa, rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy - Budowa parkingów - Budowa wiat przystankowych
	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz modernizacja źródeł ciepła	<ul style="list-style-type: none"> - Termomodernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Drużbicach - Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Drużbicach 77A - Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Drużbicach 20 - Termomodernizacja budynku hydroforni w Suchcicach wraz z instalacjami - Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych, stanowiących mienie gminy - Rozbudowa i remont obiektów użyteczności publicznej i budynków komunalnych, stanowiących mienie gminy
	Zagwarantowanie bezpieczeństwa mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> - Realizowanie przedsięwzięć w zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży na drodze, w szkole, w środowisku domowym poprzez prowadzenie programów edukacyjnych w placówkach oświatowych - Wykreowanie właściwych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii środowiskowych, w tym transportu materiałów niebezpiecznych, zagrożenia powodziowego, pożaru i innych - Doposażenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej - Rozszerzenie działań prewencyjnych jednostek bezpieczeństwa: Policji, straży pożarnych
Gmina dbająca o środowisko naturalne	Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego - Likwidacja dzikich wysypisk śmieci - Prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami - Usuwanie wyrobów zawierających azbest - Promowanie i wdrażanie rozwiązań mających na celu zmniejszenie zużycia energii i ograniczenie tzw. „niskiej emisji” - System „zielonych zamówień publicznych” i planowanie przestrzenne zorientowane na gospodarkę niskoemisyjną - Monitoring zużycia energii oraz wody w budynkach użyteczności publicznej
	Wsparcie dla wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	<ul style="list-style-type: none"> - Promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne - Wspieranie przedsięwzięć/inwestycji lokalnych wykorzystujących

		<p>odnawialne źródła energii</p> <ul style="list-style-type: none"> - Budowa obiektów użyteczności publicznej uwzględniających standardy budownictwa pasywnego - Montaż odnawialnych źródeł energii dla budynków użyteczności publicznej - Edukacja lokalnej społeczności w zakresie efektywności energetycznej odnawialnych źródeł energii
	<p>Zwiększenie świadomości ekologicznej oraz promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz przedsiębiorców</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych, - Promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia, - Organizacja akcji sprzątania świata, - Promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych - Edukacja ekologiczna przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie gminy - Promowanie zachowań energooszczędnych w transporcie – ECODRIVING - Kampanie edukacyjno-informacyjne z zakresu zrównoważonego zużycia energii i ekologii w sektorze transportu

Plan działań gminy Drużbice w obszarze priorytetowym „**GOSPODARKA**”

Cel strategiczny: Efektywna gospodarka lokalna – intensyfikacja rozwoju gospodarczego gminy		
Cel operacyjny	Działania	Zadania
<p>Gmina stymulująca rozwój wyspecjalizowanego rolnictwa</p>	<p>Stymulowanie rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie organizacyjne dla tworzenia grup producenckich oraz przemysłu rolno- spożywczego na terenie gminy - Promocja lokalnej produkcji rolnej i rolnictwa ekologicznego (np. poprzez stronę internetową gminy), - Współpraca w organizacji szkoleń dla rolników z zakresu nowoczesnych technologii, rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, energetycznego wykorzystania biomasy i innych odnawialnych źródeł energii - Rozwój usług i przedsiębiorczości około rolniczej - Uwzględnianie w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego terenów rolniczych

	Rozwój gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno-środowiskowych - Zwiększenie efektywności, innowacyjności i specjalizacji produkcji rolnej - Promocja, wspieranie i rozwój gospodarstw agroturystycznych - Wspieranie kampanii informacyjnych skierowanych do rolników na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój gospodarstw agroturystycznych oraz na zróżnicowanie działalności rolniczej
Gmina sprzyjająca rozwojowi przedsiębiorczości	Przygotowanie i wdrażanie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej	<ul style="list-style-type: none"> - Analiza systemu zachęt inwestycyjnych dla przedsiębiorców i inwestorów - Kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje - Ułatwienia administracyjno-organizacyjne dla przedsiębiorców - Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych - Przyjazne dla inwestorów planowanie przestrzenne - Stałe działania organizacyjne na rzecz pozyskiwania środków pomocowych na rozwój przedsiębiorczości z funduszy krajowych i wspólnotowych (UE)
Gmina posiadająca atrakcyjną ofertę turystyczną	Poprawa standardów lokalnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa ścieżek pieszo-rowerowych - Wspieranie powstawania bazy agroturystycznej (noclegowej i gastronomicznej) - Stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki aktywnej - Przejmowanie i pozyskiwanie terenów na potrzeby realizacji zadań własnych gminy

Plan działań gminy Drużbice w obszarze priorytetowym „**SPOŁECZEŃSTWO I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA**”

Cel strategiczny: Wysoki poziom usług społecznych i konkurencyjny kapitał ludzki		
Cel operacyjny	Działania	Zadania
Gmina zapewniająca wysoki standard usług społecznych i kulturalnych	Zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa dostępu do poradni specjalistycznych - Poprawa bazy i wyposażenia placówek medycznych - Poszerzenie oferty usług zdrowotnych oferowanych na terenie gminy (np. organizacja okazjonalnych badań i porad specjalistycznych)
	Wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - Pomoc społeczna i przeciwdziałanie zjawiskom patologicznym - Organizacja i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych, konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy - Wsparcie opieki nad osobami starszymi i chorymi (formy instytucjonalne np. dom dziennej lub całodobowej opieki, opieka półstacjonarna, pomoc sąsiedzka i inne) - Utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobki, punkty żłobkowe)
Gmina rozwijająca tożsamość i integrująca lokalne społeczeństwo	Przeciwdziałanie rozwarstwieniu lokalnego społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> - Kulturowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności, - Wsparcie dla inicjatyw wspierających i aktywizujących mieszkańców zarówno młodzież jak i seniorów, w tym pomoc w przygotowaniu infrastruktury – budowa siłowni zewnętrznych, placów zabaw itp. - Wspieranie działalności instytucji kulturalnych, sportowych oraz kół zainteresowań, klubów oraz organizacji pozarządowych itp.
	Umocnienie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości regionalnej	<ul style="list-style-type: none"> - Organizacja okolicznościowych i cyklicznych imprez kulturalnych - Budowa domu kultury - Przebudowa i wyposażenie świetlicy społeczno-kulturalnej w Drużbicach - Rozbudowa, przebudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów pełniących funkcję społeczno-kulturalną na terenie gminy - Rozszerzenie zakresu usług oświatowo-kulturalnych - Utworzenie placu w Drużbicach, jako miejsca organizacji uroczystości i innych wydarzeń o charakterze społeczno-kulturalnym
Gmina dbająca o rozwój kapitału ludzkiego	Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-	<ul style="list-style-type: none"> - Rozbudowa Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Drużbicach - Budowa boiska wielofunkcyjnego w Wadlewie - Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Wadlewie

	<p>rekreacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Budowa sali gimnastycznej przy Publicznym Gimnazjum w Drużbicach z siedzibą w Rasach - Utworzenie punktów przedszkolnych lub innych form wychowania przedszkolnego - Stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (m.in. zajęcia pozalekcyjne, sportowe) na bazie gminnych placówek skierowanej do dzieci i młodzieży - Poszerzenie oferty edukacyjnej placówek oświatowych poprzez jej uatrakcyjnienie oraz zwiększenie dostępności zajęć pozalekcyjnych - Stworzenie systemu zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców - Tworzenie świetlic środowiskowych
	<p>Budowanie i rozpowszechnianie społeczeństwa informacyjnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie powszechnego dostępu do szerokopasmowego Internetu - Promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja)

3.2.1. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych

Zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji w najbliższym czasie na terenie gminy Drużbice zestawiono w poniżej zamieszczonej tabeli. Koszty poszczególnych zadań zostaną oszacowane przed przystąpieniem do ich realizacji.

Tabela 36. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych na terenie gminy Drużbice

Nazwa zadania	Termin realizacji
Budowa sieci wodociągowej Drużbice-Kolonia – Drużbice – Kobyłki	2016
Budowa sieci wodociągowej na działkach objętych MPZP w Rasach	2016
Wymiana zasuw i hydrantów na terenie sieci wodociągowej	2016-2025
Modernizacja studni głębinowych w ujęciu wody w Suchcicach	2016-2018
Montaż automatyki do agregatów prądotwórczych w ujęciach wody Suchcice i Wadlew	2016-2018
Odprowadzenie wód popłucznych z terenu stacji uzdatniania wody w Głupicach	2016-2018
Rozbudowa i modernizacja ujęć wody na terenie gminy	2016-2025
Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej na terenie gminy	2016-2025
Rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków na terenie gminy	2016-2025
Budowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej na terenie gminy	2016-2025
Modernizacja przydomowych oczyszczalni ścieków i zbiorników bezodpływowych przy budynkach komunalnych na terenie gminy	2016-2025
Wsparcie w budowaniu przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie	2016-2025
Przebudowa drogi w miejscowości Głupice	2016
Przebudowa drogi w miejscowości Zwierzyniec	2016
Przebudowa drogi w miejscowości Zabięłków - Podstola	2016-2017
Przebudowa drogi gminnej wraz z infrastrukturą techniczną w miejscowości Drużbice i Drużbice-Kolonia	2016-2018
Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Nowa Wieś – Rasy – Bukowie Górne - Suchcice	2016-2019
Budowa, przebudowa, remont dróg gminnych	2016-2025
Budowa chodników przy ciągach komunikacyjnych i terenach użyteczności publicznej	2016-2025
Budowa, rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy	2016-2025
Budowa parkingów	2016-2025
Budowa wiat przystankowych	2016-2025
Termomodernizacja Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Drużbicach	2016-2025
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Drużbicach 77A	2016-2025
Termomodernizacja budynku Urzędu Gminy w Drużbicach 20	2016-2025
Termomodernizacja budynku hydroforni w Suchcicach wraz z instalacjami	2016-2018
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych, stanowiących mienie gminy	2016-2025
Rozbudowa i remont obiektów użyteczności publicznej i budynków komunalnych, stanowiących mienie gminy	2016-2025
Doposażenie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej	2016-2025
Likwidacja dzikich wysypisk śmieci	2016-2025
Usuwanie wyrobów zawierających azbest	2016-2025
Budowa obiektów użyteczności publicznej uwzględniających standardy	2016-2025

budownictwa pasywnego	
Montaż odnawialnych źródeł energii dla budynków użyteczności publicznej	2016-2025
Budowa ścieżek pieszo-rowerowych	2016-2025
Poprawa bazy i wyposażenia placówek medycznych	2016-2025
Budowa siłowni zewnętrznych, placów zabaw itp.	2016-2025
Budowa domu kultury	2016-2018
Przebudowa i wyposażenie świetlicy społeczno-kulturalnej w Drużbicach	2016-2018
Rozbudowa, przebudowa, modernizacja i wyposażenie obiektów pełniących funkcję społeczno-kulturalne na terenie gminy	2016-2025
Utworzenie placu w Drużbicach, jako miejsca organizacji uroczystości i innych wydarzeń o charakterze społeczno-kulturalnym	2016
Rozbudowa Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Drużbicach	2016-2018
Budowa boiska wielofunkcyjnego w Wadlewie	2016-2018
Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Wadlewie	2016-2025
Budowa sali gimnastycznej przy Publicznym Gimnazjum w Drużbicach z siedzibą w Rasach	2016-2025
Utworzenie punktów przedszkolnych lub innych form wychowania przedszkolnego	2016-2025
Tworzenie świetlic środowiskowych	2016-2025
Doposażenie bazy sprzętowej, stanowiącej mienie gminy	2016-2025

3.2.2. Środowiskowe uwarunkowania realizacji inwestycji przewidzianych w „Strategii ...”

W celu eliminacji ewentualnego negatywnego oddziaływania na środowisko przyrodnicze lub społeczne proponuje się podjęcie przez gminę szeregu działań, których zastosowanie zapobiegać będzie wystąpieniu ewentualnych negatywnych oddziaływań na środowisko.

Tabela 37. Proponowane środki i zalecenia niwelujące ewentualne niekorzystne oddziaływania na środowisko

Element środowiska przyrodniczego	Środki/zalecenia
Zdrowie ludzi	<ul style="list-style-type: none"> – Oznakowanie obszarów, gdzie prowadzone będą prace budowlane w celu zwiększenia bezpieczeństwa ludzi podczas wykonywania tych prac, – Stosowanie sprawnego technicznie sprzętu oraz bezwzględne przestrzeganie przepisów BHP, – Ograniczanie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum w celu zmniejszenia emisji spalin oraz hałasu, – Stosowanie systemów zabezpieczających rusztowania oraz maszyny i urządzenia podczas remontów i innych prac budowlanych
Świat zwierząt	<ul style="list-style-type: none"> – Wykonywanie inwentaryzacji budynków przed przystąpieniem do prac budowlanych pod kątem występowania ptaków oraz nietoperzy, – Prowadzenie prac poza okresem lęgowym ptaków oraz rozrodu nietoperzy czy innych gatunków ważnych ze względów przyrodniczych, których występowanie stwierdzono, – W sytuacji braku możliwości prowadzenia prac w okresie pozalęgowym odpowiednio wcześniej należy zabezpieczyć budynki przed możliwością zakładania w nich lęgowisk, – Prowadzenie prac budowlanych i modernizacyjnych w możliwie najkrótszym czasie
Świat roślin	<ul style="list-style-type: none"> – Wprowadzanie nowych obszarów zieleni urządzonej, dostosowanej do

	<p>warunków siedliskowych oraz nawiązującej do otoczenia,</p> <ul style="list-style-type: none"> – Zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót budowlanych, z poszanowaniem wymagań ochrony środowiska, – Prowadzenie ręcznych wykopów w sąsiedztwie systemów korzeniowych w czasie wykonywania prac budowlanych, – Zabezpieczenie pni drzew narażonych na otarcia ze strony sprzętu budowlanego (np.. włókniny i obudowy drewniane), – Maksymalnie ograniczać rozmiary placów budowy
Wody powierzchniowe i podziemne	<ul style="list-style-type: none"> – Zabezpieczenie placów budowy (skład materiałów, odpadów) w sposób zapobiegający kontaktowi z wodami opadowymi i gruntowymi, – Zbieranie w sposób selektywny powstające odpady i gromadzić je czasowo do momentu wywozu na składowisko odpadów lub innego zagospodarowania, – Kontrola szczelności instalacji paliwowych pojazdów i maszyn wykorzystywanych w czasie prac budowlanych celem zapobieżenia możliwości miejscowego skażenia środowiska gruntowego substancjami ropopochodnymi, – Zapewnienie zaplecza socjalnego oraz przenośnych toalet dla pracowników budowy oraz regularne opróżnianie toalet z wykorzystaniem samochodów asenizacyjnych wyposażonych w odpowiedni sprzęt, – Zachowanie szczególnej ostrożności w czasie prowadzenia prac w sąsiedztwie cieków i zbiorników wodnych
Jakość powietrza	<ul style="list-style-type: none"> – Zachowanie wysokiej kultury prowadzenia robót w szczególności poprzez: systematycznie sprzątanie placów budowy, zraszanie wodą placów budowy (zależnie od potrzeb), ograniczenie do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn budowlanych
Powierzchnia ziemi	<ul style="list-style-type: none"> – Przed rozpoczęciem prac ziemnych należy zebrać warstwę gleby (humus), a po zakończeniu prac rozplantować na powierzchni terenu, – Przestrzeganie prawidłowej gospodarki odpadami
Krajobraz	<ul style="list-style-type: none"> – Zintegrowanie nowych przedsięwzięć inwestycyjnych z istniejącą rzeźbą terenu
Klimat	<ul style="list-style-type: none"> – Ograniczanie czasu pracy maszyn budowlanych do niezbędnego minimum celem ograniczenia emisji spalin, – Stosowanie nowoczesnego i sprawnego technicznie sprzętu, – Stosować urządzenia o niskich parametrach emisji zanieczyszczeń
Zabytki i dobra materialne	<ul style="list-style-type: none"> – Przewidziane w „Strategii ...” zadania inwestycyjne nie będą dotyczyć obiektów zabytkowych, – W wyniku realizacji przedsięwzięć nastąpi rozwój i odnowienie infrastruktury technicznej, odnowienie obiektów publicznych w wyniku termomodernizacji, – W wyniku realizacji inwestycji wzrośnie atrakcyjność gminy dla przyszłych inwestorów oraz zwiększy się standard życia lokalnej społeczności

Przedsięwzięcia z zakresu termomodernizacji budynków czy remontów charakteryzują się ograniczonym terytorialnie zasięgiem, dotyczą istniejących już budynków i nie będą związane z budową nowych obiektów czy zajmowaniem nowych terenów pod inwestycje. W trakcie planowania prac Inwestor zobowiązany jest do wyboru koncepcji zapewniającej minimalizację potencjalnych oddziaływań na środowisko oraz warunków życia i zdrowia mieszkańców, zarówno na etapie realizacji jak i późniejszej eksploatacji.

Przygotowanie i prowadzenie prac docieplenia budynków w ramach termomodernizacji powinno w szczególności uwzględniać ochronę ptaków i nietoperzy gniazdujących w ścianach budynków. Elementem podstawowym przed przystąpieniem do prac jest ekspertyza stwierdzająca obecność ptaków i nietoperzy lub ich brak w danym obiekcie. Konieczność uwzględniania obecności ptaków i nietoperzy podczas remontów budynków wynika z przepisów prawa polskiego i wspólnotowego. Dotyczy to kilku grup przepisów – związanych z zakazem znęcania się nad zwierzętami, z ochroną gatunkową, a także

z uregulowań dotyczących odpowiedzialności za szkody powodowane w środowisku. Większość ptaków gniazdujących w budynkach, a także wszystkie nietoperze w Polsce objęte są ścisłą ochroną gatunkową.

W przypadku modernizacji budynków będących schronieniem ptaków czy nietoperzy wykonawca prac powinien podjąć środki zaradcze – dostosowując terminy i sposób wykonywania prac do okresów lęgu ptaków oraz rozrodu lub hibernacji nietoperzy, zabezpieczając z wyprzedzeniem szczeliny przed zajęciem je przez ptaki i nietoperze, itp.

Jeśli przy prowadzeniu prac wykonawca planuje czasowe lub stałe zniszczenie gniazd lub siedlisk gatunków chronionych musi uzyskać zezwolenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, jednocześnie składa propozycję kompensacji przyrodniczych. Po uzyskaniu pozytywnej decyzji Dyrektora RDOŚ można przystąpić do likwidacji lub zabezpieczenia miejsc, w których gniazdują ptaki i przebywają nietoperze (usuwanie gniazd z budynków dozwolone jest w okresie od 16 października do końca lutego).

Inwestor zobowiązany jest, by po remoncie użyteczność zinwentaryzowanego siedliska pozostała nieuszczerplona – np. tworząc odpowiednią liczbę alternatywnych schronień i miejsc lęgowych. Zastępcze schronienia dla ptaków i nietoperzy (w postaci skrzynek podociepleniowych i natynkowych) są dostępne i stosowane podczas prac termomodernizacyjnych budynków.

3.2.3. Powiązanie „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” z dokumentami strategicznymi krajowymi i regionalnymi

Wizja i misja gminy oraz plan ich realizacji wyrażony w sformułowanych celach strategicznych i operacyjnych wymaga zgodności z dokumentami wyższego szczebla o charakterze strategicznym. Polityka rozwoju gminy musi więc uwzględniać i wpisywać się w koncepcję rozwoju określoną w obowiązujących dokumentach nadrzędnych.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności

Cel główny strategii: „poprawa jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju”. Osiągnięcie w/w celu kluczowego będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach zadaniowych:

1. Obszar konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji) - nastawiony na zbudowanie nowych przewag konkurencyjnych Polski opartych o wzrost KI (wzrost kapitału ludzkiego, społecznego, relacyjnego, strukturalnego) i wykorzystanie impetu cyfrowego, co daje w efekcie większą konkurencyjność.
2. Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów (dyfuzji) – zgodnie z zasadami rozbudzania potencjału rozwojowego odpowiednich obszarów mechanizmami dyfuzji i absorpcji oraz polityką spójności społecznej, co daje w efekcie zwiększenie potencjału konkurencyjności Polski.
3. Obszar efektywności i sprawności państwa (efektywność) – usprawni jacy funkcje przyjaznego i pomocnego państwa (nie nadodpowiedzialnego) działającego efektywnie w kluczowych obszarach interwencji.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

W Strategii Rozwoju Kraju 2020 wyróżniono następujące cele strategiczne:

- Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem,

- Zapewnienie środków na działania rozwojowe,
- Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
- Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej,
- Wzrost wydajności gospodarki,
- Zwiększenie innowacyjności gospodarki,
- Rozwój kapitału ludzkiego,
- Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych,
- Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
- Zwiększenie efektywności transportu,
- Integracja społeczna,
- Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych,
- Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Celem strategicznym jest: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko- perspektywa do 2020r.”

Celem głównym Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

Strategia rozwoju transportu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)

Cel główny: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego, zrównoważonego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym

CEL STRATEGICZNY 1: Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego

CEL STRATEGICZNY 2: Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych

Cele szczegółowe:

- Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej
- Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym
- Bezpieczeństwo i niezawodność
- Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko
- Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020

Cel główny: Poprawa jakości życia na obszarach wiejskich oraz efektywne wykorzystanie ich zasobów i potencjałów, w tym rolnictwa, rybactwa, dla zrównoważonego rozwoju kraju.

Cele szczegółowe:

- Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach wiejskich
- Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej
- Bezpieczeństwo żywnościowe
- Wzrost produktywności i konkurencyjności sektora rolno-spożywczego
- Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie

Cel strategiczny polityki regionalnej: „Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”.

Cele polityki regionalnej:

1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”),
2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”),
3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Wizja 2020: „Polska w roku 2020 będzie krajem charakteryzującym się optymalnym poziomem jakości życia, której głównym źródłem będzie wysoki poziom zatrudnienia. Polska w roku 2020 będzie krajem przyjmującym priorytet zatrudnienia jako najlepszej drogi do ograniczenia wykluczenia społecznego i lepszej jakości życia wszystkich obywateli”.

Głównym celem działań zaplanowanych w „Strategii...” jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia. Cele szczegółowe:

1. Wzrost zatrudnienia
2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych
3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej
5. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Misją polityki publicznej w zakresie rozwijania kapitału społecznego jest: „*Tworzenie, utrzymanie i doskonalenie warunków rozwoju kapitału społecznego w Polsce przez wspieranie działań na rzecz aktywności i kreatywności obywateli oraz ich współpracy dla dobra wspólnego*”

Cel główny w brzmieniu: „Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski” będzie realizowany przez cztery cele szczegółowe:

Cel 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji.

- Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne.
Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy.
Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

W Strategii... określono Wizję oraz Misję rozwoju regionu łódzkiego:

Wizja rozwoju regionu łódzkiego: „*Region spójny terytorialnie i wizerunkowo, kreatywny i konkurencyjny w skali kraju i Europy, o najlepszej dostępności komunikacyjnej, wyróżniający się atrakcyjnością inwestycyjną i wysoką jakością życia*’.

Misja rozwoju regionu łódzkiego: „*Prowadzenie zintegrowanej terytorialnie ukierunkowanej polityki zrównoważonego rozwoju, opartej na współpracy gospodarczej, budowaniu więzi społecznych oraz tożsamości regionalnej*”.

Regionalna polityka rozwoju realizowana będzie w dwóch płaszczyznach: horyzontalnej, odnoszącej się do obszaru województwa i terytorialno – funkcjonalnej, odnoszącej się do obszarów miejskich, wiejskich oraz obszarów funkcjonalnych.

PŁASZCZYZNA HORYZONTALNA

Filar 1. Spójność gospodarcza

Cel strategiczny: Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców

- Cel operacyjny 1: Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji
- Cel operacyjny 2: Nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy
- Cel operacyjny 3: Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki

Filar 2. Spójność społeczna

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych

- Cel operacyjny 4: Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie
- Cel operacyjny 5: Wysoki standard i dostęp do usług publicznych
- Cel operacyjny 6: Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Filar 3. Spójność przestrzenna

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem z systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego

- Cel operacyjny 7: Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej
- Cel Operacyjny 8: Wysoka jakość środowiska przyrodniczego
- Cel operacyjny 9: Zrównoważony system osadniczy

PŁASZCZYZNA TERYTORIALNO - FUNKCJONALNA

Obszary miejskie - Cel strategiczny: Obszary miejskie zapewniające mieszkańcom wysoki poziom życia, wykorzystujące przewagę konkurencyjne do dynamicznego wzrostu gospodarczego oraz adaptujące się do zmian demograficznych i klimatycznych

Obszary wiejskie - Cel strategiczny: Atrakcyjne osadniczo obszary wiejskie, wykorzystujące potencjały wewnętrzne dla rozwoju wielofunkcyjnego

Obszary funkcjonalne:

- Łódzki obszar metropolitalny - Cel strategiczny: Spójny, dynamiczny i konkurencyjny obszar rozwoju funkcji metropolitalnych, współtworzący krajowy system metropolii oraz wpisujący się w proces rozwoju bipolarnego układu metropolitalnego Łódź – Warszawa
- Zagłębie górniczo-energetyczne Bełchatów – Szczerców - Złoczew - Cel strategiczny: Obszar rozwoju nowoczesnej gospodarki energetycznej tworzącej i wykorzystującej innowacyjne i przyjazne środowisku technologie
- Zagłębie ceramiczno-budowlane Opoczno – Tomaszów Mazowiecki - Cel strategiczny: Obszar nowoczesnego przemysłu materiałów budowlanych, opartego na zasobach surowcowych i wykorzystującego innowacyjne technologie oraz kreatywne rozwiązania w zakresie projektowania i wzornictwa
- Obszar rozwoju intensywnego rolnictwa - Cel strategiczny: Obszar rozwoju konkurencyjnego, produktywnego rolnictwa oraz nowoczesnego przetwórstwa rolno spożywczego, opartego na tradycjach przedsiębiorczych oraz strukturach sieciowych powiązanych z sektorem naukowo – badawczym
- Obszary turystyczne dolin rzecznych - Cel strategiczny: Obszary rozwoju turystyki uzdrowiskowej, konferencyjnej, sportowej i aktywnej o znaczeniu ponadlokalnym, wykorzystujące endogeniczne potencjały środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego - aktualizacja

Wizja rozwoju - główne filary:

1. Rozwój kluczowych inwestycji z zakresu infrastruktury transportowej i technicznej
2. Rozwój gospodarki innowacyjnej wykorzystującej endogeniczny potencjał rozwoju i tworzącej nowoczesne formy organizacyjne w postaci struktur sieciowych
3. System osadniczy, którego rdzeń w postaci metropolii łódzkiej i Aglomeracji Łódzkiej będzie wspomagany przez regionalne i ponadlokalne bieguny wzrostu
4. Kształtowanie spójnego systemu ekologicznego oraz kulturowo-turystycznego.

Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2014-2020

W „Strategii...” określono wizję rozwoju w brzmieniu: „Powiat bełchatowski – powiat dbający o spójność przestrzenną, społeczną i gospodarczą z zachowaniem różnorodności w tych obszarach”.

W zakresie spójności gospodarczej:

- Cel operacyjny: Rozwinięty system gospodarczy oparty na wiedzy i innowacji

Kierunki działań:

- Wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii
- Rozwój „zielonych pomysłów” i usług na rzecz wykorzystywania OZE
- Inwestowanie w specjalistyczne usługi, wspierające rozwój stref ekonomicznych
- Dywersyfikacja przemysłu – rozwój stref ekonomicznych
- Wspieranie i poprawa produktywności sektora rolniczego

- Cel operacyjny: Rozwinięta sfera przedsiębiorczości

Kierunki działań:

- Wspieranie małej przedsiębiorczości
- Promowanie wspólnych, komplementarnych działań wśród przedsiębiorstw – inkubatory
- Alternatywne formy przedsiębiorczości – spółdzielnie

W zakresie spójności społecznej:

→ Cel operacyjny: Wysoka jakość oferty edukacyjnej przystosowana do potrzeb rynku

Kierunki działań:

- Podniesienie kwalifikacji młodzieży i osób dorosłych,
- Spójna polityka oświatowa – rozwój szkolnictwa zawodowego, współpraca z uczelniami oraz biznesem w zakresie kierunków kształcenia,
- Podniesienie standardu placówek oświatowych na wszystkich etapach kształcenia
- Rozwój kompetencji technik cyfrowych w okresie edukacji na wszystkich etapach kształcenia

→ Cel operacyjny: Zaawansowany poziom sektora obywatelskiego oraz kapitału społecznego

Kierunki działań:

- Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego
- Kształtowanie świadomości regionalnej i lokalnej

→ Cel operacyjny: Zintegrowane społeczeństwo

Kierunki działań:

- Promocja i rozwój kształcenia przez całe życie
- Wspieranie organizacji pozarządowych – rozwój trzeciego sektora
- Rozwój bazy oraz usług kultury, sportu, turystyki i rekreacji
- Przeciwdziałanie ubóstwu ekonomicznemu
- Reintegracja zawodowa oraz przeciwdziałanie dyskryminacji i wykluczeniom społecznym

→ Cel operacyjny: Wysoka jakość oraz dostępność usług publicznych

Kierunki działań:

- Rozwój i podnoszenie standardów opieki zdrowotnej
- Rozwój cyfryzacji i usług cyfrowych w sektorze publicznym – rozwój e-administracji
- Wspieranie kadr publicznych w rozwoju zawodowym, możliwość realizacji

projektów interdyscyplinarnych

W zakresie spójności przestrzennej:

→ Cel operacyjny: Atrakcyjny i dobrze skomunikowany ośrodek

Kierunki działań:

- Inwestowanie w możliwość szybkiej komunikacji z dużymi ośrodkami
- Wspieranie potencjału turystycznego powiatu – stworzenie różnorodnej, zachęcającej oferty

→ Cel operacyjny: Dobra kondycja środowiska przyrodniczego:

Kierunki działań:

- Racjonalizacja gospodarki odpadami
- Utrzymanie różnorodności biologicznej
- Przeciwdziałanie i zwalczanie skutków zagrożeń naturalnych i antropologicznych

→ Cel operacyjny: Rozwinięty przestrzennie region z powiązaniem aspektem osadniczym

Kierunki działań:

- Wspieranie procesów rewitalizacji i poprawa ładu przestrzennego
- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, w tym elektroenergetyka, ciepłownictwo, gazownictwo
- Rozwój systemów wodno-kanalizacyjnych

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drużbice na lata 2014-2018

Głównym celem Programu jest dążenie do poprawy stanu zasobów dziedzictwa kulturowego z zachowaniem krajobrazu kulturowego gminy oraz podwyższenie świadomości społecznej mieszkańców i właścicieli zabytkowych obiektów.

Sprawowanie opieki nad zabytkami w gminie będzie realizowane w zakresie następujących działań:

- Opracowanie elektronicznej bazy danych
- Utrzymanie i poprawa stanu technicznego zabytków nie stanowiących własności gminnej
- Działania w zakresie popularyzacji dziedzictwa kulturowego
- Działania edukacyjne z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego
- Monitoring realizacji Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Drużbice

„Studium...” określa następujące kierunki rozwoju:

- dokonywanie stopniowych przekształceń w gospodarce rolnej polegających głównie na tworzeniu większych obszarowo gospodarstw specjalizujących się w produkcji głównie na zaopatrzenie lokalnych rynków, na poziomie standardów europejskich,
- rozbudowę i unowocześnienie infrastruktury technicznej (budowę uzupełniających odcinków dróg, budowę sieci kanalizacyjnej), systemów oczyszczania ścieków i gospodarki odpadami, rozbudowę systemu łączności, budowę systemu deszczowni,
- ukierunkowanie na produkcję wysoko wydajnych mieszanek zbożowych, chów bydła mlecznego, produkcję warzyw, w tym również pod osłonami,
- budowie zakładów produkcyjnych nieuciążliwych dla środowiska i niewodochłonnych,
- budowie zakładów specjalistycznych usług wielofunkcyjnych obsługi ośrodków turystyki i rekreacji,
- rozbudowie niewielkich firm i zakładów zajmujących się przetwórstwem, składowaniem, przechowywaniem i obrotem produktów rolniczych, świadczeniem usług dla ludności rolniczej,
- porządkowanie i rozwijanie zespołów zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej,
- rozwijanie sieci podstawowych urządzeń usługowych w poszczególnych wsiach,
- tworzenie warunków dla rozwoju terenów aktywizacji gospodarczej,
- tworzenie nowych miejsc pracy,
- podniesienie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy w celu stworzenia dodatkowych źródeł dochodu gminy i jej mieszkańców,
- ochronę wartości przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- ochronę korytarzy ekologicznych systemu dolinnego,
- ochronę kompleksów leśnych.

4. Uwarunkowania realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025”

4.1. Wdrażanie „Strategii ...”

„Strategia Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” jest podstawowym planem działania, który wyznacza kluczowe kierunki przedsięwzięć samorządu lokalnego i wskazuje sposoby ich osiągnięcia.

Dla realizacji dokumentu niezbędny jest mechanizm rozdzielania zadań, ich oceny, monitoringu, korekty i aktualizacji. Zarządzanie „Strategią ...” powierza się Wójtowi Gminy, przy wsparciu ze strony Rady Gminy.

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice” wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla realizacji zadań w niej zawartych. Głównym adresatem zapisów niniejszego dokumentu są mieszkańcy gminy, a w szczególności: Rada Gminy, pracownicy Urzędu Gminy i gminnych jednostek organizacyjnych, placówek oświatowych, instytucje powiatowe (zarząd powiatu, Powiatowy Urząd Pracy, itp.), przedsiębiorcy, rolnicy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe, sektor finansowy (banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe), organizacje pozarządowe z terenu gminy i działające dla rozwoju gminy (np. LGD), rządowe, samorządowe o ponadlokalnym zasięgu (regionalnym i krajowym).

W celu aktualizacji realizowanych zadań i monitorowania dokumentu Wójt Gminy będzie przygotowywał raz na dwa lata sprawozdanie z realizacji „Strategii ...”. Przygotowanie sprawozdania poprzedzone będzie stałym zbieraniem wniosków i propozycji mieszkańców gminy. Sprawozdanie powinno zawierać:

- opis realizacji poszczególnych celów operacyjnych,
- ocenę realizacji poszczególnych działań w zakresie terminowości wdrażania zadań oraz ich zgodności z przyjętymi celami strategicznymi,
- w przypadku odstępstw od przyjętych działań, propozycje działań korygujących, przyjęte zadania lub propozycje zmian w zapisach „Strategii ...”.

Wójt Gminy przygotowując sprawozdanie i ewentualne propozycje aktualizacji „Strategii ...” może powołać zespół zadaniowy składający się między innymi z przedstawicieli radnych, pracowników Urzędu Gminy, sołectw oraz organizacji pozarządowych i przedstawicieli innych środowisk.

„Strategia Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” zostanie przyjęta w formie uchwały Rady Gminy. Proponowane zmiany w „Strategii...” będą również podlegały uchwaleniu przez Radę Gminy.

4.2. Finansowanie zadań „Strategii ...”

Przy planowaniu zamierzeń inwestycyjnych ujętych w „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” uwzględniono potencjalne zewnętrzne źródła dofinansowania. Przy określaniu poszczególnych celów, należy uwzględniać założenia nowego okresu programowania funduszy Unii Europejskiej w województwie łódzkim.

Podstawowymi źródłami środków, z których mogą korzystać samorządy są:

- ⇒ budżet państwa w realizacji zadań nałożonych na gminy ustawowo,
- ⇒ środki własne - budżet gminy,

- ⇒ środki zewnętrzne: fundusze pomocowe Unii Europejskiej (Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, Program Operacyjny Polska Cyfrowa, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, itp.), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Mechanizm Norweski i wiele innych, dostosowanych do konkretnych zadań,
- ⇒ środki stowarzyszeń, fundacji i organizacji pozarządowych.

Głównym źródłem finansowania części działań zaplanowanych w strategii będą środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej przy współudziale środków z budżetu Gminy Drużbice, które przy współfinansowaniu inwestycji ze środków unijnych będą stanowić tzw. wkład własny. Gmina aplikowała o środki zewnętrzne we wcześniejszym okresie, w przyszłości również będzie ubiegać się o dofinansowanie realizowanych przedsięwzięć z tych źródeł. Część zadań ze względu na znaczne koszty, może być realizowana tylko przy wsparciu środków zewnętrznych.

Potencjalne źródła finansowania zadań to, m.in.:

- Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego,
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój,
- Program Operacyjny Polska Cyfrowa,
- Program Operacyjny Inteligentny Rozwój,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Działania organizacyjne przewidziane do realizacji w ramach „Strategii...” będą w większości realizowane w ramach prac Urzędu Gminy w Drużbicach oraz innych instytucji społecznych działających na terenie gminy.

Konsekwentna realizacja założeń „Strategii ...”, umiejętne wykorzystanie lokalnych zasobów oraz wychwytywanie wszystkich pojawiających się w otoczeniu szans na pozyskanie środków finansowych na realizację zaplanowanych zadań z pewnością przyspieszy zarówno społeczny jak i gospodarczy rozwój gminy Drużbice.

4.4. Monitorowanie i ewaluacja „Strategii ...”

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system monitorowania oraz ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu założonych celów, a w konsekwencji osiągnięcie stanu zakładanego w misji.

Celem prowadzenia monitoringu jest zapewnienie maksymalnej efektywności realizacji „Strategii...” poprzez nadzór nad instytucjami odpowiedzialnymi za zarządzanie i wdrażanie poszczególnych celów i zadań.

Gwarancją prawidłowego wdrażania i monitorowania realizacji „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” jest ścisła współpraca instytucji sektora publicznego, prywatnego, pozarządowego oraz mieszkańców gminy Drużbice.

Niniejsza „Strategia ...” opracowana została z szerokim udziałem społeczeństwa. Jest dokumentem otwartym z uwagi na to, że w trakcie realizacji może podlegać okresowej ocenie, z której wyciągnięte wnioski będą w nim uwzględniane.

Aby „Strategia ...” przynosiła pożądane efekty, musi być systematycznie monitorowana. Prowadzenie systematycznego monitoringu wdrażania „Strategii ...” pozwala na identyfikację ewentualnych nieprawidłowości mogących wystąpić przy realizacji założonych celów.

Dzięki systematycznie prowadzonej kontroli będzie możliwe również określenie stopnia wdrożenia „Strategii ...”, tj. stopnia w jakim zrealizowane zostały zaplanowane zadania.

Dla „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” przyjmuje się następujące typy ocen:

- *ex-ante* (ocena przed realizacją) - powinna się odnosić do spójności pomiędzy celami ogólnymi, szczegółowymi i konkretnymi działaniami zawartymi w „Strategii...” - taka ocena przedstawiona jest w I części niniejszego dokumentu;
- *mid-term* (ocena w połowie okresu realizacji) - powinna badać stopień osiągniętej skuteczności na podstawie zebranych w trakcie monitoringu wskaźników;
- *ex-post* (ocena na zakończenie) - pozwala, na podstawie końcowych danych, na porównanie oczekiwanych celów z celami faktycznie osiągniętymi.

Monitoring pozwoli na uzyskanie konkretnych mierników osiągnięcia założonych w „Strategii...” celów. Wybór właściwych mierzalnych wskaźników spowoduje efektywne monitorowanie procesów wdrażania „Strategii...”.

Bezpośredni nadzór nad realizacją „Strategii...” należy do władz samorządowych gminy, a w szczególności do Wójta Gminy, który kierując bieżącą działalnością gminy ma największy wpływ na opracowanie „Strategii...”, następnie na jej wdrożenie, a na końcu ocenę jej realizacji. Do głównych zadań władz samorządowych będzie należał m.in. bezpośredni nadzór nad implementacją poszczególnych celów i zadań ujętych w „Strategii...”.

4.5. Wskaźniki realizacji zadań „Strategii...”

Wskaźniki realizacji zadań ujętych w „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” przedstawiono w podziale na cele strategiczne i operacyjne oraz na poszczególne segmenty działań.

Tabela 38. Wskaźniki realizacji zadań zapisanych w „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025”

Obszar priorytetowy: INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I ŚRODOWISKO NATURALNE	
Cel strategiczny: PEŁNA I NOWOCZESNA INFRASTRUKTURA TECHNICZNA ORAZ CZYSTE ŚRODOWISKO NATURALNE ZAPEWNIAJĄCE KOMFORT ŻYCIA MIESZKAŃCÓW	
Cel operacyjny: Gmina zapewniająca wysoki poziom życia poprzez rozwój i modernizację infrastruktury technicznej	
Działanie	Wskaźnik realizacji
Rozbudowa infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> * długość wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej (km) * długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej * długość wybudowanej/zmodernizowanej sieci wodociągowej * liczba zmodernizowanych ujęć wody * liczba zmodernizowanych studni * liczba zmodernizowanych oczyszczalni * liczba powstałych oczyszczalni przydomowych * środki gminy i dofinansowanie zewnętrzne wydatkowane na inwestycje wodno – kanalizacyjne
Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej	<ul style="list-style-type: none"> * długość (km) przebudowanych dróg, * długość (km) nowowytbudowanych dróg, * długość (km) nowowytbudowanych chodników * liczba powstałych parkingów/ liczba miejsc parkingowych * liczba nowych punktów oświetleniowych
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz modernizacja źródeł ciepła	<ul style="list-style-type: none"> * liczba budynków użyteczności publicznej oraz budynków komunalnych poddanych termomodernizacji na terenie gminy * liczba zmodernizowanych źródeł ciepła
Zagwarantowanie bezpieczeństwa mieszkańcom	<ul style="list-style-type: none"> * ilość i rodzaj sprzętu zakupionego na potrzeby OSP * liczba zakupionych samochodów ratowniczo-gaśniczych * Ilość szkoleń dla strażaków jednostek OSP * liczba przedsięwzięć w zakresie poprawy bezpieczeństwa dzieci i młodzieży
Cel operacyjny: Gmina dbająca o środowisko	
Działanie	Wskaźnik realizacji
Poprawa stanu środowiska naturalnego gminy	<ul style="list-style-type: none"> * Ilość odpadów zbieranych w sposób selektywny * liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci * powierzchnia (m²) zdemontowanych pokryć dachowych zawierające azbest * masa (Mg) zebranych wyrobów zawierających azbest * środki gminy i dofinansowanie zewnętrzne wydatkowane na inwestycje przyjazne środowisku * liczba osób, które brały udział w spotkaniach (warsztatach) mających na celu zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, * ilość przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym- szkolenia, warsztaty w zakresie ograniczenia tzw. „niskiej emisji”
Wsparcie dla wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	<ul style="list-style-type: none"> * ilość powstałych na terenie gminy instalacji wykorzystujących odnawialne źródła energii * liczba działań promocyjnych w zakresie OZE
Zwiększenie świadomości ekologicznej oraz promocja postaw proekologicznych wśród mieszkańców oraz przedsiębiorców	<ul style="list-style-type: none"> * ilość przeprowadzonych działań edukacyjnych promujących zachowania proekologiczne * liczba osób, które brały udział w spotkaniach (warsztatach) mających na celu zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,

Obszar priorytetowy: GOSPODARKA	
Cel strategiczny: EFEKTYWNA GOSPODARKA LOKALNA – INTENSYFIKACJA ROZWOJU GOSPODARCZEGO GMINY	
Cel operacyjny: Gmina stymulująca rozwój wyspecjalizowanego rolnictwa	
Działanie	Wskaźnik realizacji
Stymulowanie rozwoju wyspecjalizowanego rolnictwa	<ul style="list-style-type: none"> * liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich, * liczba działań podejmowanych przez rolników * liczba nowych przedsiębiorstw działających na rzecz obsługi rolnictwa
Rozwój gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych	<ul style="list-style-type: none"> * liczba gospodarstw ekologicznych, agroturystycznych * powierzchnia gruntów wykorzystywana pod uprawy ekologiczne
Cel operacyjny: Gmina sprzyjająca rozwojowi przedsiębiorczości	
Działanie	Wskaźnik realizacji
Przygotowanie i wdrażanie systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej	<ul style="list-style-type: none"> * powierzchnia utworzonych terenów inwestycyjnych, * liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, * liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem, * liczba zorganizowanych działań na rzecz wzrostu zainteresowania przez inwestorów terenami strategicznymi * powierzchnia terenów zarezerwowana pod działalność usługową, handlową, przemysłową
Cel operacyjny: Gmina posiadająca atrakcyjną ofertę turystyczną	
Działanie	Wskaźnik realizacji
Poprawa standardów lokalnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> * długość (km) wybudowanych ścieżek pieszo-rowerowych, * powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej i rekreacyjnej * liczba powstałych miejsc/obiektów noclegowych * liczba punktów gastronomicznych

Obszar priorytetowy: SPOŁECZEŃSTWO I INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	
Cel strategiczny: WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH I KONKURENCYJNY KAPITAŁ LUDZKI	
Cel operacyjny: Gmina zapewniająca wysoki standard usług społecznych i kulturalnych	
Działanie	Wskaźnik realizacji
Zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości	<ul style="list-style-type: none"> * Ilość udzielonych specjalistycznych porad medycznych, * liczba osób korzystających ze specjalistycznej opieki medycznej
Wzrost efektywności w rozwiązywaniu problemów społecznych	<ul style="list-style-type: none"> * liczba osób/rodzin korzystających z pomocy GOPS według powodów przyznania * liczba prowadzonych w gminie programów profilaktycznych * stopa (%) bezrobocia * liczba osób bezrobotnych z terenu gminy zarejestrowanych w PUP * ilość miejsc interwencyjnych czasowego pobytu
Cel operacyjny: Gmina rozwijająca tożsamość i integrująca lokalne społeczeństwo	
Działanie	Wskaźnik realizacji
Przeciwdziałanie rozwarstwieniu lokalnego społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> * liczba działań aktywizujących mieszkańców i liderów lokalnych * liczba organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i fundacji działających w gminie i współpracujących z Urzędem Gminy * liczba działań wspierających dziedzictwo kulturowe, tradycje, folklor

<p>Umocnienie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości regionalnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> * środki przeznaczone przez gminę na wspieranie działalności instytucji kulturalnych, sportowych, kół zainteresowań, klubów itp. * liczba zorganizowanych zajęć, imprez, głównie dla dzieci i młodzieży, mających na celu rozwój zainteresowań oraz promocję zdrowego stylu życia * liczba zmodernizowanych oraz nowopowstałych obiektów pełniących funkcje społeczno-kulturalną
<p>Cel operacyjny: Gmina dbająca o rozwój kapitału ludzkiego</p>	
<p>Działanie</p>	<p>Wskaźnik realizacji</p>
<p>Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> * liczba nowych obiektów rekreacyjno-sportowych * liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej * liczba obiektów ze zlikwidowanymi barierami architektonicznymi * liczba miejsc aktywnego wypoczynku * liczba miejsc/obiektów noclegowych i gastronomicznych na terenie gminy * liczba godzin zajęć dodatkowych zorganizowanych w szkołach
<p>Budowanie i rozpowszechnianie społeczeństwa informacyjnego</p>	<ul style="list-style-type: none"> * liczba osób/gospodarstw mających dostęp do Internetu * liczba osób korzystających nowoczesnych form kształcenia na odległość (e-edukacja, e-learning) * liczba osób, które uzyskały formalne potwierdzenie posiadanych kompetencji zawodowych zdobytych na drodze edukacji pozaszkolnej

Zakończenie

Nałożony mocą Ustawy o samorządzie gminnym obowiązek zaspokojenia zbiorowych potrzeb społeczności lokalnej oraz przyjmując moralną odpowiedzialność za rozwój społeczno-gospodarczy gminy i pomyślność jej mieszkańców, Rada Gminy w Drużbicach podjęła się zadania opracowania strategii rozwoju gminy, która wyznacza perspektywiczne kierunki rozwoju gminy na lata 2016–2025. Strategia jest kierunkowym, kompleksowym i perspektywicznym, jednak zawsze ogólnym planem rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Ten jej charakter sprawia, że realizacja przyjętych celów nie rozwiąże wszystkich problemów, z jakimi spotykają się mieszkańcy gminy. Powinna jednak doprowadzić do rozwiązania problemów najważniejszych z ogólnospołecznego punktu widzenia, a zatem takich, których dokuczliwość odczuwa ogół społeczności lokalnej.

Strategia jest dziełem nie tylko władz gminy Drużbice, ale także całej społeczności lokalnej - powstała bowiem przy czynnym udziale społeczności gminy, której nie są obce problemy lokalnego środowiska życia oraz poprawy jego jakości. Przyjęcie drogi uspołecznienia procesu planowania rozwoju lokalnego i osadzenie budowy strategii w lokalnym środowisku życia gwarantuje trafność sformułowanych celów oraz adekwatność zadań służących ich realizacji. Mieszkańcy gminy ocenili aktualną sytuację społeczno-gospodarczą i zakres zaspokojenia potrzeb społecznych oraz wskazali uznawane i przyjmowane systemy wartości, a na ich podstawie wyrazili swoje: dążenia i pragnienia, które zostały uwzględnione w sformułowanych, strategicznych celach rozwoju. Ponadto mieszkańcy, wyrażając swoje preferencje i priorytety w zakresie jakości lokalnego środowiska życia, wpłynęli na hierarchię formułowanych celów oraz na ich konkretny zapis. „Strategia Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025” jest więc strategią mieszkańców i dla mieszkańców. Jest dla nich odpowiedzialnym zadaniem i wyzwaniem. Jak to niejednokrotnie podkreślano, strategia nie wskaże drogi rozwiązania wszystkich nękających mieszkańców i władze gminy problemów. Także wszystkich problemów z pewnością nie rozwiąże, bowiem musi się koncentrować na sprawach strategicznych, a więc kluczowych oraz najważniejszych z punktu widzenia ogółu mieszkańców i całości funkcjonowania gminy.

Przedmiotem i podmiotem strategii jest społeczność lokalna. Do jej zadań należeć więc będzie sprawa pomyślnej realizacji zapisanych celów. Jest to szczególne zadanie dla wybranych przedstawicieli społeczności lokalnej tj. dla radnych Rady Gminy oraz władzy wykonawczej gminy. Podmioty te nie zrealizują jednak zapisanych w strategii celów bez współdziałania w tym wielkim i odpowiedzialnym zadaniu miejscowej ludności i podmiotów gospodarczych. Powstała przy współdziałaniu sił społecznych gminy strategia będzie zatem efektywnie realizowana jedynie przy współdziałaniu tych wszystkich sił w procesie realizacyjnym. Oczywiście z władz lokalnych nikt nie zdejmie obowiązku odpowiedzialności, za pomyślność gminy i jej mieszkańców, co ma zagwarantować realizacja przyjętej strategii. Należy sobie życzyć, aby w okresie do 2025 roku dalszej poprawie uległy warunki życia mieszkańców oraz poziom ich obsługi, aby podniósł się poziom rozwoju społeczno-gospodarczego gminy oraz jakość środowiska przyrodniczego.

Bibliografia

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności
2. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo. Konkurencyjna gospodarka. Sprawne Państwo, Warszawa 2012
3. EUROPA 2020 - Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, Bruksela 2010
4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
5. Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020r.”
6. Strategia rozwoju transportu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)
7. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012-2020
8. Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020; regiony, miasta, obszary wiejskie
9. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
10. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
11. Bilans zasobów kopalin w Polsce stan na 31.12.2013r.
12. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020
13. Strategia Rozwoju Powiatu Bełchatowskiego na lata 2014-2020
14. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Drużbice
15. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Drużbice na lata 2014-2018
16. Główny Urząd Statystyczny – dane liczbowe

Spis tabel

Tabela 1. Dochody budżetu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)	12
Tabela 2. Wydatki budżetu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)	12
Tabela 3. Dochody i wydatki budżetu gminy Drużbice na 1 mieszkańca w latach 2010-2015 (obliczenia własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Drużbicach)	12
Tabela 4. Wydatki, według działów budżetu gminy Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)	13
Tabela 5. Inwestycje gminne realizowane w latach 2011-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)	15
Tabela 6. Liczba ludności w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)	17
Tabela 7. Liczba ludności w gminie Drużbice w podziale na grupy wiekowe w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)	17
Tabela 8. Mieszkańcy w poszczególnych sołectwach gminy Drużbice - stan na dzień 31.12.2015r. (źródło Urząd Gminy w Drużbicach)	20
Tabela 9. Porównanie wybranych wskaźników demograficznych Gminy Drużbice do wskaźników demograficznych powiatu bełchatowskiego i województwa łódzkiego w roku 2014 (GUS, 2014)	21
Tabela 10. Prognoza demograficzna dla powiatu bełchatowskiego i Gminy Drużbice do roku 2035	21
Tabela 11. Poziom bezrobocia w latach 2010-2015 na terenie gminy Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)	22
Tabela 12. Bezrobotni wg wieku w latach 2010-2015 w gminie Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)	23
Tabela 13. Bezrobotni wg czasu pozostawania bez pracy (w miesiącach) w latach 2010-2015 w gminie Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)	23
Tabela 14. Bezrobotni wg wykształcenia w latach 2010-2015 w gminie Drużbice (Powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)	23
Tabela 15. Rodzaje pomocy udzielanej bezrobotnym z terenu gminy Drużbice (powiatowy Urząd Pracy w Bełchatowie)	24

Tabela 16. Wielkość zasobów mieszkaniowych gminy Drużbice na przestrzeni lat 2010-2014 (opracowanie własne na podstawie danych GUS)	24
Tabela 17. Mieszkania indywidualne oddane do użytkowania w latach 2003-2014 na terenie gminy Drużbice (GUS, 2003-2013)	25
Tabela 18. Wskaźniki procentowe wyposażenia mieszkań w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)	25
Tabela 19. Informacje o placówkach oświatowych na terenie gminy Drużbice - stan na rok 2015 (Urząd Gminy w Drużbicach)	26
Tabela 20. Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS w Drużbicach w latach 2010-2015 (GOPS Drużbice).....	28
Tabela 21. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej według powodów trudnej sytuacji życiowej w latach 2010-2015 (GOPS w Drużbicach)	28
Tabela 22. Drogi powiatowe w gminie Drużbice	35
Tabela 23. Drogi gminne (źródło: Plan Rozwoju Lokalnego dla Gminy Drużbice)	35
Tabela 24. Charakterystyka ujęć wody zlokalizowanych na terenie gminy Drużbice (dane Urzędu Gminy w Drużbicach).....	36
Tabela 25. Charakterystyka oczyszczalni ścieków zlokalizowanych na terenie gminy gminie Drużbice (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)	36
Tabela 26. Odpady zbierane w Gminie Drużbice w latach 2010-2015 (dane Urzędu Gminy w Drużbicach).....	38
Tabela 27. Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej w gminie Drużbice wg sekcji PKD w latach 2010-2014 (GUS, 2010-2014)	39
Tabela 28. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS 2010-2014)	40
Tabela 29. Wyrejestrowane podmioty gospodarcze w gminie Drużbice w latach 2010-2014 (GUS 2010-2014)	40
Tabela 30. Powierzchnia użytków rolnych w gminie w 2015 roku (dane Urzędu Gminy w Drużbicach)	41
Tabela 31. Struktura gospodarstw na terenie gminy Drużbice (według danych Powszechnego Spisu Rolnego, GUS 2010).....	42
Tabela 32. Wykaz pomników przyrody na terenie gminy Drużbice (stan na dn. 04.08.2015r. http://lodz.rdos.gov.pl)	44
Tabela 33. Wykaz użytków ekologicznych na terenie gminy Drużbice (stan na dn. 04.08.2015r. http://lodz.rdos.gov.pl)	44
Tabela 34. Powierzchnia sołectw w gminie Drużbice (dane Urzędu Gminy w Drużbicach).....	46
Tabela 35. Analiza SWOT dla Gminy Drużbice wg poszczególnych grup	48
Tabela 36. Harmonogram realizacji zadań inwestycyjnych na terenie gminy Drużbice	63
Tabela 37. Proponowane środki i zalecenia niwelujące ewentualne niekorzystne oddziaływania na środowisko.....	64
Tabela 38. Wskaźniki realizacji zadań zapisanych w „Strategii Rozwoju Gminy Drużbice na lata 2016-2025”	76

Spis wykresów

Wykres 1. Dochody i wydatki budżetu Gminy Drużbice na przestrzeni lat 2010-2015 [w zł].....	14
Wykres 2. Dochody i wydatki budżetu gminy Drużbice na 1 mieszkańca w latach 2010-2015	14
Wykres 3. Ludność gminy Drużbice według płci i wieku w 2014 roku (na podstawie GUS 2014)	18
Wykres 4. Liczba ludności w gminie Drużbice w latach 2010-2014	18
Wykres 5. Struktura ludności gminy Drużbice wg ekonomicznych grup wiekowych w latach 2010-2014	19
Wykres 6. Wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji w gminie Drużbice w latach 2010-2014. 19	

Wykres 7. Wybrane wskaźniki ilustrujące poziom bezrobocia w gminie Drużbice w latach 2010-2015	22
Wykres 8. Zmiany w zasobach mieszkaniowych gminy Drużbice w latach 2010-2014.....	25
Wykres 9. Wskaźniki wyposażenia mieszkań w infrastrukturę techniczną w gminie Drużbice w 2014 (w %).....	26
Wykres 10. Powody przyznania świadczeń z pomocy społecznej dla mieszkańców gminy Drużbice w roku 2015 (w liczbach).....	29
Wykres 11. Podmioty gospodarki narodowej – nowo zarejestrowane i wyrejestrowane w latach 2010-2014 w gminie Drużbice	41

Spis rysunków

Rysunek 1. Schemat diagnozowania w strategii rozwoju gminy.....	5
Rysunek 2. Schemat planowania strategicznego	6
Rysunek 3. Gmina Drużbice na tle powiatu bełchatowskiego (źródło: maps.google.pl)	8
Rysunek 4. Herb Gminy Drużbice oraz flagi	10
Rysunek 5. Obszary strategiczne oraz cele strategiczne dla gminy Drużbice	51
Rysunek 6. Plan strategiczny dla gminy Drużbice w układzie obszarów priorytetowych, celów strategicznych i celów operacyjnych	55